

ΟΔΗΓΙΑ 2003/86/ΕΚ
Σχετικά με το Δικαίωμα Οικογενειακής Επανένωσης
Επιλεγμένα κείμενα αναφοράς

Αθήνα, Νοέμβριος 2008

Φωτογραφία εξώφυλλου: Οικογένεια λιβανέζων επιστρέφει στο Λίβανο για να διαπιστώσει τι απέμεινε από το σπίτι της.
© UNHCR/A. Branthwaite, 14.8.2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση COM/99/0638 τελικό - CNS 99/0258.....	4
Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.....	33
ΠΔ 167/2008 Συμπλήρωση Π.Δ. 131/2006 «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης»....	43
Υπόθεση C-540/03: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.....	54
Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την εξέταση DNA, ως μέσου απόδειξης των οικογενειακών δεσμών στο προσφυγικό πλαίσιο	76
Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου «Πρέπει να επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση των προσφύγων»	83

**Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση
COM/99/0638 τελικό - CNS 99/0258**

**Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση
(υποβληθείσα από την Επιτροπή)**

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. Προς μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα της μετανάστευσης των υπηκόων τρίτων χωρών: η οικογενειακή επανένωση

1.1. Δυνάμει των τροποποιήσεων που επήλθαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999, πρέπει να δημιουργηθεί σταδιακά ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Προς το σκοπό αυτό, η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπει, αφενός, τη θέσπιση μέτρων που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, σε συνδυασμό με συνοδευτικά μέτρα που αφορούν τον έλεγχο στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση και, αφετέρου, τη θέσπιση μέτρων στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης και της προστασίας των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών. Τα μέτρα που αφορούν την πολιτική μετανάστευσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 63, παράγραφοι 3 και 4, αφορούν τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής καθώς και την έκδοση θεωρήσεων εισόδου και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας από τα κράτη μέλη, την παράνομη μετανάστευση και την παράνομη διαμονή, συμπεριλαμβανομένου του επαναπατρισμού παρανόμως διαμενόντων καθώς και τα δικαιώματα και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος δύνανται να διαμένουν σε άλλα κράτη μέλη.

Είναι συνεπώς στο εξής δυνατό να θεσπισθούν, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹, μέτρα που να αφορούν την είσοδο και τη διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη, τομέας ο οποίος πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ ρυθμιζόταν από τις διατάξεις του τίτλου VI της πρώην Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και υπαγόταν μόνον εν μέρει στις κοινοτικές αρμοδιότητες².

1.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, την ανάγκη προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών, που θα βασίζονται σε από κοινού αξιολόγηση των οικονομικών και δημογραφικών εξελίξεων στην Ένωση καθώς και της κατάστασης στις χώρες προέλευσης. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από το Συμβούλιο να ληφθούν ταχέως αποφάσεις στη βάση προτάσεων της Επιτροπής. Κατά τη λήψη αυτών των αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο η ικανότητα υποδοχής κάθε κράτους μέλους αλλά και οι ιστορικοί και πολιτιστικοί του δεσμοί με τις χώρες προέλευσης³.

1.3 Ο προσδιορισμός των κατευθυντηρίων αρχών πάνω στις οποίες θεμελιώνεται κοινή πολιτική μετανάστευσης αποτελεί συνεπώς ουσιαστικό καθήκον στο οποίο η Επιτροπή προτίθεται να δώσει προσοχή. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πολιτική «μηδενικής μετανάστευσης», που αναφέρθηκε κατά το παρελθόν στην ευρωπαϊκή συζήτηση για τη μετανάστευση, ουδέποτε υπήρξε ρεαλι-

¹ Τρία κράτη μέλη (το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία, η Δανία) απολαμβάνουν ειδικού καθεστώτος δυνάμει των Πρωτοκόλλων που προσαρτώνται στη Συνθήκη σχετικά με τα κράτη αυτά.

² Είναι απαραίτητο να τονισθεί ότι, ακόμα και πριν να τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη του Άμστερνταμ, ο κατάλογος των τρίτων χωρών, των οποίων οι υπήκοοι όφειλαν να είναι εφοδιασμένοι με θεώρηση κατά τη διάβαση των εξωτερικών συνόρων καθώς και τα μέτρα στον τομέα των θεωρήσεων σε περίπτωση αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, υπάγονταν στις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

³ Συμπεράσματα της Προεδρίας, σημείο 20.

στική ούτε ενδεδειγμένη. Δεν ε γνώρισε άλλωστε ολοκληρωτική εφαρμογή υπ' αυτή τη μορφή και αυτό για διάφορους λόγους: Όχι μόνον επειδή, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, κανάλια μετανάστευσης όπως αυτά της οικογενειακής επανένωσης δεν μπορούσαν και δεν έπρεπε να διακοπούν αλλά εξίσου επειδή σε ορισμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας υπήρχε έλλειψη προσωπικού. Επιπλέον, τα κράτη μέλη επιθυμούν να διατηρήσουν το άνοιγμά τους στον κόσμο, κυρίως συνεχίζοντας να αναπτύσσουν προνομιακές σχέσεις με ορισμένες τρίτες χώρες. Πιο μακροπρόθεσμα μεσολαβούν δημογραφικά δεδομένα, όπως η γήρανση του πληθυσμού και οι συνέπειές της στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της χρηματοδότησης των συντάξεων.

1.4. Είναι αληθές ότι η τρέχουσα κατάσταση στην αγορά απασχόλησης δεν επιτρέπει στην Κοινότητα να προβλέψει πολιτική εισόδου και διαμονής για λόγους απασχόλησης σαν εκείνη, την ιδιαίτερα ανοιχτή, που εφαρμόστηκε κατά τα έτη '50 και '60. Εντούτοις, το ποσοστό ανεργίας δεν είναι το μόνο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να καθορισθεί αυτή η πολιτική: ειδικοί τομείς οικονομικής δραστηριότητας μπορούν να παρουσιάζουν έλλειψη προσωπικού που να διαθέτει ιδιαίτερα προσόντα. Γενικότερα, μια κοινή πολιτική μετανάστευσης σε ευρωπαϊκή κλίμακα θα χρειασθεί να είναι ευέλικτη για να ληφθούν υπόψη οι πολλαπλές διαστάσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων, οικονομικές αλλά εξίσου κοινωνικές, πολιτιστικές ή ιστορικές, όσον αφορά τόσο τις χώρες υποδοχής όσο και τις χώρες προέλευσης.

1.5. Ευθυγραμμισμένη με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, η Επιτροπή προτίθεται να ξεκινήσει και να συνεχίσει τις εργασίες στον τομέα της νόμιμης μετανάστευσης, προκειμένου να εκμεταλλευθεί όλες τις δυνατότητες που προσφέρονται από τον τίτλο IV της ΣΕΕ. Θα εξετάσει, μεσοπρόθεσμα, με τρόπο διαδοχικό, όλες τις πτυχές που αφορούν την είσοδο και τη διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών, και κυρίως την είσοδο και τη διαμονή για λόγους σπουδών, για λόγους μισθωτής απασχόλησης και αυτο-απασχόλησης και για λόγους άσκησης μη αμειβόμενων δραστηριοτήτων. Η Επιτροπή προτίθεται επίσης να ασχοληθεί με το θέμα της νομικής κατάστασης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι κατέχουν άδεια διαμονής μακράς διάρκειας. Επίσης, προτίθεται να εξασφαλίσει την εφαρμογή του άρθρου 63, παράγραφος 4, η οποία αφορά τα δικαιώματα των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι κατοικούν νομίμως σε κάποιο κράτος μέλος, να διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος.

2. Η είσοδος και η διαμονή για λόγους οικογενειακής επανένωσης

2.1. Στις μέρες μας και από μερικά έτη, η είσοδος και η διαμονή για λόγους οικογενειακής επανένωσης αποτελούν το κύριο κανάλι νόμιμης μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών. Η οικογενειακή μετανάστευση είναι κυρίαρχη σε όλα σχεδόν τα κράτη του ΟΟΣΑ, ιδιαίτερα στον Καναδά και στις Ηνωμένες Πολιτείες· είναι εξίσου κυρίαρχη στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμα και παρά το γεγονός ότι τα αριθμητικά στοιχεία ποικίλλουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Αυτή η οικογενειακή μετανάστευση αποσκοπεί ταυτόχρονα στην οικογενειακή επανένωση, *stricto sensu* - τα μέλη της οικογένειας έρχονται να συναντήσουν τον υπήκοο τρίτης χώρας, ο οποίος είναι ήδη κάτοικος - και στη δημιουργία οικογένειας, όταν οι οικογενειακοί δεσμοί συνάπτονται μετά την είσοδο του υπηκόου τρίτης χώρας.

2.2. Πέραν της ποσοτικής σημασίας αυτού του σκέλους της νόμιμης μετανάστευσης, η οικογενειακή επανένωση αποτελεί απαραίτητο μέσο για την επίτευξη της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη. Πράγματι, η παρουσία των μελών της οικογένειας συμβάλει σε αυξημένη σταθερότητα και στην καλύτερη εδραίωση αυτών των ατόμων παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να διεξάγουν κανονικό οικογενειακό βίο.

3. Το διεθνές νομικό πλαίσιο

3.1. Η ρύθμιση της οικογενειακής επανένωσης εκφεύγει εν μέρει από την αποκλειστικότητα

της εθνικής νομοθεσίας υπαγόμενη στο διεθνές νομικό πλαίσιο. Η Διεθνής Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα διεθνή σύμφωνα του 1966, για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, αναγνωρίζουν ότι η οικογένεια αποτελεί το φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας και ότι για το λόγο αυτό, δικαιούται προστασίας και βοήθειας εκ μέρους της κοινωνίας και των κρατών. Η σύμβαση αριθ. 143 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας που επικυρώθηκε από την Ιταλία, την Πορτογαλία και τη Σουηδία καλεί τα κράτη να διευκολύνουν την οικογενειακή επανένωση για όλους τους διακινούμενους εργαζόμενους που διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους.

3.2. Η διεθνής Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών της οικογένειάς τους, που θεσπίσθηκε από τη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Δεκέμβρη 1990, ορίζει ότι "τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα μέτρα που κρίνουν απαραίτητα και τα οποία υπάγονται στην αρμοδιότητά τους για να διευκολύνουν τη συνένωση των διακινούμενων εργαζομένων με τη σύζυγό τους ή με τα πρόσωπα που έχουν μαζί τους σχέσεις οι οποίες, δυνάμει του ισχύοντος δικαίου, παράγουν αποτελέσματα ανάλογα προς το γάμο καθώς και με τα ανήλικα και άγαμα τέκνα τους των οποίων έχουν την επιμέλεια". Η σύμβαση περιγράφει τους τομείς στους οποίους τα μέλη της οικογένειας πρέπει να επωφελούνται ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους: πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στις υπηρεσίες περίθαλψης και στις κοινωνικές υπηρεσίες, στην πολιτιστική ζωή. Τα κράτη πρέπει εξίσου να διευκολύνουν, για τα παιδιά των διακινούμενων εργαζομένων, την εκμάθηση της γλώσσας του κράτους υποδοχής καθώς και της μητρικής γλώσσας. Τέλος, οι αιτήσεις για τη χορήγηση άδειας διαμονής μετά το θάνατο του εργαζόμενου ή τη διάλυση του γάμου πρέπει να αποτελούν το αντικείμενο ευμενούς εξέτασης των κρατών μελών, σε συνάρτηση με την ήδη διαρρεύσασα διάρκεια διαμονής. Όταν δεν μπορεί να χορηγηθεί αυτή η άδεια, τα μέλη της οικογένειας πρέπει να επωφελούνται εύλογης προθεσμίας πριν από την αναχώρηση. Αυτή η σύμβαση δεν έχει ακόμα τεθεί σε ισχύ, λόγω της ανεπάρκειας του αριθμού των απαραίτητων επικυρώσεων· κανένα κράτος μέλος δεν την έχει επικυρώσει σε αυτό το στάδιο.

3.3. Η Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων του 1951 δεν προβλέπει το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης. Η αρχή της οικογενειακής επανένωσης των προσφύγων αναγνωριζόταν εντούτοις στην Τελική Πράξη της συνδιάσκεψης που θέσπισε τη Σύμβαση του 1951. Η εκτελεστική επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (HCR) υπενθύμισε, επανειλημμένα, στα κράτη ότι η αρχή της ενότητας της οικογένειας διακηρύσσεται στις διεθνείς πράξεις προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ότι οι κυβερνήσεις οφείλουν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ενότητα της οικογένειας. Όσον αφορά τον ορισμό της οικογένειας και των μελών της, πρέπει να σημειωθεί ότι η εκτελεστική επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (HCR) τάχθηκε υπέρ μιας πραγματικής και ευέλικτης προσέγγισης, η οποία λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία φυσικής, οικονομικής και ψυχολογικής εξάρτησης του πυρήνα που αποτελείται από τους γονείς και τα τέκνα⁴.

3.4. Στο πλαίσιο του διεθνούς νομικού πλαισίου είναι απαραίτητο να αναφερθεί η Σύμβαση που αφορά τα δικαιώματα των παιδιών της 20ής Νοεμβρίου 1989. Αυτή η Σύμβαση ορίζει ότι τα κράτη επαγρυπνούν ώστε να παιδιά να μη χωρίζουν από τους γονείς τους. Σε αυτή τη βάση, κάθε αίτηση αναχώρησης από ή εισόδου σε μία χώρα για λόγους οικογενειακής επανένωσης πρέπει να εξετάζεται με θετικό πνεύμα, με ανθρωπισμό και επιμέλεια. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν το παιδί, το συμφέρον του πρέπει να αποτελεί πρωταρχική μέριμνα.

3.5. Μεταξύ των ευρωπαϊκών νομικών πράξεων που αφορούν την οικογενειακή επανένωση, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθε-

⁴ Συμπεράσματα αριθ. 9 (XXVIII), αριθ. 24 (XXXII), αριθ. 84 (XLVIII), αριθ. 85 (XLIX) και Συμπεράσματα της 50ής Σύσκεψης του 1999.

ριών του 1950 έχει θεμελιώδη σημασία. Πράγματι, στο άρθρο της 8, αναφέρεται στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και στο άρθρο 12 στο δικαίωμα γάμου και θεμελίωσης οικογένειας. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ερμήνευσε με εκτεταμένη νομολογία τις διατάξεις της Σύμβασης· είναι αληθές ότι η νομολογία δεν καταλήγει σε απεριόριστο δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που είναι εγκατεστημένος νόμιμα σε κάποιο κράτος μέλος ή απόλυτης προστασίας κατά του χωρισμού με τα μέλη της οικογένειας σε περίπτωση απέλασης, εκτός αν η κανονική οικογενειακή ζωή δεν είναι εφικτή στη χώρα προέλευσης. Εντούτοις, η νομολογία του Δικαστηρίου περιορίζει τη διακριτική ευχέρεια των δημόσιων αρχών στον τομέα των ελέγχων εισόδου στην επικράτεια και σε περίπτωση απέλασης.

3.6. Δύο ευρωπαϊκές πράξεις αφορούν ειδικότερα την οικογενειακή επανένωση, πρόκειται για τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1977 σχετικά με το νομικό καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, προκειμένου να εξασφαλισθεί η πραγματική άσκηση του δικαιώματος των διακινούμενων εργαζομένων και των οικογενειών τους για την παροχή προστασίας και βοήθειας, τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διευκολύνουν, στο μέτρο του δυνατού, την επανένωση της οικογένειας του διακινούμενου εργαζόμενου ο οποίος έχει λάβει άδεια για να εγκατασταθεί ο ίδιος στο έδαφός τους. Η ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1977 σχετικά με το νομικό καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων ορίζει ότι ο/η σύζυγος και τα άγαμα τέκνα εξουσιοδοτούνται να έλθουν προς συνάντηση του διακινούμενου εργαζόμενου ο οποίος κατοικεί ήδη στο έδαφος κάποιου συμβαλλομένου κράτους. Εντούτοις, υπάρχουν δύο περιορισμοί όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής αυτής της σύμβασης· η Σύμβαση αφορά μόνο τους μισθωτούς εργαζόμενους και εφαρμόζεται μόνο στους εργαζόμενους, οι οποίοι είναι υπήκοοι των κρατών που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση. Αυτή η σύμβαση δεν έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη.

4. Η κατάσταση σε εθνικό επίπεδο

4.1. Πρέπει να τονισθεί ότι η προστασία της οικογένειας αποτελεί αρχή ρητά προβλεπόμενη από τις συνταγματικές διατάξεις ορισμένων κρατών μελών, όπως είναι η Γερμανία, η Πορτογαλία ή η Ιταλία. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν είτε δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση, είτε τη διακριτική ευχέρεια να επιτραπεί η οικογενειακή επανένωση, σύμφωνα με την κατηγορία και το νομικό καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών. Ένα μόνο κράτος μέλος υποβάλλει τις αιτήσεις εισόδου σε πολιτική ποσοτώσεων.

4.2. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος εξαρτάται εντούτοις από όρους, όπως η τήρηση της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας, η ύπαρξη κατάλληλης στέγης και επαρκών πόρων, ή από τον καθορισμό περιόδου αναμονής. Σχετικά με αυτά τα θέματα, οι νομοθεσίες και οι πρακτικές των κρατών μελών διαφέρουν σημαντικά.

4.3. Όσον αφορά τη στέγη, ορισμένα κράτη μέλη αξιώνουν από τον κάτοικο ο οποίος πρέπει να υποδεχθεί την οικογένειά του να διαθέτει ικανοποιητική στέγη για να μπορεί να τη στεγάσει υπό παραδεκτές συνθήκες. Αυτή η προϋπόθεση ορίζεται διαφορετικά στα διάφορα κράτη μέλη. Στη Γερμανία, η εν λόγω στέγη πρέπει να είναι το αντίστοιχο εργατικής κατοικίας. Στη Γαλλία, Πορτογαλία και Κάτω Χώρες, πρέπει να είναι αντίστοιχη με την κανονική κατοικία των υπηκόων. Μπορούν να εφαρμοσθούν άλλα κριτήρια όπως το μέγεθος, η υγιεινή και η ασφάλεια (Ελλάδα, Ιταλία, Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο). Η Ισπανία και το Λουξεμβούργο δεν εφαρμόζουν προκαθορισμένους κανόνες και εξετάζουν κάθε περίπτωση χωριστά. Αντίθετα, η προϋπόθεση κατάλληλης στέγης δεν απαιτείται στο Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Σουηδία.

4.4. Το κριτήριο των οικονομικών πόρων αποτελεί επίσης το αντικείμενο διαφόρων ερμηνειών. Οι πόροι πρέπει να είναι αντίστοιχοι με τον ελάχιστο μισθό στη Γαλλία, στην Πορτογαλία

και στην Ισπανία. Είναι ανώτεροι ή ίσοι με τον ελάχιστο όριο διαβίωσης στη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες. Το Ηνωμένο Βασίλειο αξιώνει να μην υπάρχει προσφυγή σε δημόσιους πόρους και η Δανία αξιώνει από τον κάτοικο να καλύπτει τις ανάγκες των μελών της οικογένειάς. Η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες αξιώνουν εξάλλου την ύπαρξη σταθερών και μόνιμων πόρων. Και η Αυστρία απαιτεί από τα μέλη της οικογένειάς να διαθέτουν κοινωνική ασφάλιση. Η προϋπόθεση της ύπαρξης επαρκών πόρων δεν απαιτείται στο Βέλγιο, Φινλανδία, Λουξεμβούργο και Σουηδία.

4.5. Ορισμένα κράτη μέλη επιβάλουν περίοδο αναμονής στους υπηκόους τρίτων χωρών που γίνονται για πρώτη φορά δεκτοί. Η διάρκεια αυτής της περιόδου ποικίλλει ανάλογα με τις χώρες, ανέρχεται σε ένα έτος στη Γαλλία και στην Ισπανία, σε τρία έτη στη Δανία και σε 5 έτη στην Ελλάδα. Τα άλλα κράτη μέλη δεν επιβάλουν επίσημα περίοδο αναμονής, αλλά οι προθεσμίες πριν από την οικογενειακή επανένωση μπορούν παρά ταύτα να είναι μεγάλες λόγω της διάρκειας της εξέτασης της αίτησης οικογενειακής επανένωσης. Στην Αυστρία, λόγω του συστήματος των ποσοτώσεων, αυτές οι προθεσμίες μπορούν να ανέλθουν σε πολλά έτη.

4.6. Διαφορές υπάρχουν επίσης όσον αφορά τα μέλη της οικογένειας που μπορούν να γίνουν δεκτά στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης, την ηλικία των τέκνων που μπορούν να γίνουν δεκτά στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ή την αποδοχή των προσώπων που συμβιώνουν σε ελεύθερη ένωση.

4.7. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες σύμφωνα με το άρθρο 1 Α της σύμβασης της Γενεύης 1951 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, επωφελούνται σε ορισμένα κράτη πιο ευνοϊκού καθεστώτος οικογενειακής επανένωσης: απαλλάσσονται από την ανάγκη απόδειξης επαρκών πόρων και στέγης, δεν υποβάλλονται σε περίοδο αναμονής, και ενίοτε το δικαίωμά τους για οικογενειακή επανένωση επεκτείνεται πέραν της πυρηνικής οικογένειας.

5. Η κοινοτική νομοθεσία στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης

5.1. Το κοινοτικό δίκαιο έχει ήδη ασχοληθεί εν μέρει με τη ρύθμιση της οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών. Πράγματι, οι διατάξεις που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εφαρμόζονται στα μέλη της οικογένειάς τους ανεξάρτητα από το εάν είναι υπήκοοι κράτους μέλους ή τρίτης χώρας. Ο πολίτης της Ένωσης που ασκεί το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία μπορεί να συνοδεύεται από την οικογένειά του ή να την καλεί να τον συναντήσει· οι όροι ένταξης αυτής της οικογένειας στη χώρα υποδοχής αποτελούν, πράγματι, απαραίτητο προηγούμενο για την άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας υπό αντικειμενικούς όρους ελευθερίας και αξιοπρέπειας.

5.2. Το δικαίωμα να συνοδεύεται κανείς ή να καλεί την οικογένειά του αναγνωρίζεται στους πολίτες της Ένωσης που εγκαθίστανται σε κάποιο κράτος μέλος για να ασκήσουν εκεί οικονομική δραστηριότητα, μισθωτή⁵ ή ανεξάρτητη⁶. Τα μέλη της οικογένειας αυτών των προσώπων έχουν εξάλλου το δικαίωμα να διαμένουν στο έδαφος της χώρας υποδοχής, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ακόμα και μετά την παύση της οικονομικής δραστηριότητας ή μετά το θάνατο του πολίτη της Ένωσης από τον οποίο εξαρτώνται⁷. Το δικαίωμα για οικογενειακή επανένωση χορηγείται επίσης στους πολίτες της Ένωσης, πέραν αυτών που ασκούν μισθωτή ή ανεξάρτητη δραστηριότητα, οι οποίοι επωφελούνται του δικαιώματος διαμονής σε κάποιο άλλο κράτος μέλος, στο βαθμό που διαθέτουν επαρκείς πόρους και ασφάλιση κατά της ασθένειας⁸.

5.3. Τα μέλη της οικογένειας είναι ο/η σύζυγος, οι κατιόντες μέχρι 21 ετών ή οι συντηρούμε-

⁵ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 της 15ης Οκτωβρίου 1968, ΕΕ L 257, 19.10.1968, σ. 2.

⁶ Οδηγία 73/148/ΕΟΚ της 21ης Μαΐου 1973, ΕΕ L 172, 28.6.1973, σ. 14.

⁷ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1251/70 της 29ης Ιουνίου 1970, ΕΕ L 142, 30.6.1970, σ. 24 και οδηγία 75/34/ΕΟΚ της 17ης Δεκεμβρίου 1974, ΕΕ L 14, 20.1.1975, σ.28.

⁸ Οδηγία 90/364/ΕΟΚ της 28ης Ιουνίου 1990, ΕΕ L 180, 13.7.1990, σ. 26 και οδηγία 90/365/ΕΟΚ της 28ης Ιουνίου 1990, ΕΕ L 180, 13.7.1990, σ. 28.

νοι κατιόντες καθώς και οι συντηρούμενοι ανιόντες⁹. Αντιθέτως, οι φοιτητές μπορούν να συνοδεύονται ή να ακολουθούνται από τον/την σύζυγό τους και τα συντηρούμενα τέκνα τους, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους και ασφάλιση κατά της ασθένειας¹⁰. Αυτοί οι κανόνες εφαρμόζονται επίσης στους υπηκόους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου δυνάμει της συμφωνίας της 2ας Μαΐου 1992.

5.4. Δεδομένου ότι τα δικαιώματα των μελών της οικογένειας είναι παράγωγα, και συνδέονται με τα δικαιώματα που κατέχει ο πολίτης της Ένωσης που έχει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, αυτά τα πρόσωπα λαμβάνουν άδεια διαμονής της αυτής ισχύος με εκείνη που χορηγείται στο πρόσωπο από το οποίο εξαρτώνται. Τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων εισόδου και διαμονής των μελών της οικογένειας για λόγους δημόσιας τάξης, εσωτερικής ασφάλειας ή δημόσιας υγείας¹¹. Η κοινοτική νομοθεσία χορηγεί επίσης στο σύζυγο και στα τέκνα το δικαίωμα άσκησης μισθωτής δραστηριότητας, ακόμα και αν δεν διαθέτουν την ιθαγένεια κράτους μέλους.

5.5. Πέραν της κατάστασης των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που ασκεί το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία, το κοινοτικό δίκαιο δεν προβλέπει κανόνες όσον αφορά την οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι δεν ανήκουν ούτε στην κατηγορία των προσφύγων ούτε σε άλλες κατηγορίες διακινούμενων. Αυτό αποτελεί άμεση συνέπεια της απουσίας νομικής βάσης σε κοινοτικό επίπεδο πριν από την έναρξη ισχύος, την 1η Μαΐου 1999, της συνθήκης του Άμστερνταμ.

6. Εργασίες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

6.1. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ, η σημασία του θέματος της οικογενειακής επανένωσης επιβεβαιώθηκε μέσω των εργασιών του Συμβουλίου. Η οικογενειακή επανένωση εμφανιζόταν ως θέμα προτεραιότητας στο πρόγραμμα για την εναρμόνιση των πολιτικών μετανάστευσης που εγκρίθηκε από τους Υπουργούς Μετανάστευσης και επικυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ το 1991.

6.2. Το 1993, οι υπουργοί που είναι αρμόδιοι για τα θέματα μετανάστευσης εξέδωσαν ψήφισμα για την εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης¹². Αυτό το κείμενο, το οποίο από νομική άποψη δεν είναι δεσμευτικό, περιλαμβάνει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τις εθνικές πολιτικές των κρατών μελών (αποδεκτά μέλη της οικογένειας, προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής). Αφορά την οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτεια των κρατών μελών σε βάση που τους παρέχει προοπτική μόνιμης διαμονής· δεν αφορά ούτε την οικογενειακή επανένωση των πολιτών της Ένωσης, ούτε εκείνη των υπηκόων τρίτων χωρών, στους οποίους έχει χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα.

6.3. Οι αρμόδιες αρχές του Συμβουλίου συνέχισαν να χορηγούν ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της οικογενειακής επανένωσης· είναι επιβεβαιωμένο ότι αυτό το θέμα συμπεριλήφθηκε πάντα στην ημερήσια διάταξη των εργασιών του Συμβουλίου, ακόμα και πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ, υπό τη μορφή ανταλλαγής απόψεων, συλλογής πληροφοριών, εγγράφων προβληματισμού, συζήτησης προτάσεων, υπό τις Προεδρίες της Ολλανδίας, του Λουξεμβούργου, της Βρετανίας και της Αυστρίας.

⁹ Όσον αφορά τους πολίτες της Ένωσης που εγκαθίστανται σε κάποιο άλλο κράτος μέλος για να ασκήσουν εκεί οικονομική δραστηριότητα, προβλέπεται επίσης ότι τα κράτη μέλη προωθούν την αποδοχή οποιουδήποτε άλλου μέλους της οικογένειας που συντηρείται από τον εργαζόμενο ή ζει, στη χώρα προέλευσης, υπό τη στέγη του εργαζόμενου. Βλέπε επίσης, σχετικά με το θέμα αυτό, τις νέες προτάσεις τροποποιήσεων του κανονισμού αριθ. 1612/68 που υπεβλήθησαν από την Επιτροπή, ΕΕ C 344, 12.11.1998, σ. 9.

¹⁰ Οδηγία 93/96/ΕΟΚ της 29ης Οκτωβρίου 1993, ΕΕ L 317, 18.12.1993, σ. 59.

¹¹ Οδηγία 64/221/ΕΟΚ της 25ης Φεβρουαρίου 1964, ΕΕ 56, 4.4.1964, σ. 850/64.

¹² Έγγραφο SN 282/1/93 WGI 1497 REV 1.

6.4. Το Δεκέμβριο του 1997, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για τα μέτρα που πρέπει να θεσπιστούν για την καταπολέμηση των εικονικών γάμων¹³. Αυτό το κείμενο δεν αφορά άμεσα την οικογενειακή επανένωση, αλλά συνδέεται στενά με το θέμα αυτό· πράγματι αφορά μέτρα για την αντιμετώπιση ή την καταστολή ενδεχόμενων καταστρατηγήσεων των κανόνων που αφορούν την είσοδο και τη διαμονή μέσω εικονικών γάμων.

6.5. Το 1997, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση σύμβασης για την αποδοχή των υπηκόων τρίτων χωρών¹⁴. Στόχος ήταν να προωθήσει τον προβληματισμό για τα θέματα της μετανάστευσης πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ και των θεσμικών αλλαγών ευρείας κλίμακας που συνεπάγεται. Σε προκαταρκτική δήλωση αυτής της πρότασης, η Επιτροπή τόνιζε την πρόθεσή της να υποβάλει νέο σχέδιο υπό τη μορφή οδηγίας από τη στιγμή της έναρξης ισχύος της νέας συνθήκης. Αυτό το διάβημα θα παρείχε τη δυνατότητα να συμπεριληφθεί το όφελος που προέκυψε από τις συζητήσεις στην ουσία του κειμένου, στο πλαίσιο ενός κοινοτικού νομικού μέσου.

6.6. Μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ και την ενσωμάτωση στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα του νέου τίτλου IV για τις θεωρήσεις εισόδου, το άσυλο, τη μετανάστευση και άλλες πολιτικές που συνδέονται με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, ήρθε η στιγμή, για την Επιτροπή, να συγκεκριμενοποιήσει την υποχρέωση που ανέλαβε το 1997 και να υποβάλει, στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης, νέα πρόταση υπό τη μορφή κοινοτικού νομικού μέσου.

6.7. Αυτό συμφωνεί εξάλλου με το περιεχόμενο του σχεδίου δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής της 3ης Δεκεμβρίου 1998¹⁵ σχετικά με τις βέλτιστες μεθόδους εφαρμογής των διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ όσον αφορά τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Αυτό το σχέδιο προβλέπει, ότι εντός δύο ετών από την έναρξη ισχύος της συνθήκης πρέπει να θεσπιστεί πράξη για το νομικό καθεστώς των νόμιμων προσφύγων, και εντός πέντε ετών νομοθεσία για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής καθώς επίσης κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες έκδοσης από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χορηγούνται για λόγους οικογενειακής επανένωσης. Πρόκειται για επιβεβαίωση της σημασίας την οποία προσδίδουν στα θέματα αυτά το Συμβούλιο και η Επιτροπή. Τέλος, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Βιέννη στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 1998, είχε ζητήσει με επιμονή από το Συμβούλιο να συνεχίσει τις εργασίες του, μεταξύ άλλων, σχετικά με τους κανόνες που εφαρμόζονται στους υπηκόους τρίτων χωρών¹⁶.

6.8. Είναι εξίσου χρήσιμο να υπενθυμισθεί ότι κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας στις 3 και 4 Ιουνίου 1999, οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων αποφάσισαν τη σύνταξη ενός Χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Αυτός ο χάρτης θα πρέπει να συγκεντρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τρόπον που να προβάλλονται καλύτερα. Η εφαρμογή του δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στους πολίτες της Ένωσης. Εντούτοις, σε αυτό το στάδιο, δεν έχει ληφθεί απόφαση όσον αφορά τη νομική ισχύ και τον δεσμευτικό χαρακτήρα του Χάρτη.

6.9. Κατά τη διάρκεια των προπαρασκευαστικών εργασιών, που κατέληξαν στην υποβολή της πρότασης, έγιναν διαβουλεύσεις με σκοπό να εξεταστούν οι θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες και των μη κυβερνητικών οργανώσεων που δρουν στο συγκεκριμένο τομέα. Το γεγονός ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις εργασίες του Συμβουλίου για το θέμα της οικογενειακής επανένωσης και τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την πρόταση σύμβασης σχετικά

¹³ [EE C 382, 16.12.1997, σ. 1.](#)

¹⁴ [EE C 337, 7.11.1997, σ. 9.](#)

¹⁵ [EE 19, 23.1.1999, σ. 1.](#)

¹⁶ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βιέννη 11 και 12 Δεκεμβρίου 1998, σημείο 85.

με την αποδοχή της επέτρεψε να βασίσει την πρότασή της σε συνολική άποψη της προβληματικής που διέπει την επανένωση των οικογενειών.

7. Στόχος της πρότασης της Επιτροπής

7.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999¹⁷, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διασφαλίζει τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην επικράτεια των κρατών μελών. Το Συμβούλιο αναγνώρισε επίσης ότι πρέπει να θεσπιστεί πιο σθεναρή πολιτική κοινωνικής ένταξης με στόχο την παροχή δικαιωμάτων και την αναγνώριση υποχρεώσεων συγκρίσιμων με εκείνα που απολαμβάνουν οι υπήκοοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7.2. Για την υλοποίηση αυτού του στόχου, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να χορηγηθεί η δυνατότητα στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην επικράτεια των κρατών μελών να διαθέτουν δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση, εξαρτώμενο από την τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων. Αυτό θα επιτρέψει στα συγκεκριμένα πρόσωπα να διεξάγουν κανονικό οικογενειακό βίο και θα ευνοήσει την ένταξή τους στις κοινωνίες των κρατών μελών. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι αυτά τα πρόσωπα θα τυγχάνουν μεταχείρισης συγκρίσιμης με εκείνης των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πρόταση οδηγίας εμπνέεται από ορισμένες διατάξεις του ισχύοντος κοινοτικού δικαίου, που αφορούν την οικογενειακή επανένωση των πολιτών της Ένωσης που ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία.

7.3. Ο σεβασμός του οικογενειακού βίου ισχύει για όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών ανεξάρτητα από τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν να διαμένουν στην επικράτεια των κρατών μελών (απασχόληση, ανεξάρτητη δραστηριότητα, σπουδές). Το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας δεν περιορίζεται συνεπώς σε ορισμένες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών. Το μόνο κριτήριο είναι εκείνο της νόμιμης διαμονής. Οι πρόσφυγες και τα πρόσωπα που τυγχάνουν της επικουρικής προστασίας δεν μπορούν να έχουν δικαίωμα σεβασμού του οικογενειακού βίου παρά μόνο μέσω της οικογενειακής συγκέντρωσης σε χώρα όπου μπορούν να διεξάγουν μαζί κανονικό οικογενειακό βίο, στο μέτρο που χρειάστηκε να φύγουν από τη χώρα καταγωγής τους και αυτή η φυγή τους προκάλεσε συχνά το χωρισμό των μελών της ίδιας οικογένειας. Λόγω αυτών των ιδιαίτερων συνθηκών, η οδηγία τους χορηγεί ειδική μεταχείριση σε σχέση με τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την οικογενειακή επανένωση (κατοικία, οικονομικοί πόροι, περίοδος αναμονής) και τα μέλη της οικογένειας που μπορούν να γίνουν δεκτά στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης.

7.4. Τελικά, η πρόταση οδηγίας επιδιώκει προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών με δύο στόχους: αφενός, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι θα μπορούν να επωφελούνται σε μεγάλο βαθμό παρόμοιων προϋποθέσεων για την οικογενειακή επανένωση, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο έχουν γίνει δεκτοί για να διαμείνουν. Αφετέρου, προκειμένου να περιοριστεί η δυνατότητα να στηριχθεί η επιλογή του κράτους μέλους, στο οποίο υπήκοος τρίτης χώρας επιθυμεί να εγκατασταθεί, αποκλειστικά στις πιο ευνοϊκές συνθήκες που ενδεχομένως του χορηγεί αυτό το κράτος.

7.5. Η κατάσταση των μελών της οικογένειας πολιτών της Ένωσης που διαμένουν στη χώρα της οποίας είναι υπήκοοι και δεν έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία διέπεται προς το παρόν μόνον από το εθνικό δίκαιο. Δεδομένου ότι δεν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία, θεωρήθηκε κατά το παρελθόν ότι επρόκειτο για κατάσταση αμιγώς εσωτερική υπαγόμενη στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Συνεπώς, υπάρχει διαφορά μεταχείρισης έναντι των πολιτών της Ένωσης, ανάλογα με το κατά πόσον ασκούν ή δεν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Η Επιτροπή θεωρεί

¹⁷ Συμπεράσματα της Προεδρίας, σημείο 18.

ότι πρέπει να εξευρεθεί κατάλληλη λύση για να αποφεύγεται αυτή η διαφορά και να καλυφθεί αυτό το νομικό κενό. Προτείνεται ως εκ τούτου να καταργηθεί αυτή η διαφορά μεταχείρισης και οι πολίτες της Ένωσης να επωφελούνται του ισχύοντος κοινοτικού δικαίου.

Σε αυτό το εγχείρημα, η Επιτροπή έχει εντούτοις επίγνωση του γεγονότος ότι το ισχύον κοινοτικό δίκαιο δεν καλύπτει όλες τις καταστάσεις που προβλέπονται στην πρόταση οδηγίας. Σε ένα σημείο, το οποίο είναι η διάταξη σχετικά με το αυτόνομο καθεστώς, η πρόταση προσφέρει στα μέλη της οικογένειας υπηκόων τρίτων χωρών πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις από αυτές που προσφέρονται, υπό την παρούσα κατάσταση του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, στους υπηκόους τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας πολιτών της Ένωσης. Μεσοπρόθεσμα, στο πλαίσιο των μελλοντικών προοπτικών στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, η Επιτροπή θα φροντίσει να διατηρήσει ισορροπία μεταξύ της νομικής κατάστασης των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογενείας τους και εκείνης των υπηκόων τρίτων χωρών.

8. Επιλογή της νομικής βάσης

8.1. Η επιλογή της νομικής βάσης είναι συναφής με τις τροποποιήσεις που επήλθαν στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέσω της συνθήκης του Άμστερνταμ που άρχισε να ισχύει την 1η Μαΐου 1999. Το άρθρο 63, παράγραφος 3, σημείο α) της ΣΕΚ ορίζει ότι το Συμβούλιο θεσπίζει μέτρα για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής καθώς και προδιαγραφές διαδικασιών κατά τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν θεωρήσεις και άδειες διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποσκοπούν στην επανένωση οικογενειών.

8.2. Αυτό το άρθρο αποτελεί συνεπώς τη φυσική νομική βάση για μια πρόταση που προβλέπει την οικογενειακή επανένωση ως δικαίωμα των υπηκόων τρίτων χωρών που ήδη διαμένουν στην επικράτεια των κρατών μελών, η οποία καθορίζει τους όρους εισόδου των μελών της οικογενείας του και ορισμένα στοιχεία του νομικού καθεστώτος των μελών της οικογένειας.

8.3. Η πρόταση οδηγίας πρέπει να θεσπιστεί με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 67 της συνθήκης, σύμφωνα με την οποία, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου πέντε ετών, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα επί προτάσεως της Επιτροπής ή κατόπιν πρωτοβουλίας κράτους μέλους και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο τίτλος IV της συνθήκης ΕΚ δεν εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, εκτός αν αυτά τα δύο κράτη αποφασίσουν διαφορετικά, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που ορίζονται στο πρωτόκολλο για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας το οποίο προσαρτάται στις συνθήκες. Ο τίτλος IV της συνθήκης ΕΚ δεν εφαρμόζεται επίσης στη Δανία, δυνάμει του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας που προσαρτάται στις συνθήκες.

9. Επικουρικότητα και αναλογικότητα: αιτιολόγηση και προστιθέμενη αξία

9.1. Η ενσωμάτωση, στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του νέου τίτλου IV για τις πολιτικές θεωρήσεων, ασύλου, μετανάστευσης και τις άλλες πολιτικές που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, αποδεικνύει τη βούληση, των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών να αναθέσουν αρμοδιότητες στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στους συγκεκριμένους τομείς.

9.2. Εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν διαθέτει αποκλειστικές αρμοδιότητες στο συγκεκριμένο τομέα και κατά συνέπεια, παρά το γεγονός ότι υπάρχει πολιτική βούληση για την εφαρμογή κοινής πολιτικής στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 5 της ΣΕΚ, δηλαδή μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε

κοινοτικό επίπεδο. Η πρόταση οδηγίας ανταποκρίνεται σε αυτά τα κριτήρια.

9.3. Επικουρικότητα

Η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης συμπεριλαμβάνει τη θέσπιση κοινών κανόνων στον τομέα της πολιτικής μετανάστευσης. Ο ειδικός στόχος αυτής της πρωτοβουλίας είναι να θεσπίσει δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης που να μπορεί να ασκείται σύμφωνα με κοινά κριτήρια σε όλα τα κράτη μέλη. Πράγματι, η κατάσταση όσον αφορά την είσοδο και τη διαμονή των μελών της οικογένειας των υπηκόων τρίτων χωρών διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Ο καθορισμός κοινών κριτηρίων σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να υλοποιηθεί με δράση αντίστοιχη της προτεινόμενης. Επιπλέον, ο καθορισμός κοινών κριτηρίων θα επιτρέψει να περιοριστεί η δυνατότητα να επιλέγεται η χώρα προορισμού από τους υπηκόους τρίτων χωρών μόνο στη βάση των πλέον ευνοϊκών όρων που τους παρέχονται εκεί.

9.4. Αναλογικότητα

Η μορφή της κοινοτικής δράσης πρέπει να είναι η απλούστερη δυνατή που να επιτρέπει να υλοποιηθεί ο στόχος της πρότασης και η αποτελεσματική εφαρμογή της. Υπό την έννοια αυτή, το επιλεγόμενο νομικό μέσο είναι η οδηγία, η οποία επιτρέπει τον καθορισμό αρχών πλαισίων αφήνοντας παράλληλα στα κράτη μέλη την ελευθερία να επιλέξουν τη μορφή και τα πλέον ενδεδειγμένα μέσα για να θέσουν σε εφαρμογή αυτές τις αρχές στο δικό τους νομικό και εθνικό πλαίσιο. Επιπλέον, η πρόταση οδηγίας δεν φιλοδοξεί να αντιμετωπίσει τη νομική κατάσταση όλων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος των κρατών μελών και αφήνει σε αυτά τη φροντίδα να καθορίσουν τους κανόνες που αφορούν τα πρόσωπα των οποίων η άδεια διαμονής είναι ισχύος κατώτερης του ενός έτους.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

Κεφάλαιο Ι : Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1.- Το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση, που προβλέπεται από την πρόταση οδηγίας, απορρέει από την αξίωση να προστατευτεί η οικογένεια, φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας, καθώς και το δικαίωμα σεβασμού του οικογενειακού βίου, το οποίο προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο και κυρίως από την ευρωπαϊκή σύμβαση προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η πρόταση οδηγίας θεμελιώνει δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών που κατοικούν νόμιμα σε κάποιο κράτος μέλος· η πρόταση θεσπίζει επίσης αυτό το δικαίωμα για τους πολίτες της Ένωσης που δεν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Αυτό το δικαίωμα δεν είναι απόλυτο: η άσκησή του εξαρτάται από την τήρηση προϋποθέσεων, υλικών και διαδικαστικών, που ορίζονται από την πρόταση οδηγίας.

Άρθρο 2.- Αυτό το άρθρο περιλαμβάνει τους ορισμούς των διαφόρων εννοιών που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις της πρότασης οδηγίας.

(α) Η έννοια του υπηκόου τρίτης χώρας καθορίζεται αρνητικά, αποκλείοντας τους πολίτες της Ένωσης, όπως εξειδικεύονται στη συνθήκη ΕΚ. Αφορά ταυτόχρονα τα πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια τρίτης χώρας και τους απάτριδες, κατά την έννοια της Σύμβασης της Νέας Υόρκης της 28ης Σεπτεμβρίου 1954.

(β) Η έννοια του πρόσφυγα καλύπτει τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν λάβει το καθεστώς πρόσφυγα κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, καθώς και εκείνους που το έχουν αποκτήσει στη βάση των συνταγματικών διατάξεων των κρατών μελών, όπως συμβαίνει

στην περίπτωση της Γαλλίας (συνταγματικό άσυλο για τους "πολεμώντες για την ελευθερία") και της Γερμανίας (πρόσφυγες αναγνωρισμένοι στη βάση του άρθρου 16, παράγραφος 1 του συντάγματος).

(γ) Η έννοια του «προσώπου στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία» καλύπτει όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες κάποιο πρόσωπο, το οποίο δεν μπόρεσε να επωφεληθεί της προστασίας που παρέχεται από τη σύμβαση της Γενεύης του 1951, αποκτά την προστασία κράτους μέλους στη βάση ανθρωπιστικών υποχρεώσεων που συνδέονται με την εθνική πρακτική ή την εθνική νομοθεσία αυτού του κράτους, ή με τις διεθνείς υποχρεώσεις του (κυρίως απαγόρευση απέλασης προσώπου προς χώρα, όπου κινδυνεύει να του επιβληθεί η θανατική ποινή ή απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχειρίσεις, η οποία απορρέει από το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και τα άρθρα 1 και 3 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και άλλων απάνθρωπων και εξευτελιστικών ποινών ή μεταχειρίσεων).

(δ) Η έννοια του προσώπου που αιτείται την οικογενειακή επανένωση αφορά τον υπήκοο τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στην επικράτεια κάποιου κράτους μέλους, ανεξάρτητα από τους λόγους για τους οποίους του χορηγήθηκε άδεια διαμονής (κυρίως, για λόγους απασχόλησης, άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, σπουδών, άσκησης μη κερδοσκοπικής δραστηριότητας, επειδή έλαβε το καθεστώς του πρόσφυγα, ή δικαιούται επικουρικής προστασίας). Αυτή η έννοια αφορά επίσης τον πολίτη της Ένωσης που δεν ασκεί το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία.

(ε) Όσον αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών, η έννοια της οικογενειακής επανένωσης καλύπτει δύο καταστάσεις: την οικογενειακή επανένωση κατά στενή έννοια και τη δημιουργία της οικογένειας. Στην πρώτη περίπτωση, ο αιτών την επανένωση χρειάστηκε να εγκαταλείψει τα μέλη της οικογένειάς του για να εγκατασταθεί σε κάποιο κράτος μέλος και επιθυμεί να έλθουν προς συνάντησή του. Στη δεύτερη περίπτωση, ο αιτών την επανένωση αποφάσισε, μετά την είσοδό του στο κράτος μέλος, να θεμελιώσει οικογένεια με υπήκοο τρίτης χώρας που δεν διαμένει στο κράτος μέλος και επιθυμεί να καλέσει αυτό το πρόσωπο να έλθει προς συνάντησή του. Η νομική κατάσταση των προσώπων που επιθυμούν να εισέλθουν στην επικράτεια κάποιου κράτους μέλους προκειμένου να συνάψουν εκεί γάμο με υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει ήδη εκεί, δεν υπάγεται στην πρόταση οδηγίας. Αυτή η κατάσταση συνεχίζει να υπάγεται στο εθνικό δίκαιο.

(στ) Ο τίτλος διαμονής καθορίζεται κατά ευρεία έννοια για να συμπεριλάβει όλες τις κατηγορίες των προσώπων που αιτούνται την επανένωση: η οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους, ανεξάρτητα από τους λόγους της διαμονής τους· κατά τον ίδιο τρόπο, ο ορισμός του τίτλου διαμονής συμπεριλαμβάνει όλους τους τίτλους διαμονής, που εκδίδονται από τα κράτη μέλη, χωρίς να κάνει διακρίσεις ανάλογα με τους λόγους έκδοσης ή με τη μορφή τους. Αποκλείονται από την έννοια του τίτλου διαμονής, οι προσωρινές άδειες διαμονής που μπορούν να χορηγούνται στους αιτούντες άσυλο.

Άρθρο 3.- 1. Αυτό το άρθρο αφορά το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας. Ο αιτούμενος την επανένωση οφείλει να ανήκει σε μία από τις κατηγορίες των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1:

(α) Η πρώτη κατηγορία προσώπων συμπεριλαμβάνει τους υπηκόους τρίτων χωρών που ευρίσκονται νόμιμα στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους και κατέχουν τίτλο διαμονής διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών, ανεξάρτητα από τους λόγους της διαμονής τους, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων που τυγχάνουν επικουρικής προστασίας. Αντίθετα, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν σε κάποιο κράτος μέλος με τίτλο διαμονής ισχύος κατώτερης του ενός έτους, όπως μπορεί να συμ-

βαίνει στην περίπτωση των εποχιακά εργαζομένων, ή με τίτλο διαμονής που συνδέεται με εποχιακή εργασία, δεν υπάγονται στην οδηγία. Το θέμα της οικογενειακής τους επανένωσης θα ρυθμιστεί από την εθνική νομοθεσία των κρατών μελών.

(β) Η δεύτερη κατηγορία προσώπων αφορά τους πρόσφυγες. Στην περίπτωσή τους, η πρόταση οδηγίας εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τη διάρκεια ισχύος του τίτλου διαμονής, ο οποίος τους χορηγείται από το κράτος μέλος. Μόνον η ιδιότητά τους ως πρόσφυγες πρέπει να τους παρέχει το δικαίωμα για οικογενειακή επανένωση.

(γ) Η τρίτη κατηγορία προσώπων αφορά τους πολίτες της Ένωσης που δεν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

Αντίθετα, η πρόταση εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς των μελών της οικογένειας. Με άλλα λόγια, τα μέλη της οικογένειας μπορούν να διαμένουν σε κάποιο κράτος μέλος υπό άλλη ιδιότητα, να διαμένουν στο εξωτερικό του κράτους μέλους, να αιτούνται άσυλο, να υπόκεινται στο καθεστώς προσωρινής προστασίας, κλπ.

2. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 3 αφορά τους αποκλεισμούς από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας λόγω της νομικής κατάστασης του αιτούντος την επανένωση.

(α) Η πρόταση δεν καλύπτει την οικογενειακή επανένωση των αιτούντων άσυλο λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει σχετικά με το αποτέλεσμα της εξέτασης της αίτησής τους.

(β) Η πρόταση δεν καλύπτει την οικογενειακή επανένωση των προσώπων που δικαιούνται προσωρινής προστασίας. Το 1997, η Επιτροπή είχε υποβάλει πρόταση κοινής δράσης σχετικά με την προσωρινή προστασία των ακουσίως μετακινηθέντων προσώπων¹⁸. τροποποιημένη πρόταση υποβλήθηκε το 1998¹⁹. Αυτά τα δύο κείμενα κάλυπταν την οικογενειακή επανένωση των προσώπων που τυγχάνουν προσωρινής προστασίας. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει νέα πρόταση για να ληφθούν υπόψη οι συνέπειες της έναρξης ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ. Ως εκ τούτου, είναι προτιμότερο να αντιμετωπιστεί η οικογενειακή επανένωση στο πλαίσιο της μελλοντικής πρότασης, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της προβληματικής της προσωρινής προστασίας.

3. Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 3 αναφέρεται στη γενική περίπτωση αποκλεισμού από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας. Η νομική κατάσταση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που ασκεί το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας· καλύπτονται και συνεχίζουν να καλύπτονται από τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

4. Τώρα που Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιδίδεται σε προσπάθεια εναρμόνισης των κανόνων οικογενειακής επανένωσης, συνεχίζει να διατηρεί τις διεθνείς δεσμεύσεις της και κατά συνέπεια τις συμφωνίες που έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ, άσχετα από το αν είναι κοινοτικές ή μικτές.

α) Συνεπώς, η πρόταση οδηγίας ισχύει υπό την επιφύλαξη πιο ευνοϊκών διατάξεων των κοινοτικών ή μικτών συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τρίτες χώρες και έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ, οι οποίες διέπουν τη νομική κατάσταση των υπηκόων τρίτων χωρών. Αυτή η εξαίρεση ισχύει στο μέτρο που αυτές οι διατάξεις αφορούν το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας· αφορά τις συμφωνίες, τις αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή των συμφωνιών, καθώς και την αντίστοιχη νομολογία. Ακόμα και αν αυτές οι συμφωνίες δεν ρυθμίζουν απευθείας το θέμα της οικογενειακής επανένωσης, εντούτοις, περιλαμβάνουν διατάξεις που αφορούν τα δικαιώματα των μελών της οικογένειας· αυτές δεν θα επηρεάζονται από την πρόταση οδηγίας αν είναι πιο ευνοϊκές για τα μέλη της οικογένειας.

Πρόκειται κυρίως για:

¹⁸ ΕΕ C 106, 4.4.1997, σ. 13.

¹⁹ ΕΕ C 268, 27.8.1998.

- τη συμφωνία για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου του 1992²⁰, η οποία επεκτείνει στους υπηκόους των συμβαλλομένων χωρών της Νορβηγίας, της Ισλανδίας και του Λιχτενστάιν, καθώς και στα μέλη της οικογενείας τους, τα οφέλη του συνόλου των κανόνων κοινοτικού δικαίου που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων,

- τη συμφωνία σύνδεσης με την Τουρκία του 1962²¹,

- τις ευρωπαϊκές συμφωνίες με τις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης,

- τις συμφωνίες ευρωμεσογειακής σύνδεσης με το Μαρόκο και την Τυνησία.

(β) Η πρόταση οδηγίας εφαρμόζεται επίσης υπό την επιφύλαξη των πλέον ευνοϊκών διατάξεων δύο διεθνών πράξεων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι οποίες εφαρμόζονται στους διακινούμενους εργαζόμενους, υπηκόους των χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 4.- Η οικογενειακή επανένωση των πολιτών της Ένωσης που δεν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία ρυθμιζόταν μέχρι σήμερα μόνο από εθνικούς κανόνες. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί αδικαιολόγητη διαφορά μεταχείρισης μεταξύ της οικογένειας των πολιτών της Ένωσης που δεν έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία και παραμένουν στη χώρα της οποίας είναι υπήκοοι και εκείνων οι οποίοι έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Το εθνικό δίκαιο ρυθμίζει, σε ορισμένες περιπτώσεις, την οικογενειακή επανένωση των δικών της υπηκόων, κατά τρόπο πιο περιοριστικό από τους ισχύοντες κανόνες κοινοτικού δικαίου. Δεδομένου ότι η ιθαγένεια της Ένωσης είναι ενιαία, φαίνεται ενδεδειγμένο να συμπληρωθεί αυτό το νομικό κενό. Συνεπώς, αυτό το άρθρο επιτρέπει στα μέλη της οικογενείας των πολιτών της Ένωσης να υπόκεινται στις σχετικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που αφορούν την οικογενειακή επανένωση.

Κεφάλαιο II : Μέλη της οικογένειας

Άρθρο 5.- 1. Αυτό το άρθρο προσδιορίζει ποια είναι τα μέλη της οικογένειας του αιτούντος την επανένωση που είναι επιλέξιμα για επανένωση.

(α) Αυτό το εδάφιο αφορά τον/την σύζυγο του αιτούντος την επανένωση, ή το πρόσωπο με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, συμπεριλαμβανομένου του συντρόφου του ιδίου φύλου. Η διάταξη για το πρόσωπο που συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση εφαρμόζεται μόνο στα κράτη μέλη των οποίων το νομικό πλαίσιο εξομοιώνει την κατάσταση των άγαμων ζευγαριών με εκείνη των ζευγαριών που έχουν τελέσει γάμο²². Αυτή η διάταξη δεν δημιουργεί καμία εναρμόνιση των εθνικών κανόνων που αφορούν την αναγνώριση των άγαμων ζευγαριών· επιτρέπει μόνο να εφαρμοστεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενες καταχρήσεις, τα πρόσωπα που συμβιώνουν σε ελεύθερη ένωση οφείλουν να έχουν σταθερή σχέση, η οποία μπορεί να αποδειχθεί μέσω της συγκατοίκησης ή αξιόπιστων μαρτυριών.

(β) Αυτό το εδάφιο αφορά τα τέκνα του ζευγαριού, έγγαμα ή άγαμα. Δεν υπάρχει διαφορά μεταχείρισης όσον αφορά τα τέκνα που γεννώνται εκτός γάμου, από προηγούμενους γάμους ή τα υιοθετηθέντα. Εντούτοις, αν η υιοθεσία δεν έχει αποφασιστεί από την αρμόδια αρχή του κράτους

²⁰ ΕΕ L 1, 3.1.1994, σ. 3.

²¹ ΕΕ L 217, 29.12.1964.

²² Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει ήδη αναγνωρίσει ότι ένα κράτος μέλος που επιτρέπει στους δικούς του υπηκόους να αιτούνται και να επιτυγχάνουν τη διαμονή στην επικράτειά τους του συντρόφου τους, ο οποίος είναι υπήκοος κάποιου άλλου κράτους μέλους, δεν μπορεί να αρνηθεί αυτά τα προνόμια στους διακινούμενους εργαζόμενους, υπηκόους άλλων κρατών μελών. Υπόθεση 59/85 Ολλανδικό κράτος κατά Ann Florence Reed της 17ης Απριλίου 1986, Συλλογή 1986, σ. 1283.

μέλους, πρέπει να αναγνωριστεί από αυτή την αρχή, σύμφωνα με τους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται από όλα τα κράτη μέλη. Συνεπώς, η είσοδος των «ανατεθειμένων» τέκνων, σύμφωνα με ορισμένα τοπικά έθιμα, δεν είναι εφικτή, εκτός αν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αναγνωρίζει ότι αυτά τα έθιμα παράγουν τα ίδια αποτελέσματα με υιοθεσία.

(γ) Τα τέκνα ενός μόνο εκ των δύο συζύγων, ή συντρόφων, υπάγονται εξίσου στην κατηγορία των προσώπων που μπορούν να γίνουν δεκτά στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης. Εντούτοις, ο/η σύζυγος ή το πρόσωπο που συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, ο οποίος ζητά την επανένωση, οφείλει να έχει πραγματικό δικαίωμα επιμέλειας και την υποχρέωση συντήρησης αυτών των τέκνων. Αν το δικαίωμα επιμέλειας είναι μοιρασμένο, είναι απαραίτητη η άδεια του άλλου γονέα για να πραγματοποιηθεί η επανένωση. Αυτός ο κανόνας επιτρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η επανένωση να ακυρώσει, στην πράξη, το δικαίωμα επιμέλειας του άλλου γονέα.

(δ) Αυτό το εδάφιο αφορά τους ανιόντες· η επανένωση είναι δυνατή μόνο όταν αυτά τα πρόσωπα δεν έχουν πλέον καμία οικογενειακή υποστήριξη στη χώρα καταγωγής τους και συντηρούνται από τον αιτούντα την επανένωση. Αυτή η διάταξη επιτρέπει να υπάρχουν συγκρίσιμα δικαιώματα μεταξύ υπηκόων τρίτων χωρών και υπηκόων της Ένωσης που ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία· οι κανόνες κοινοτικού δικαίου προβλέπουν πράγματι την οικογενειακή επανένωση των συντηρούμενων ανιόντων του διακινούμενου εργαζόμενου και των προσώπων που δεν ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα.

(ε) Ο γενικός κανόνας είναι ότι η οικογενειακή επανένωση αποβαίνει εις όφελος των ανήλικων τέκνων· το παρόν εδάφιο εισάγει ειδικό κανόνα που αφορά τις περιπτώσεις των ανήλικων τέκνων. Η επανένωσή τους είναι δυνατή με σκοπό να αντιμετωπιστούν ιδιαίτερα δύσκολες καταστάσεις. Θα ήταν πράγματι άτοπο να απαγορευτεί η οικογενειακή επανένωση ενός τέκνου, το οποίο δεν μπορεί να διαθέτει ανεξάρτητα μέσα συντήρησης και έχει ανάγκη της φροντίδας και της υλικής και συναισθηματικής υποστήριξης της οικογενείας του, λόγω, για παράδειγμα, σοβαρής αναπηρίας.

2. Οι πολυγαμικοί γάμοι δεν συμβιβάζονται, κατά γενικό κανόνα, με τις θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης των κρατών μελών. Εντούτοις, στο βαθμό που αυτοί οι γάμοι έχουν συναφθεί έγκυρα σε τρίτη χώρα, φαίνεται ενδεδειγμένο να ληφθούν υπόψη ορισμένα από τα αποτελέσματά τους. Επιπλέον, το να απαγορευτεί η οικογενειακή επανένωση κατά τρόπο απόλυτο, θα κατέληγε στο να στερεί το σύζυγο, ο οποίος διαμένει σε κάποιο κράτος μέλος, από τη δυνατότητα να διεξάγει οικογενειακό βίο. Συνεπώς, η οικογενειακή επανένωση πολλών συζύγων και των τέκνων τους απαγορεύεται, αλλά υπάρχει συναίνεση όσον αφορά την επανένωση μιας συζύγου και των τέκνων της. Η επανένωση των τέκνων μιας δεύτερης συζύγου είναι δυνατή μόνο εφόσον το συμφέρον του τέκνου υπερέχει των άλλων αξιώσεων, για παράδειγμα σε περίπτωση θανάτου της βιολογικής μητέρας.

3. Η γενική αρχή που διέπει την οικογενειακή επανένωση των τέκνων επιβάλλει να είναι, από νομική και πραγματική άποψη, σε κατάσταση εξάρτησης έναντι του αιτούντος την επανένωση. Η ηλικία των τέκνων πρέπει να είναι συνεπώς κατώτερη από το κατώφλι, που ορίζεται από τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο, για τη νόμιμη ενηλικίωση και δεν πρέπει να είναι έγγαμοι. Αυτή η διάταξη επιδιώκει να αποφευχθούν οι διαφορές μεταξύ της ηλικίας της νόμιμης ενηλικίωσης των υπηκόων και της ηλικίας που απαιτείται για να μπορεί ένα παιδί να επωφεληθεί της επανένωσης.

4. Όταν ο αιτών την επανένωση είναι πρόσφυγας, αφού εξετασθούν οι παράγοντες που τον υποχρέωσαν να φύγει από τη χώρα του και τον εμποδίζουν να επιστρέψει σε αυτήν, τα κράτη μέλη οφείλουν να διευκολύνουν την οικογενειακή επανένωση άλλων μελών της οικογένειας, για παράδειγμα, συγγενών εκ πλαγίου. Αυτή η διάταξη επαναλαμβάνει ένα από τα στοιχεία των συμπερασμάτων της εκτελεστικής επιτροπής της Ύπατης αρμοστείας για τους πρόσφυγες το 1981 και το 1999. Αυτή η διευκόλυνση δεν αφορά εντούτοις τα μέλη της οικογένειας που συντηρούνται

από τον αιτούντα την επανένωση.

5. Η αρχή να μην διακοπεί ή να μην εμποδισθεί ο οικογενειακός βίος ισχύει επίσης έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κάποιο κράτος μέλος για λόγους σπουδών. Εντούτοις, λόγω της περιορισμένης περιόδου της διαμονής τους, και εκ του γεγονότος ότι σε ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν πρόσβαση στην απασχόληση, οι φοιτητές δεν μπορούν να επωφελοούνται των ιδίων προνομίων με τους άλλους κατοίκους. Το δικαίωμά τους για οικογενειακή επανένωση αφορά μόνον τον/τη σύζυγο ή το πρόσωπο με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, τα ανήλικα τέκνα και τα εξαρτώμενα ενήλικα τέκνα.

Άρθρο 6.- Αυτό το άρθρο προβλέπει παρεκκλίσεις, σε σχέση με τις διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 5, υπέρ των προσφύγων οι οποίοι είναι μη συνοδευόμενοι ανήλικοι, λόγω των ιδιαίτερων αναγκών τους και του ευάλωτου της κατάστασής τους. Εμπνέεται από το άρθρο 22 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού του 1989.

Πρώτον, προβλέπει ότι οι μη συνοδευόμενοι ανήλικοι μπορούν να καλέσουν τους γονείς τους, χωρίς να πληρούνται οι ειδικές προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος δ) (συντηρούμενοι ανιόντες του αιτούντος την επανένωση και χωρίς άλλο οικογενειακό στήριγμα στη χώρα καταγωγής).

Η δεύτερη παρέκκλιση αφορά τη δυνατότητα να επιτραπεί η είσοδος και η διαμονή άλλων μελών της οικογένειας, για παράδειγμα των εκ πλαγίων συγγενών, όταν οι ανήλικοι δεν έχουν γονείς ή όταν στάθηκε αδύνατο να βρεθούν οι γονείς.

Αυτό το άρθρο εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη των εθνικών διατάξεων που αφορούν την είσοδο των μη συνοδευόμενων ανηλίκων στην επικράτεια των κρατών μελών, την ενδεχόμενη αποπομπή τους ή τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεών τους ασύλου. Το 1997, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με τους μη συνοδευόμενους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών²³, το οποίο καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση αυτών των περιπτώσεων.

Κεφάλαιο III : Υποβολή και εξέταση της αίτησης

Άρθρο 7.- 1. Αυτό το άρθρο ρυθμίζει τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για την οικογενειακή επανένωση. Είναι ο αιτών την επανένωση που υποβάλει αίτηση για την επανένωση των μελών της οικογένειάς του· πράγματι, είναι ο κάτοχος του δικαιώματος. Επιπλέον, ο αιτών την επανένωση, δεδομένου ότι είναι ήδη κάτοικος, θα έχει μεγαλύτερη ευκολία να προβεί στα απαραίτητα διοικητικά διαβήματα, χάρη στη γνώση της γλώσσας της χώρας και των συνηθειών των εθνικών διοικήσεων. Αυτό το άρθρο δεν παρεμποδίζει την μερική οικογενειακή επανένωση. Η χρονική ταξινόμηση των αιτήσεων είναι δυνατή. Εναπόκειται στον αιτούντα την επανένωση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς του, καθώς και τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία για να ελεγχθεί το κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα άρθρα 5, 8, 9 και 10. Στη βάση αυτή, το κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει, για παράδειγμα, να προσκομίσει αποσπάσματα ποινικού μητρώου, το συμβολαίο του ενοικίασης ή τα δελτία του μισθού του.

2. Ο αιτών την επανένωση πρέπει να υποβάλει την αίτησή του οικογενειακής επανένωσης εφόσον τα μέλη της οικογένειάς του ευρίσκονται στο εξωτερικό της επικράτειας του κράτους μέλους. Αυτός ο κανόνας πρέπει εντούτοις να εφαρμόζεται με ευκαμψία σε ιδιαίτερες περιπτώσεις, κυρίως όταν το μέλος της οικογένειας βρίσκεται ήδη στην επικράτεια σε διαφορετική βάση και πρέπει απλά να αλλάξει καθεστώς, ή για λόγους ανθρωπιστικούς, γεγονός το οποίο μπο-

²³ΕΕ C 221, 19.7.1997.

ρεί να καλύπτει η περίπτωση, για παράδειγμα, ενός παιδιού που έχει ως μόνο γονέα τον αιτούντα την επανένωση και το οποίο δεν μπορεί κατά συνέπεια να αποπεμφθεί στη χώρα καταγωγής του.

3. Οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εξετάζουν την αίτηση με βάση τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά έγγραφα και άλλα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία είναι ελεύθερες να αναζητήσουν. Η εξέταση της αίτησης μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κοινής εργασίας των κεντρικών, τοπικών, ή, ενδεχομένως, προξενικών διοικήσεων. Προκειμένου να κατοχυρωθεί η νομική ασφάλεια του αιτούντος την επανένωση, είναι απαραίτητο η εξέταση της αίτησης να μην υπερβαίνει τους έξι μήνες και σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, αυτή πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη για να παρέχει τη δυνατότητα στον αιτούντα να αμφισβητήσει την απόφαση με ένδικα μέσα.

4. Οι πρόσφυγες και τα πρόσωπα που απολαύουν επικουρικής προστασίας χρειάζεται συχνά να εγκαταλείπουν τη χώρα τους υπό προϋποθέσεις οι οποίες δεν τους επιτρέπουν να έχουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα για την εξέταση της αίτησης· δεν πρέπει να τιμωρούνται γι' αυτό και πρέπει να υπάρχει ευκαμψία όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων στην περίπτωσή τους εξετάζοντας οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο (μαρτυρία, φωτογραφίες, αλληλογραφία, χωριστές συνεντεύξεις του αιτούντος την επανένωση και του υποτιθέμενου μέλους της οικογένειας, κ.λπ).

5. Αυτή η διάταξη είναι σύμφωνη με το άρθρο 3 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού του 1989 η οποία ορίζει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Κεφάλαιο IV : Υλικές προϋποθέσεις του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης

Άρθρο 8.- 1. Τα κράτη έχουν τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίζουν την είσοδο και τη διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών στις περιπτώσεις που διακυβεύονται συμφέροντα δημόσιας τάξης, εσωτερικής ασφάλειας και δημόσιας υγείας. Εντούτοις, η διακριτική ευχέρεια των κρατών δεν είναι απεριόριστη και απαιτείται ορισμένη διαφάνεια. Οι λόγοι δημόσιας τάξης, εσωτερικής ασφάλειας και δημόσιας υγείας πρέπει να είναι αιτιολογημένοι, σύμφωνα με τον κανόνα του άρθρου 7, παράγραφος 3 της πρότασης.

2. Οι λόγοι δημόσιας τάξης ή εσωτερικής ασφάλειας που μπορούν να δικαιολογήσουν την άρνηση εισόδου πρέπει να είναι θεμελιωμένοι στην προσωπική συμπεριφορά του μέλους της σχετικής οικογένειας. Πρόκειται για κριτήριο παρόμοιο με εκείνο που χρησιμοποιείται στο κοινοτικό δίκαιο (οδηγία 64/221/ΕΟΚ της 25ης Φεβρουαρίου 1964, για το συντονισμό των ειδικών μέτρων για τη διακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών, τα οποία δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας²⁴ [24]. Εντούτοις αυτός ο κανόνας δεν απαλλάσσει τα κράτη μέλη από την υποχρέωση να εξετάζουν την αναλογία μεταξύ της σοβαρότητας των περιστατικών για τα οποία το εν λόγω άτομο κατηγορείται και της τήρησης του δικαιώματος για οικογενειακή επανένωση.

3. Αν τα κράτη μέλη έχουν διακριτική ευχέρεια σε θέματα δημόσιας υγείας, δεν προβλέπεται να τιμωρείται κάποιος που έχει προσβληθεί από ασθένεια μετά την είσοδό του. Η κατάσταση της υγείας δεν μπορεί να θέσει σε αμφισβήτηση την εκδοθείσα άδεια διαμονής.

Άρθρο 9.- Τα κράτη μέλη μπορούν να αξιώσουν από τον αιτούντα την επανένωση αποδείξεις για την ικανότητά του να συμβάλει στις ανάγκες της οικογένειάς του. Εντούτοις, τα κριτήρια αξιολόγησης είναι αυστηρά καθορισμένα για να μην ακυρώνεται το δικαίωμα για οικογενειακή επανένωση. Για το λόγο αυτό, ο αιτών την επανένωση μπορεί να υποχρεωθεί να αποδείξει ότι διαθέτει κατά τη στιγμή υποβολής της αίτησης:

²⁴ ΕΕ 56, 4.4.1964, σ. 850/64.

(α) κατοικία η οποία πρέπει να θεωρείται κατάλληλη. Η αξιολόγηση του χαρακτήρα της κατοικίας επαφίεται στην εκτίμηση των κρατών μελών, χωρίς όμως τα επιλεγόμενα κριτήρια να εισάγουν διακρίσεις. Τα κριτήρια που αφορούν το μέγεθος ή τους υγειονομικούς κανόνες και τους κανόνες ασφάλειας δεν μπορούν να είναι πιο αυστηρά από αυτά που απαιτούνται για κατοικία ευρισκόμενη στην ίδια περιοχή, η οποία κατοικείται από οικογένεια συγκρίσιμη από άποψη αριθμού προσώπων και κοινωνικής κατάστασης.

(β) ασφάλιση κατά της ασθένειας που να καλύπτει όλους τους κινδύνους. Αυτή η προϋπόθεση στοχεύει να αποτρέψει το ενδεχόμενο τα πρόσωπα αυτά να καταστούν βάρος για την κοινωνική ασφάλιση του κράτους μέλους υποδοχής. Ανταποκρίνεται σε εκείνη την προϋπόθεση που απαιτείται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων (βλ. για παράδειγμα, την οδηγία σχετικά με το δικαίωμα διαμονής της 28ης Ιουνίου 1990, 90/364/ΕΟΚ²⁵).

(γ) σταθερούς και επαρκείς οικονομικούς πόρους. Το ποσό των απαιτούμενων ελάχιστων πόρων για να εξασφαλισθεί ότι ο αιτών την επανένωση είναι σε θέση να συμβάλει στις ανάγκες της οικογενείας του δεν μπορεί να είναι ανώτερο από το κατώφλι του ελάχιστου εισοδήματος που κατοχυρώνεται από το κράτος μέλος. Αν η κοινωνική νομοθεσία δεν προβλέπει αυτή τη μορφή κοινωνικής πρόνοιας, το απαιτούμενο επίπεδο πόρων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της ελάχιστης σύνταξης που καταβάλλεται από το κράτος. Αυτά τα κριτήρια αντιστοιχούν σε εκείνα που χρησιμοποιούνται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων (βλ. οδηγία σχετικά με το δικαίωμα διαμονής²⁶).

Οι πρόσφυγες και τα πρόσωπα που απολαύουν επικουρικής προστασίας εξαιτίας επιτακτικών λόγων που τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και τους εμποδίζουν να διεξάγουν εκεί κανονικό οικογενειακό βίο, δεν μπορούν να υποβάλλονται σε συμπληρωματικούς όρους οι οποίοι θέτουν σε κίνδυνο το δικαίωμά τους για οικογενειακό βίο.

Άρθρο 10.- 1. Με σκοπό να εξασφαλισθεί η σταθερότητα κατοικίας του αιτούντος την επανένωση, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν περίοδο αναμονής. Αυτή η περίοδος αναμονής δεν μπορεί να είναι ανώτερη του έτους για να μην εκμηδενισθεί η άσκηση του δικαιώματος για οικογενειακή επανένωση. Προκύπτει ότι, σε κάθε περίπτωση, ο αιτών την επανένωση έχει το δικαίωμα να επανενωθεί με την οικογένειά του το αργότερο ένα έτος μετά την είσοδό του στο κράτος μέλος, εφόσον εξάλλου τηρεί τις προϋποθέσεις των άρθρων 8 και 9.

2. Αυτό το μέτρο δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που απολαύουν επικουρικής προστασίας επειδή φαίνεται ενδεδειγμένο να τους εξασφαλισθούν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις από εκείνες που ισχύουν για άλλες κατηγορίες υπηκόων άλλων τρίτων χωρών.

Κεφάλαιο V : Είσοδος και διαμονή των μελών της οικογένειας

Άρθρο 11.- 1. Η πρώτη παράγραφος ρυθμίζει την είσοδο των μελών της οικογένειας. Μόλις ληφθεί ευνοϊκή απόφαση από τις αρχές του κράτους μέλους όσον αφορά την αίτηση που υποβάλλεται από τον αιτούντα την επανένωση, η είσοδος του μέλους της οικογένειας επιτρέπεται. Αν ο υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας του αιτούντος την επανένωση, έχει ανάγκη θεώρησης εισόδου για να εισέλθει στο κράτος μέλος όπου κατοικεί ο αιτών, αυτό το κράτος μέλος διευκολύνει την έκδοση της θεώρησης κυρίως εκδίδοντάς την σε σύντομες προθεσμίες. Έχει επίσης την υποχρέωση να μην επιβάλει έξοδα για την έκδοση της θεώρησης. Αν ο υπήκοος τρίτης

²⁵ΕΕ L 180, 13.7.1990.

²⁶Αυτόθι.

χώρας προκειμένου να μεταβεί στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικεί ο αιτών την επανένωση, οφείλει να διέλθει από άλλο κράτος μέλος το οποίο απαιτεί θεώρηση διέλευσης, η έκδοση αυτού του είδους θεώρησης διευκολύνεται και είναι δωρεάν.

2. Ο τίτλος διαμονής του μέλους της οικογένειας έχει διάρκεια ισχύος παρόμοια με εκείνο τον τίτλο διαμονής του αιτούντος την επανένωση. Προβλέπεται εξαίρεση σύμφωνα με την οποία όταν ο τίτλος διαμονής του αιτούντος την επανένωση είναι αορίστου ισχύος, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την ισχύ του πρώτου τίτλου του μέλους της οικογένειας σε ένα έτος. Αυτή η εξαίρεση επιτρέπει να προβλεφθούν οι καταχρήσεις και, ενδεχομένως, να ελεγχθεί η συνέχιση του οικογενειακού βίου κατά την ανανέωση της άδειας.

Άρθρο 12.- Τα μέλη της οικογένειας που εξουσιοδοτούνται να εισέλθουν και να διαμείνουν σε κάποιο κράτος μέλος, απολαύουν στην ίδια βάση με τους υπηκόους του κράτους μέλους στο οποίο διαμένουν, ορισμένων δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την ένταξή τους στο νέο κοινωνικό τους περιβάλλον. Αυτό εγγράφεται στο πλαίσιο των συμπερασμάτων της ειδικής συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, όσον αφορά την πολιτική μετανάστευσης και ισότιμης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών.

α) Όλα τα μέλη της οικογένειας έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο την πρόσβαση στη γενική εκπαίδευση, πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια, αλλά εξίσου την πρόσβαση σε εξειδικευμένη εκπαίδευση και σε πανεπιστημιακές σπουδές.

β) και γ) Τα μέλη της πυρηνικής οικογένειας (σύζυγος και παιδιά) έχουν πρόσβαση σε μισθωτές ή ανεξάρτητες επαγγελματικές δραστηριότητες και στην επαγγελματική κατάρτιση. Τα άλλα μέλη της οικογένειας - κυρίως τα ενήλικα τέκνα και οι συντηρούμενοι ανιόντες - δεν έχουν δικαίωμα να ασκούν κερδοσκοπική δραστηριότητα ή να παρακολουθούν επαγγελματική κατάρτιση, επειδή αυτά τα πρόσωπα επωφελούνται της επανένωσης μόνο λόγω της αποκλειστικής εξάρτησής τους από τον αιτούντα την επανένωση.

Άρθρο 13.- 1. Η πρόσβαση σε αυτόνομο καθεστώς επιτρέπει στα μέλη της οικογένειας να μην εξαρτώνται πλέον από την άδεια διαμονής του αιτούντος και τους εξασφαλίζει τοιούτο τρόπον ασφάλεια δικαίου. Αν ο αιτών εγκαταλείψει το κράτος μέλος κατοικίας ή σε περίπτωση ρήξης των οικογενειακών δεσμών, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να ανακαλέσουν την άδεια διαμονής των μελών της πυρηνικής οικογένειας. Το αυτόνομο δικαίωμα διαμονής χορηγείται το αργότερο μετά από τέσσερα έτη διαμονής. Η διάρκεια ισχύος της άδειας διαμονής που εκδίδεται στα μέλη της οικογένειας κατά την απόκτηση του αυτόνομου καθεστώτος καθορίζεται από τα κράτη μέλη σε συνάρτηση με τη διάρκεια ισχύος των αδειών διαμονής που εκδίδονται στους υπηκόους τρίτων χωρών.

Αυτή η διάταξη καλύπτει ευρύτερες καταστάσεις από εκείνες που προβλέπονται επί του παρόντος για το δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι μέλη της οικογένειας υπηκόων της Ένωσης που ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία, καθώς επίσης εκείνες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης τροποποίησης του κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΟΚ) 1612/68 και της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ, που υποβλήθηκε από την Επιτροπή το Μάρτιο 1998.

Αυτό εξηγείται σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάσταση των προσώπων, τα οποία καλύπτει η διάταξη. Πρόκειται για υπηκόους τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας υπηκόων τρίτων χωρών· υπό αυτήν τους την ιδιότητα, το καθεστώς τους είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε περίπτωση απομάκρυνσης του αιτούντος ή σε περίπτωση ρήξης των οικογενειακών δεσμών με τον αιτούντα την επανένωση. Κρίθηκε ως εκ τούτου απαραίτητο να προταθούν μέτρα προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους, στο πλαίσιο μιας πολιτικής μετανάστευσης που θα αναπτυχθεί στη βάση των νέων

διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ. Η Επιτροπή θα φροντίσει να διατηρήσει ισορροπία της νομικής κατάστασης των υπηκόων τρίτων χωρών ανεξάρτητα από το αν είναι μέλη ή όχι της οικογένειας πολίτη της Ένωσης στη βάση των μελλοντικών εξελίξεων στον τομέα του κοινοτικού δικαίου που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων καθώς και των πολιτικών μετανάστευσης έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών.

2. Για τα άλλα μέλη της οικογένειας που εξαρτώνται από τον αιτούντα την επανένωση, τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα να τους χορηγούν αυτόνομο καθεστώς.

3. Η αλλαγή της οικογενειακής κατάστασης (θάνατος, χωρισμός, διαζύγιο) επιτρέπει στα μέλη της οικογένειας να καταθέτουν αίτηση για τη χορήγηση αυτόνομου καθεστώτος πριν από την λήξη των τεσσάρων ετών. Μετά από ένα έτος διαμονής και όταν ο αιτών ευρίσκεται σε κατάσταση ιδιαίτερα δύσκολη, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να χορηγήσουν αυτόνομη άδεια διαμονής. Πρόκειται επίσης για διάταξη που δεν προβλέπεται από το κοινοτικό δίκαιο και η οποία προορίζεται να αντιμετωπίσει ειδικές καταστάσεις. Αυτή η διάταξη αποβλέπει κυρίως να προστατεύσει τις γυναίκες που είναι θύματα βιαιότητας στην οικογένειά τους, οι οποίες δεν μπορούν να τιμωρούνται με την ανάκληση της άδειας διαμονής τους όταν αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την οικογενειακή εστία. Η διάταξη μπορεί επίσης να καλύπτει την κατάσταση των γυναικών, οι οποίες είναι χήρες, διαζευγμένες ή έχουν αποπεμφθεί, οι οποίες θα αντιμετώπιζαν ιδιαίτερα επώδυνες καταστάσεις, αν υποχρεώνονταν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

Κεφάλαιο VI: Κυρώσεις και ένδικα μέσα

Άρθρο 14.- 1. Αν η πρόταση οδηγίας αποσκοπεί να συστήσει δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, οφείλει εξίσου να φροντίσει να επιβάλει κυρώσεις για ενδεχόμενες καταστρατηγήσεις των κανόνων και διαδικασιών. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις απαριθμούνται περιοριστικά (απάτη, πλαστογραφία εγγράφων, εικονικός γάμος ή υιοθεσία). Ο εικονικός γάμος ή η υιοθεσία αναφέρονται κατά την στενή τους έννοια: αν θεμελιωθεί ότι ο γάμος ή η υιοθεσία είχαν ως μοναδικό στόχο να επιτρέψουν στο συγκεκριμένο πρόσωπο να εισέλθει και να διαμείνει σε κάποιο κράτος μέλος. Σε περίπτωση που υπάρχουν αποδείξεις για καταστρατήγηση ή απάτη, τα κράτη μέλη μπορούν να αρνηθούν την έκδοση άδειας διαμονής, να αποσύρουν την άδεια ή να αρνηθούν την ανανέωσή της.

2. Οι έλεγχοι που αποβλέπουν στην καταπολέμηση των καταχρήσεων δεν μπορούν εντούτοις να οδηγήσουν στην καταχρηστική ανάμειξη των δημοσίων αρχών στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, γεγονός που σημαίνει ότι οι συστηματικοί έλεγχοι απαγορεύονται. Οι έλεγχοι πραγματοποιούνται όταν υπάρχει βάσιμη υποψία παρανομίας.

Άρθρο 15.- Η προσβολή του οικογενειακού βίου που προκαλείται από τα μέτρα που μπορούν να θέσουν σε αμφισβήτηση το προσωπικό καθεστώς του ενδιαφερόμενου προσώπου δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς τα καταγγελλόμενα γεγονότα. Ως εκ τούτου, πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως βάση η ερμηνεία του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Αποφάσεις Moustaqim κατά Βελγίου της 18ης Φεβρουαρίου 1991²⁷, ή Beldjoudi κατά Γαλλίας της 26ης Μαρτίου 1992²⁸, για παράδειγμα) και να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα τρία κριτήρια: οι οικογενειακοί δεσμοί, η διάρκεια διαμονής, η ύπαρξη δεσμών στη χώρα καταγωγής.

²⁷ Σημείωση της επιμελήτριας: δημοσιευμένη σε ελληνική απόδοση στην ΕΠΔΑ 2000, σελίδα 176 επ.

²⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: δημοσιευμένη σε ελληνική απόδοση στην ΕΔΠΑ 2000, σελίδα 181 επ.

Άρθρο 16.- Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, ανάκλησης, μη ανανέωσης της άδειας διαμονής των μελών της οικογένειας ή υιοθέτησης μέτρου απομάκρυνσης, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα δηλαδή ο αιτών ή τα μέλη της οικογενείας του πρέπει να διαθέτουν ένδικα μέσα που να τους επιτρέπουν την αμφισβήτηση αυτών των αποφάσεων, και αυτό ακόμα και αν τους έχουν χορηγηθεί προηγουμένως άλλα ένδικα μέσα.

Άρθρο 17.- Αυτό το άρθρο αποτελεί καθιερωμένη στο κοινοτικό δίκαιο διάταξη η οποία προβλέπει πραγματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις. Αναθέτει στα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια να καθορίζουν τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των κοινοτικών διατάξεων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογήν της οδηγίας.

Κεφάλαιο VII: Τελικές διατάξεις

Άρθρο 18.- Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την επεξεργασία έκθεσης για την κατάσταση της εφαρμογής της οδηγίας από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το ρόλο της να επαγρυπνεί για την εφαρμογή των διατάξεων που λαμβάνονται από τα όργανα δυνάμει της συνθήκης. Είναι επίσης αρμόδια να προτείνει ενδεχόμενες τροποποιήσεις.

Άρθρο 19.- Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να μεταφέρουν την παρούσα οδηγία πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2002. Ενημερώνουν την Επιτροπή για τις τροποποιήσεις των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεών τους. Ενσωματώνουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία κατά την έκδοση αυτών των διατάξεων.

Άρθρο 20.- Αυτό το άρθρο ορίζει την ημερομηνία έναρξης ισχύος της οδηγίας.

Άρθρο 21.- Τα κράτη μέλη είναι οι μόνοι αποδέκτες της οδηγίας.

Πρόταση
ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και κυρίως το άρθρο 63,

την πρόταση της Επιτροπής²⁹,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου³⁰,

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής³¹,

Εκτιμώντας τα εξής:

(1) Το άρθρο 63, σημείο 3, της Συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι το Συμβούλιο θεσπίζει μέτρα περί μεταναστευτικής πολιτικής· το στοιχείο α) του εν λόγω άρθρου ορίζει κυρίως ότι το Συμβούλιο λαμβάνει μέτρα στον τομέα των προϋποθέσεων εισόδου και διαμονής και μέτρα που αφορούν άμεσα τις περιπτώσεις εισόδου και διαμονής για την επανένωση οικογενειών.

(2) Τα μέτρα που αφορούν την επανένωση οικογενειών θα πρέπει να θεσπίζονται σύμφωνα με την υποχρέωση προστασίας της οικογένειας και σεβασμού του οικογενειακού βίου, υποχρέωση που προβλέπεται σε πολλά κείμενα διεθνούς δικαίου, κυρίως στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950· η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως κατοχυρώνονται από την εν λόγω σύμβαση σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

(3) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, την ανάγκη προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών, που αφορούν τους όρους αποδοχής και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών, θεμελιωμένης σε κοινή αξιολόγηση τόσο της οικονομικής και δημογραφικής εξέλιξης στο πλαίσιο της Ένωσης όσο και της κατάστασης στις χώρες προέλευσης. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από το Συμβούλιο να εκδώσει ταχέως αποφάσεις στη βάση προτάσεων της Επιτροπής. Οι αποφάσεις αυτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο την ικανότητα υποδοχής κάθε κράτους μέλους αλλά εξίσου τους ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς τους με τις χώρες προέλευσης.

(4) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, επιβεβαίωσε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξασφαλίζει ισότιμη μεταχείριση των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος των κρατών μελών, και μια πιο ενεργητική πολιτική κοινωνικής ένταξης θα όφειλε να έχει ως φιλοδοξία να τους προσφέρει δικαιώματα και υποχρεώσεις συγκρίσιμα με αυτά των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(5) Σύμφωνα με το Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής της 3ης Δεκεμβρίου 1998³², πρέπει να θεσπισθεί πράξη για το νομικό καθεστώς των νόμιμων μεταναστών δύο έτη μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ, και κατά τα πέντε επόμενα έτη νομοθεσία για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής, καθώς και κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες έκδοσης από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκδίδονται για λόγους οικογενειακής επανένωσης.

(6) Η οικογενειακή επανένωση αποτελεί απαραίτητο μέσο για την ύπαρξη οικογενειακού

²⁹ ΕΕ C

³⁰ ΕΕ C

³¹ ΕΕ C

³² Σχέδιο δράσης σχετικά με τις βέλτιστες λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης του Άμστερνταμ όσον αφορά την δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ΕΕ C 19, 23.1.1999, σ. 1.

βίου· συμβάλει στη δημιουργία κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος που διευκολύνει την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη, γεγονός που επιτρέπει εξάλλου την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, που αποτελεί θεμελιώδη στόχο της Κοινότητας, όπως αναφέρεται στα άρθρα 2 και 3, παράγραφος 1, σημείο κ) της Συνθήκης ΕΚ.

(7) Προκειμένου να κατοχυρωθεί η προστασία της οικογένειας καθώς και η διατήρηση και η δημιουργία οικογενειακού βίου, πρέπει να συσταθεί δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση αναγνωρισμένο από τα κράτη μέλη· ενδιαφέρει να ορισθούν, σύμφωνα με κοινά κριτήρια, οι υλικές προϋποθέσεις για την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

(8) Η κατάσταση των προσφύγων και των προσώπων που απολαμβάνουν επικουρικής προστασίας χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, εξαιτίας των λόγων που τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και που τους εμποδίζουν να διεξάγουν εκεί οικογενειακό βίο· στη βάση αυτή, φαίνεται ενδεδειγμένο να προβλεφθούν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματός τους στην οικογενειακή επανένωση.

(9) Με σκοπό να αποφευχθούν οι διακρίσεις μεταξύ των πολιτών της Ένωσης, ανάλογα με το αν ασκούν ή δεν ασκούν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη κυκλοφορία, φαίνεται ενδεδειγμένο να προβλεφθεί ότι η οικογενειακή επανένωση των πολιτών της Ένωσης που διαμένουν στις χώρες των οποίων είναι υπήκοοι διέπεται από τους κανόνες κοινοτικού δικαίου που ισχύουν στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας.

(10) Η οικογενειακή επανένωση αφορά τα μέλη του πυρήνα της οικογένειας, δηλαδή τον/την σύζυγο και τα ανήλικα τέκνα. Αν στο πλαίσιο κάποιου κράτους μέλους η κατάσταση των ζευγαριών που συμβιώνουν σε ελεύθερη ένωση εξομοιώνεται με αυτήν των εγγάμων, πρέπει να τηρηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης και να προβλεφθεί ότι το πρόσωπο που συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση έχει δικαίωμα στην επανένωση.

(11) Η οικογενειακή επανένωση πρέπει επίσης να καλύπτει τα ενήλικα παιδιά και τους ανιόντες, εφόσον η προσωπική τους κατάσταση δεν τους επιτρέπει, για λόγους σημαντικούς και αντικειμενικούς, να ζουν χωριστά από την υπήκοο τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε κάποιο κράτος μέλος.

(12) Πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα διαδικαστικών κανόνων που να διέπει την εξέταση της αίτησης οικογενειακής επανένωσης, καθώς και την είσοδο και τη διαμονή των μελών της οικογένειας· οι διαδικασίες αυτές πρέπει να είναι αποτελεσματικές και δίκαιες και να προσφέρουν κατάλληλο επίπεδο προστασίας στα σχετικά πρόσωπα.

(13) Η κοινωνική ένταξη των μελών της οικογένειας πρέπει να προωθηθεί· για το σκοπό αυτό, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε καθεστώς ανεξάρτητο από εκείνο του αιτούντος την επανένωση, μετά από κάποια περίοδο διαμονής στο κράτος μέλος· πρέπει να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην επαγγελματική κατάρτιση.

(14) Κατάλληλα, ανάλογα και αποτρεπτικά μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αποφυγή και την κύρωση της καταστρατήγησης των κανόνων και διαδικασιών που αφορούν την οικογενειακή επανένωση.

(15) Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και την αρχή της αναλογικότητας όπως ορίζονται στο άρθρο 5 της συνθήκης, ο στόχος της προβλεπόμενης δράσης, δηλαδή η σύσταση δικαιώματος στην οικογενειακή επανένωση για τους υπηκόους τρίτων χωρών, το οποίο ασκείται σύμφωνα με κοινούς όρους, δε μπορεί, ως τέτοιο, να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορεί ως εκ τούτου να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο· η παρούσα οδηγία περιορίζεται στο ελάχιστο απαιτούμενο για την επίτευξη αυτού του στόχου και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη του στόχου όρια,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ :

Κεφάλαιο Ι: Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1 .- Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να συστήσει δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση, του οποίου δικαιούχοι είναι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών και οι υπήκοοι της Ένωσης που δεν ασκούν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη κυκλοφορία· αυτό το δικαίωμα ασκείται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 2.- Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοείται ως:

(α) «υπήκοος τρίτης χώρας»: κάθε πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

(β) «πρόσφυγας»: κάθε υπήκοος τρίτης χώρας ή άπατρις που απολαύει καθεστώτος πρόσφυγα κατά την έννοια της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951, η οποία τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967·

(γ) «πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία»: κάθε υπήκοος τρίτης χώρας ή άπατρις που δικαιούται να διαμένει σε κάποιο κράτος μέλος στη βάση επικουρικών μορφών προστασίας σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, τις εθνικές νομοθεσίες ή πρακτικές των κρατών μελών·

(δ) «αιτών την επανένωση»: υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε κάποιο κράτος μέλος ή υπήκοος της Ένωσης, ο οποίος ζητεί την επανένωση με τα μέλη της οικογένειάς του·

(ε) «οικογενειακή επανένωση»: η είσοδος και διαμονή στο κράτος μέλος των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης ή υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, προκειμένου να δημιουργήσει ή να διατηρήσει την οικογενειακή ενότητα, ανεξάρτητα από το αν οι οικογενειακοί δεσμοί προηγούνται ή έπονται της εισόδου του διαμένοντος·

(στ) «τίτλος διαμονής»: οποιαδήποτε άδεια ή εξουσιοδότηση που εκδίδεται από τις αρχές κράτους μέλους και υλοποιείται σύμφωνα με τη νομοθεσία του, η οποία επιτρέπει σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει στο έδαφός του, εξαιρουμένων των προσωρινών εξουσιοδοτήσεων που χορηγούνται με σκοπό την εξέταση αίτησης ασύλου.

Άρθρο 3.- 1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται όταν ο αιτών την επανένωση είναι:

(α) υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε κράτος μέλος και είναι κάτοχος τίτλου διαμονής, που έχει εκδοθεί από αυτό το κράτος μέλος, διάρκειας ισχύος ανώτερης ή ίσης με ένα έτος,

(β) πρόσφυγας, ανεξάρτητα από τη διάρκεια ισχύος του τίτλου του διαμονής,

(γ) πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος δεν ασκεί το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία,

εφόσον τα μέλη της οικογένειάς του αιτούντος είναι υπήκοοι τρίτης χώρας, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται όταν ο αιτών είναι :

(α) υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος ζητεί την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, και του οποίου η αίτηση δεν έχει ακόμα αποτελέσει το αντικείμενο οριστικής απόφασης·

(β) υπήκοος τρίτης χώρας στον οποίο έχει χορηγηθεί άδεια διαμονής σε κράτος μέλος δυνάμει προσωρινής προστασίας ή ο οποίος ζητεί την άδεια να διαμείνει για τον ίδιο λόγο αναμένοντας την έκδοση απόφασης σχετικά με το καθεστώς του.

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα μέλη της οικογένειας των πολιτών της Ένωσης που ασκούν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·

4. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη πιο ευνοϊκών διατάξεων:

(α) διμερών ή πολυμερών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας ή της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και τρίτων χωρών, αφετέρου, που έχουν τεθεί σε ισχύ πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας·

(β) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 18ης Οκτωβρίου 1961 και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων της 24ης Νοεμβρίου 1977.

Άρθρο 4 .- Κατά παρέκκλιση από την παρούσα οδηγία, η οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που διαμένει στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια και ο οποίος δεν έχει ασκήσει το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία, διέπεται κατ' αναλογία από τα άρθρα 10, 11 και 12 του κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68³³ και από τις άλλες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που αναφέρονται στο παράρτημα.

Κεφάλαιο II: Μέλη της οικογένειας

Άρθρο 5.- 1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας, υπό την επιφύλαξη της τήρησης των προϋποθέσεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο IV, των ακόλουθων μελών της οικογένειας:

(α) ο/η σύζυγος του αιτούντος, ή, πρόσωπο με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση το οποίο έχει σταθερή σχέση με τον αιτούντα, εφόσον η νομοθεσία του σχετικού κράτους μέλους εξομοιώνει την κατάσταση των άγαμων ζευγαριών με εκείνη των έγγαμων·

(β) τα ανήλικα παιδιά του αιτούντος και του/της συζύγου του, ή του προσώπου με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, συμπεριλαμβανομένων των υιοθετημένων παιδιών σύμφωνα με την απόφαση που λαμβάνεται από την αρμόδια αρχή του σχετικού κράτους μέλους ή απόφαση αναγνωρισμένη απ' αυτή την αρχή·

(γ) τα ανήλικα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των υιοθετημένων παιδιών του αιτούντος ή του/της συζύγου ή του προσώπου με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, όταν ο ένας εξ αυτών έχει το δικαίωμα επιμέλειας και συντήρησης· αν η επιμέλεια είναι μοιρασμένη, η συμφωνία του άλλου γονέα είναι απαραίτητη·

(δ) οι ανιόντες του αιτούντος ή του/της συζύγου ή του προσώπου με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, των οποίων έχουν αναλάβει τη συντήρηση και οι οποίοι δεν διαθέτουν άλλη οικογενειακή υποστήριξη στη χώρα προέλευσης·

(ε) τα ενήλικα παιδιά του αιτούντος ή του/της συζύγου ή του προσώπου με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, όταν δεν είναι έγγαμα και δεν μπορούν να καλύψουν αντικειμενικά τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους.

2. Σε περίπτωση πολυγαμικών γάμων, αν ο αιτών έχει ήδη μαζί του κάποια ζώσα σύζυγο στο έδαφος κράτους μέλους, το σχετικό κράτος μέλος δεν επιτρέπει την είσοδο και διαμονή άλλης συζύγου, ούτε των παιδιών αυτής της τελευταίας· η είσοδος και η διαμονή των παιδιών άλλης συζύγου επιτρέπονται αν το ύψιστο συμφέρον του παιδιού το επιβάλλει.

3. Τα ανήλικα παιδιά που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχεία β) και γ) είναι ηλικίας μικρότερης της νόμιμης ενηλικίωσης του σχετικού κράτους μέλους και δεν είναι έγγαμα.

4. Όταν ο αιτών είναι πρόσφυγας ή πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία, τα κράτη μέλη διευκολύνουν την επανένωση άλλων μελών της οικογένειας, συντηρούμενων από τον αιτούντα, τα οποία δεν αναφέρονται στην παράγραφο 1.

5. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν για λόγους σπουδών σε κάποιο κράτος μέλος δεν μπορούν να ζητήσουν την επανένωση με τους ανιόντες όπως ορίζονται στην παράγραφο 1,

³³ΕΕ L 257, 19.10.1968, σ. 2.

στοιχείο δ).

Άρθρο 6.- Αν ο πρόσφυγας είναι μη συνοδευόμενος ανήλικος, τα κράτη μέλη μπορούν:

(α) να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή των ανιόντων του στη βάση της οικογενειακής επανένωσης, χωρίς να εφαρμόσουν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ)·

(β) να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή, στη βάση της οικογενειακής επανένωσης, άλλων μελών της οικογένειας, που δεν αναφέρονται στο άρθρο 5, όταν ο ανήλικος δεν έχει ανιόντες ή όταν είναι αδύνατον να εξευρεθούν.

Κεφάλαιο III: Υποβολή και εξέταση της αίτησης

Άρθρο 7.- 1. Προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμά του στην οικογενειακή επανένωση, ο αιτών υποβάλει αίτηση εισόδου και διαμονής μέλους της οικογένειάς του στις αρχές του κράτους μέλους όπου κατοικεί. Η αίτηση συνοδεύεται από τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς και την τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 5, 8 και, ενδεχομένως, στα άρθρα 9 και 10. Η αίτηση υποβάλλεται όταν το μέλος της οικογένειας βρίσκεται στο εξωτερικό της επικράτειας αυτού του κράτους μέλους.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1, το συγκεκριμένο κράτος μέλος εξετάζει υποβληθείσα αίτηση ενώ το μέλος της οικογένειας διαμένει ήδη στην επικράτειά του, σε ιδιαίτερες περιπτώσεις, ή για λόγους ανθρωπιστικού χαρακτήρα.

3. Αφού εξετάσουν την αίτηση, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους γνωστοποιούν γραπτά στον αιτούντα την ληφθείσα απόφαση εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι μήνες. Η απόφαση απόρριψης της αίτησης είναι δεόντως αιτιολογημένη.

4. Αν ο αιτών είναι πρόσφυγας ή πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία, και δεν μπορεί να προσκομίσει τα δικαιολογητικά έγγραφα που να αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς του, τα κράτη μέλη εξετάζουν εξίσου άλλα μέσα που αποδεικνύουν την ύπαρξη οικογενειακών δεσμών. Απλά και μόνο η απουσία δικαιολογητικών εγγράφων δεν μπορεί να θεμελιώσει απόφαση απόρριψης της αίτησης.

5. Κατά τη διάρκεια εξέτασης της αίτησης, τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το ύψιστο συμφέρον του ανήλικου παιδιού.

Κεφάλαιο IV: Υλικές προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος στην οικογενειακή επανένωση

Άρθρο 8.- 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να αρνηθούν την είσοδο και τη διαμονή μέλους της οικογένειας για λόγους δημόσιας τάξης, εσωτερικής ασφάλειας και δημόσιας υγείας.

2. Οι λόγοι δημόσιας τάξης ή εσωτερικής ασφάλειας πρέπει να είναι θεμελιωμένοι αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του σχετικού μέλους της οικογένειας.

3. Η απλή επέλευση ασθένειας ή αναπηρίας μετά την έκδοση της άδειας διαμονής δεν μπορεί να δικαιολογήσει την άρνηση ανανέωσης της άδειας διαμονής ή την απομάκρυνση από την επικράτεια εκ μέρους της αρμόδιας αρχής του σχετικού κράτους μέλους.

Άρθρο 9.- 1. Κατά την υποβολή της αίτησης οικογενειακής επανένωσης, το συγκεκριμένο κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από τον αιτούντα να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει:

(α) κατάλληλη στέγη, δηλαδή θεωρούμενη ως κανονική για συγκρίσιμη οικογένεια που ζει στην ίδια περιοχή του σχετικού κράτους μέλους·

(β) ασφάλιση κατά της ασθένειας που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, γι' αυτόν τον ίδιο και τα μέλη της οικογενείας του·

(γ) σταθερούς και επαρκείς πόρους, δηλαδή ανώτερους ή τουλάχιστον ίσους με το επίπεδο πόρων κάτω του οποίου μπορεί να χορηγηθεί κοινωνική βοήθεια στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Όταν δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στο πρώτο εδάφιο, οι πόροι θεωρούνται ως επαρκείς όταν είναι ίσοι ή ανώτεροι από το επίπεδο της ελάχιστης σύνταξης της κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλει το σχετικό κράτος μέλος.

2. Οι προϋποθέσεις που αφορούν τη στέγη, την ασφάλιση κατά της ασθένειας και τους πόρους, οι οποίες προβλέπονται στην παράγραφο 1, μπορούν να καθορίζονται από τα κράτη μέλη μόνον προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι ο αιτών την επανένωση θα είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες των μελών της οικογενείας του, χωρίς συμπληρωματική προσφυγή στους κρατικούς πόρους. Αυτές οι διατάξεις δεν μπορούν να συνεπάγονται διακρίσεις μεταξύ των υπηκόων του κράτους μέλους και των υπηκόων τρίτων χωρών.

3. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται αν ο αιτών είναι πρόσφυγας ή πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία.

Άρθρο 10.- 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να αξιώσουν από τον αιτούντα να έχει διαμείνει νόμιμα στην επικράτειά τους για περίοδο η οποία δεν μπορεί να υπερβεί το έτος, πριν να καλέσει τα μέλη της οικογενείας του.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται αν ο αιτών είναι πρόσφυγας ή πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία.

Κεφάλαιο V: Είσοδος και διαμονή των μελών της οικογένειας

Άρθρο 11.- 1. Μόλις η αίτηση εισόδου για λόγους οικογενειακής επανένωσης γίνει δεκτή, το κράτος μέλος επιτρέπει την είσοδο του μέλους της οικογένειας. Τα κράτη μέλη χορηγούν σε αυτό το πρόσωπο κάθε διευκόλυνση για να λάβει τις απαιτούμενες θεωρήσεις, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, των θεωρήσεων διέλευσης. Αυτές οι θεωρήσεις είναι δωρεάν.

2. Το σχετικό κράτος μέλος εκδίδει στο μέλος της οικογένειας ανανεώσιμο τίτλο διαμονής, διάρκειας ταυτόσημης με εκείνον του αιτούντος. Αν ο τίτλος διαμονής του αιτούντος είναι μόνιμος ή αορίστου χρόνου, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν τον πρώτο τίτλο διαμονής του μέλους της οικογένειας σε ένα έτος.

Άρθρο 12.- 1. Τα μέλη της οικογένειας του αιτούντος έχουν δικαίωμα όπως και οι πολίτες της Ένωσης:

(α) στην πρόσβαση στην εκπαίδευση·

(β) στην πρόσβαση στην μισθωτή απασχόληση ή σε ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα·

(γ) στην πρόσβαση στον επαγγελματικό προσανατολισμό, κατάρτιση, τελειοποίηση και επανεκπαίδευση.

2. Τα στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζεται στους ανιόντες και στα ενήλικα τέκνα, που αναφέρονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία δ) και ε).

Άρθρο 13.- 1. Το αργότερο μετά από τέσσερα έτη διαμονής και στο βαθμό που υπάρχουν οι οικογενειακοί δεσμοί, ο/η σύζυγος ή το πρόσωπο με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση, και το παιδί που έχει ενηλικιωθεί έχουν δικαίωμα σε αυτοτελή τίτλο διαμονής, ανεξάρτητο από αυτόν του αιτούντος την επανένωση.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν αυτόνομο τίτλο διαμονής στα ενήλικα τέκνα και στους ανιόντες, που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1, στοιχεία δ) και ε).

3. Σε περίπτωση χηρείας, διαζυγίου, χωρισμού, θανάτου ανιόντων ή κατιόντων, τα πρόσωπα που έχουν εισέλθει στο κράτος μέλος στη βάση της οικογενειακής επανένωσης και διαμένουν εκεί τουλάχιστον ένα έτος, μπορούν να ζητήσουν αυτόνομο τίτλο διαμονής. Όταν υπάρχουν ιδιαίτερα δύσκολες καταστάσεις, τα κράτη μέλη δέχονται αυτές τις αιτήσεις.

Κεφάλαιο VI: Κυρώσεις και ένδικα μέσα

Άρθρο 14.- 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν την αίτηση εισόδου και διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης, να ανακαλέσουν ή να αρνηθούν να ανανεώσουν τον τίτλο διαμονής των μελών της οικογένειας, εφόσον θεμελιώνεται:

(α) ότι η είσοδός τους και/ή η διαμονή τους επιτεύχθηκε με πλαστογράφηση εγγράφου ή με απάτη, ή

(β) ότι ο γάμος ή η υιοθεσία συνάφθηκαν μόνο για να επιτραπεί στο σχετικό πρόσωπο να εισέλθει ή να διαμείνει στο κράτος μέλος.

2. Τα κράτη μέλη προβαίνουν σε εμπεριστατωμένους ελέγχους όταν υπάρχουν θεμελιωμένες υπόνοιες.

Άρθρο 15.- Τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη το χαρακτήρα και τη σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του προσώπου και τη διάρκεια διαμονής του στο κράτος μέλος, καθώς και την ύπαρξη οικογενειακών, πολιτιστικών ή κοινωνικών δεσμών με τη χώρα προέλευσής του, σε περίπτωση απόσυρσης ή μη ανανέωσης του τίτλου διαμονής, καθώς και σε περίπτωση λήψης μέτρου απομάκρυνσης εις βάρος του αιτούντος ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 16.- Στις περιπτώσεις απόρριψης της αίτησης οικογενειακής επανένωσης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης του τίτλου διαμονής ή θέσπισης μέτρου απομάκρυνσης, ο αιτών και τα μέλη της οικογένειας έχουν πρόσβαση σε ένδικα μέσα στο σχετικό κράτος μέλος.

Άρθρο 17.- Τα κράτη μέλη προσδιορίζουν το καθεστώς κυρώσεων που ισχύουν για παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογήν της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των κυρώσεων αυτών. Οι κατ' αυτόν τον τρόπο προβλεπόμενες κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν αυτές τις διατάξεις στην Επιτροπή το αργότερο κατά την ημερομηνία που προβλέπεται στο άρθρο 19 και κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση που τα αφορά το ταχύτερο δυνατόν.

Κεφάλαιο VII: Τελικές διατάξεις

Άρθρο 18.- Το αργότερο δύο έτη μετά την προθεσμία που ορίζεται στο άρθρο 19 η Επιτροπή υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στα κράτη μέλη και προτείνει, ενδεχομένως, τις απαραίτητες τροποποιήσεις.

Άρθρο 19.- Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2002. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, οι τελευταίες αυτές περιέχουν παρα-

πομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 20.- Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή μέρα μετά τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 21.- Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες,
Για το Συμβούλιο,
Ο Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγία 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, για το συντονισμό των ειδικών μέτρων για τη διακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών, τα οποία δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας³⁴

Οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, για την κατάργηση των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας³⁵

Κανονισμός (ΕΟΚ) 1251/70 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1970, για το δικαίωμα των εργαζομένων να παραμένουν στην επικράτεια κράτους μέλους μετά την άσκηση σε αυτό ορισμένης εργασίας³⁶

Οδηγία 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, για την κατάργηση των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκατάστασης και της παροχής υπηρεσιών³⁷

Οδηγία 75/34/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1974, για το δικαίωμα των υπηκόων ενός κράτους μέλους να παραμένουν στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους μετά την άσκηση σε αυτό μη μισθωτής δραστηριότητας³⁸

Οδηγία 90/364/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής³⁹

Οδηγία 90/365/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων που έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα⁴⁰

Οδηγία 93/96/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των σπουδαστών⁴¹

³⁴ ΕΕ 56, 4.4.1964, σ. 850/64.

³⁵ ΕΕ L 257, 19.10.1968, σ. 13.

³⁶ ΕΕ L 142, 30.6.1970, σ. 24.

³⁷ ΕΕ L 172, 28.6.1973, σ. 14.

³⁸ ΕΕ L 14, 20.1.1975, σ. 10.

³⁹ ΕΕ L 180, 13.7.1990, σ. 26.

⁴⁰ ΕΕ L 180, 13.7.1990, σ. 28.

⁴¹ ΕΕ L 317 της 18.12.1993, σ. 59

**Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα
οικογενειακής επανένωσης**

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 251 της 03/10/2003 σ. 0012 - 0018

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 63 παράγραφος 3 στοιχείο α),

την πρόταση της Επιτροπής⁴²,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴³,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁴⁴,

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών⁴⁵,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Για την προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπει, αφενός, τη θέσπιση μέτρων για την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, σε συνδυασμό με συνοδευτικά μέτρα που αφορούν τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση και, αφετέρου, τη θέσπιση μέτρων στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης και της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών.

(2) Τα μέτρα που αφορούν την οικογενειακή επανένωση θα πρέπει να θεσπίζονται σύμφωνα με την υποχρέωση προστασίας της οικογένειας και σεβασμού της οικογενειακής ζωής που αναφέρεται σε πολλές πράξεις διεθνούς δικαίου. Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(3) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, την ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών που αφορούν τους όρους υποδοχής και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, επιβεβαίωσε ιδίως ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να εξασφαλίζει ισότιμη μεταχείριση των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος των κρατών μελών και ότι μια πιο ενεργητική πολιτική ενσωμάτωσης θα πρέπει να στοχεύει στο να τους προσφέρει δικαιώματα και υποχρεώσεις συγκρίσιμα με αυτά των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προς το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από το Συμβούλιο να εκδώσει ταχέως νομοθετικές πράξεις βάσει προτάσεων της Επιτροπής. Η ανάγκη για την επίτευξη των στόχων που καθορίστηκαν στο Τάμπερε επαναβεβαιώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Λάακεν στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2001.

(4) Η οικογενειακή επανένωση αποτελεί απαραίτητο μέσο προκειμένου να καταστεί δυνατός ο οικογενειακός βίος. Συμβάλλει στη δημιουργία κοινωνικοπολιτιστικής σταθερότητας που διευκολύνει την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη, γεγονός που επιτρέπει εξάλλου την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που αποτελεί θεμελιώδη στόχο της Κοινότητας, όπως αναφέρεται στη συνθήκη.

(5) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας χωρίς να προβαίνουν σε διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών ή άλλων φρονημάτων, ιδιότητα μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετή-

⁴² ΕΕ C 116 Ε της 26.4.2000, σ. 66 και ΕΕ C 62 Ε της 27.2.2001, σ. 99.

⁴³ ΕΕ C 135 της 7.5.2001, σ. 174.

⁴⁴ ΕΕ C 204 της 18.7.2000, σ. 40.

⁴⁵ ΕΕ C 73 της 26.3.2003, σ. 16.

σιου προσανατολισμού.

(6) Για την προστασία της οικογένειας και τη δημιουργία ή διατήρηση οικογενειακού βίου, θα πρέπει να καθορισθούν τα υλικά κριτήρια για την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης βάσει κοινών κριτηρίων.

(7) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία επίσης όταν εισέρχονται μαζί όλα τα μέλη της οικογένειας.

(8) Θα πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των προσφύγων, εξαιτίας των λόγων που τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και που τους εμποδίζουν να διεξάγουν εκεί κανονικό οικογενειακό βίο. Θα πρέπει, συνεπώς, να προβλεφθούν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματός τους οικογενειακής επανένωσης.

(9) Η οικογενειακή επανένωση θα πρέπει να ισχύει εν πάση περιπτώσει για τα μέλη του πυρήνα της οικογένειας, ήτοι τον/τη σύζυγο και τα ανήλικα τέκνα.

(10) Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν εάν επιθυμούν να επιτρέψουν την οικογενειακή επανένωση των εξ αίματος ανιόντων, των ενήλικων άγαμων τέκνων, του εκτός γάμου ή καταχωρισμένου συντρόφου καθώς και, στην περίπτωση πολυγαμικού γάμου, των ανήλικων τέκνων άλλης συζύγου και του συντηρούντος. Όταν κράτος μέλος επιτρέπει την οικογενειακή επανένωση αυτών των προσώπων, αυτό δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών τα οποία δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξη οικογενειακών δεσμών στις περιπτώσεις που καλύπτονται από τη διάταξη αυτή, να μην αντιμετωπίζουν τα εν λόγω πρόσωπα ως μέλη της οικογένειας όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής σε άλλο κράτος μέλος, όπως ορίζεται από τη σχετική κοινοτική νομοθεσία.

(11) Το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης θα πρέπει να ασκείται σε συμμόρφωση με τις αξίες και τις αρχές που αναγνωρίζουν τα κράτη μέλη, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών· η συμμόρφωση αυτή δικαιολογεί την ενδεχόμενη λήψη περιοριστικών μέτρων όσον αφορά τις αιτήσεις οικογενειακής επανένωσης πολυγαμικών οικογενειών.

(12) Η δυνατότητα περιορισμού του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης παιδιών άνω των δώδεκα ετών, τα οποία ως κύρια κατοικία δεν έχουν αυτή του συντηρούντος, προβλέπεται προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ικανότητα ενσωμάτωσης των παιδιών στις πιο μικρές ηλικίες και να τους εξασφαλισθεί η απόκτηση της απαραίτητης εκπαίδευσης και των αναγκών γλωσσικών γνώσεων στο σχολείο.

(13) Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα κανόνων που να διέπει την εξέταση των αιτήσεων οικογενειακής επανένωσης, καθώς και την είσοδο και τη διαμονή των μελών της οικογένειας. Οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές και διαχειρίσιμες, λαμβάνοντας υπόψη το συνήθη φόρτο εργασίας των διοικήσεων των κρατών μελών, καθώς και διαφανείς και δίκαιες, προκειμένου να προσφέρουν το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας του δικαίου στους ενδιαφερομένους.

(14) Η οικογενειακή επανένωση μπορεί να απορρίπτεται για δεόντως αιτιολογημένους λόγους. Ιδίως, ο αιτών την οικογενειακή επανένωση δεν θα πρέπει να αποτελεί απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια. Η έννοια της δημόσιας τάξης μπορεί να καλύπτει και την καταδίκη για τη διάπραξη σοβαρού αδικήματος. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας καλύπτει και περιπτώσεις κατά τις οποίες υπήκοος τρίτης χώρας ανήκει σε οργάνωση που υποστηρίζει την τρομοκρατία, υποστηρίζει ο ίδιος τέτοια οργάνωση ή έχει εξτρεμιστικές αντιλήψεις.

(15) Η ενσωμάτωση των μελών της οικογένειας θα πρέπει να προωθείται. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να τους χορηγείται καθεστώς ανεξάρτητο από εκείνο του συντηρούντος, σε περίπτωση διάλυσης του γάμου και σχέσης συμβίωσης, και πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση υπό τους ίδιους όρους με τον αιτούντα την επανένωση, κάτω από παρόμοιες συνθήκες.

(16) Δεδομένου ότι οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης, δηλαδή η θέσπιση δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών, το οποίο ασκείται σύμφωνα με κοινούς κανόνες, δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορεί, ως εκ τούτου, λόγω των διαστάσεων και των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που καθορίζεται στο άρθρο 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, που ορίζεται στο εν λόγω άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.

(17) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και με την επιφύλαξη του άρθρου 4 του εν λόγω πρωτοκόλλου, τα κράτη μέλη αυτά δεν συμμετέχουν στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύονται από αυτήν ούτε υπόκεινται στην εφαρμογή της.

(18) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1.- Ο σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να καθορίσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών.

Άρθρο 2.- Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) «υπήκοος τρίτης χώρας»: κάθε πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 17 παράγραφος 1 της συνθήκης·

β) «πρόσφυγας»: κάθε υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που απολαύει καθεστώτος πρόσφυγα κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης περί του Καθεστώτος των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951, όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967·

γ) «συντηρών»: υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε κράτος μέλος και υποβάλλει, ο ίδιος ή τα μέλη της οικογένειάς του, αίτηση οικογενειακής επανένωσης προκειμένου να επανενωθούν μαζί του/της·

δ) «οικογενειακή επανένωση»: η είσοδος και η διαμονή σε κράτος μέλος των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, προκειμένου να διατηρηθεί η οικογενειακή ενότητα, ασχέτως εάν οι οικογενειακοί δεσμοί δημιουργήθηκαν πριν ή μετά την είσοδο του διαμένοντος·

ε) «άδεια διαμονής»: κάθε είδους εξουσιοδότηση που εκδίδεται από τις αρχές κράτους μέλους βάσει της οποίας επιτρέπεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1030/2002 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών⁴⁶(5).

στ) «ασυνόδευτος ανήλικος»: υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών, ο οποίος φθάνει στην επικράτεια των κρατών μελών χωρίς να συνοδεύεται από τον

⁴⁶ ΕΕ L 157 της 15.6.2002, σ. 1.

κατά το νόμο ή το έθιμο υπεύθυνο ενήλικο και για όσο διάστημα ένα τέτοιο πρόσωπο δεν έχει αναλάβει πραγματικά την επιμέλειά του ή ο ανήλικος που βρέθηκε χωρίς συνοδεία μετά την είσοδό του στην επικράτεια των κρατών μελών.

Άρθρο 3.- 1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται όταν ο συντηρών κατέχει άδεια διαμονής που έχει εκδοθεί από κράτος μέλος διάρκειας ισχύος ανώτερης ή ίσης με ένα έτος, ο οποίος έχει εύλογη προοπτική να αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής, εφόσον τα μέλη της οικογένειάς του/της είναι υπήκοοι τρίτης χώρας, ανεξάρτητα από το καθεστώς τους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται όταν ο συντηρών:

α) έχει υποβάλει αίτηση να του αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα, επί της οποίας δεν έχει ακόμα εκδοθεί οριστική απόφαση·

β) έχει λάβει άδεια διαμονής σε κράτος μέλος δυνάμει προσωρινής προστασίας ή ο οποίος ζητεί άδεια να διαμείνει σε αυτή τη βάση και αναμένει την έκδοση απόφασης σχετικά με το καθεστώς του·

γ) έχει λάβει άδεια διαμονής σε κράτος μέλος δυνάμει επικουρικών μορφών προστασίας, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, την εθνική νομοθεσία ή τις πρακτικές των κρατών μελών, ή ζητεί άδεια να διαμείνει σε αυτή τη βάση και αναμένει απόφαση σχετικά με το καθεστώς του.

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης.

4. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων διατάξεων:

α) διμερών και πολυμερών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας ή της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και τρίτων χωρών, αφετέρου,

β) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 18ης Οκτωβρίου 1961, του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 3ης Μαΐου 1987 και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργαζομένων της 24ης Νοεμβρίου 1977.

5. Η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν ή να διατηρούν ευνοϊκότερες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: Μέλη της οικογένειας

Άρθρο 4.- 1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των προϋποθέσεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο IV, καθώς και στο άρθρο 16, των ακόλουθων μελών της οικογένειας:

α) του/της συζύγου του συντηρούντος·

β) των ανήλικων τέκνων του συντηρούντος και του/της συζύγου του, συμπεριλαμβανομένων των τέκνων που έχουν υιοθετηθεί σύμφωνα με απόφαση που ελήφθη από την αρμόδια αρχή του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή με απόφαση αυτοδικαίως εκτελεστή δυνάμει διεθνών υποχρεώσεων του εν λόγω κράτους μέλους ή η οποία πρέπει να αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις·

γ) των ανήλικων τέκνων, συμπεριλαμβανομένων των θετών τέκνων του συντηρούντος, όταν ο συντηρών έχει την επιμέλεια και την ευθύνη συντήρησης των τέκνων. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν την επανένωση των τέκνων των οποίων η επιμέλεια είναι επιμερισμένη, εφόσον συναινεί ο έτερος δικαιούχος της επιμέλειας·

δ) των ανήλικων τέκνων, συμπεριλαμβανομένων των θετών τέκνων του/της συζύγου όταν ο/η σύζυγος έχει την επιμέλεια και την ευθύνη συντήρησης των τέκνων. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν την επανένωση των τέκνων των οποίων η επιμέλεια είναι επιμερισμένη, εφόσον συναινεί ο έτερος δικαιούχος της επιμέλειας.

Τα ανήλικα τέκνα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο πρέπει να είναι νεότερα από την ηλι-

κία ενηλικίωσης που προσδιορίζεται από το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους και να μην είναι έγγαμο.

Κατά παρέκκλιση, όταν κάποιο τέκνο είναι ηλικίας άνω των δώδεκα ετών και φθάνει ανεξάρτητα από την υπόλοιπη οικογένειά του, το κράτος μέλος μπορεί, πριν επιτρέψει την είσοδο και τη διαμονή του δυνάμει της παρούσας οδηγίας, να εξετάζει κατά πόσον πληροί όρο ενσωμάτωσης προβλεπόμενο από την ισχύουσα νομοθεσία του κατά την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν, με νομοθετική ή κανονιστική πράξη, να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των όρων που ορίζονται στο κεφάλαιο IV, των ακόλουθων μελών της οικογένειας:

α) των εξ αίματος και πρώτου βαθμού ανιόντων του συντηρούντος ή του/της συζύγου του, εφόσον έχουν την ευθύνη συντήρησής τους και τα άτομα αυτά στερούνται της απαραίτητης οικογενειακής υποστήριξης στη χώρα καταγωγής·

β) των ενήλικων άγαμων τέκνων του συντηρούντος ή του/της συζύγου του, εφόσον αυτά δεν μπορούν αντικειμενικά να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν, με νομοθετική ή κανονιστική πράξη, να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των όρων που ορίζονται στο κεφάλαιο IV, του εκτός γάμου συντρόφου, υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος διατηρεί με τον συντηρούντα σταθερή σχέση μακράς διαρκείας δεόντως αποδεδειγμένη, ή του υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος συνδέεται με τον συντηρούντα με καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, καθώς και των ανήλικων άγαμων τέκνων, συμπεριλαμβανομένων των θετών τέκνων καθώς και των ενήλικων άγαμων τέκνων των προσώπων αυτών τα οποία δεν μπορούν αντικειμενικά να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους.

Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι οι καταχωρισμένοι σύντροφοι θα αντιμετωπίζονται σε ίση βάση με τους συζύγους, όσον αφορά την οικογενειακή επανένωση.

4. Σε περίπτωση πολυγαμικού γάμου, αν ο συντηρών έχει ήδη σύζυγο που συζεί μαζί του στην επικράτεια κράτους μέλους, το εν λόγω κράτος μέλος δεν επιτρέπει την οικογενειακή επανένωση άλλου/άλλης συζύγου.

Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 στοιχείο γ), τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν περιορισμούς στην οικογενειακή επανένωση ανήλικων τέκνων άλλου/άλλης συζύγου και του συντηρούντος.

5. Για την καλύτερη ενσωμάτωση και για την αποφυγή τέλεσης εξαναγκαστικών γάμων, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τον συντηρούντα και τον/τη σύζυγό του να έχουν συμπληρώσει ελάχιστη ηλικία, και κατά ανώτατο όριο την ηλικία των 21 ετών, πριν τους δοθεί η δυνατότητα να επανενωθούν μαζί του/της.

6. Κατά παρέκκλιση, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν ότι οι αιτήσεις για οικογενειακή επανένωση ανήλικων τέκνων πρέπει να υποβάλλονται πριν από την ηλικία των δεκαπέντε ετών, όπως προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία τους που ισχύει κατά την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Εάν η αίτηση υποβληθεί μετά την ηλικία αυτή, τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να εφαρμόσουν την παρέκκλιση αυτή επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή των τέκνων για άλλους λόγους εκτός της οικογενειακής επανένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: Υποβολή και εξέταση της αίτησης

Άρθρο 5.- 1. Τα κράτη μέλη καθορίζουν εάν, για την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης, υποβάλλεται αίτηση εισόδου και διαμονής στις αρμόδιες αρχές του ενδιαφερόμε-

νου κράτους μέλους είτε από τον συντηρούντα είτε από το/τα μέλος/μέλη της οικογένειας.

2. Η αίτηση συνοδεύεται από δικαιολογητικά που αποδεικνύουν την οικογενειακή σχέση και την τήρηση των όρων που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 6 και, όπου χωρεί η εφαρμογή τους, στα άρθρα 7 και 8, και από ακριβή αντίγραφα των ταξιδιωτικών εγγράφων του μέλους ή των μελών της οικογένειας.

Εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη οικογενειακής σχέσης, τα κράτη μέλη μπορούν να πραγματοποιούν συνεντεύξεις με τον συντηρούντα και το μέλος ή τα μέλη της οικογένειάς του και να διενεργούν οποιαδήποτε άλλη έρευνα που κρίνουν αναγκαία.

Κατά την εξέταση αίτησης που αφορά τον εκτός γάμου σύντροφο του συντηρούντος, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη, ως αποδεικτικό στοιχείο της οικογενειακής σχέσης, παράγοντες, όπως η ύπαρξη κοινού τέκνου, η προηγούμενη συγκατοίκηση, η καταχώριση της σχέσης συμβίωσης και κάθε άλλο αξιόπιστο αποδεικτικό μέσο.

3. Η αίτηση υποβάλλεται και εξετάζεται όταν τα μέλη της οικογένειας διαμένουν εκτός της επικράτειας του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο συντηρών.

Κατά παρέκκλιση, ένα κράτος μέλος μπορεί να δέχεται, στις δέουσες περιπτώσεις, την υποβολή αίτησης όταν τα μέλη της οικογένειας βρίσκονται ήδη στο έδαφός του.

4. Μόλις καταστεί δυνατόν και, σε κάθε περίπτωση, το αργότερο εντός εννέα μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους κοινοποιούν γραπτώς την απόφαση στο πρόσωπο, το οποίο υπέβαλε την αίτηση.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις που έχουν σχέση με το σύνθετο χαρακτήρα της εξέτασης της αίτησης, η προθεσμία που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο μπορεί να παρατείνεται.

Η απόφαση απόρριψης της αίτησης πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Ενδεχόμενες συνέπειες από το γεγονός ότι δεν έχει ληφθεί απόφαση έως το τέλος της περιόδου που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

5. Κατά την εξέταση μιας αίτησης, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το μείζον συμφέρον των ανηλίκων τέκνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: Απαιτήσεις άσκησης του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης

Άρθρο 6.- 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αίτηση εισόδου και διαμονής μελών της οικογένειας για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλούν ή να αρνούνται να ανανεώσουν την άδεια διαμονής μέλους της οικογένειας για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.

Όταν το κράτος μέλος λαμβάνει την οικεία απόφαση, εξετάζει, πέραν του άρθρου 17, τη σοβαρότητα ή το είδος του αδικήματος που διεπράχθη από το μέλος της οικογένειας εις βάρος της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ασφάλειας ή τους κινδύνους που προέρχονται από αυτό το άτομο.

3. Η αρμόδια αρχή του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους δεν μπορεί να αρνείται την ανανέωση της άδειας διαμονής ούτε να διατάσσει την απομάκρυνση από την επικράτεια για το λόγο μόνον ότι το πρόσωπο πάσχει από ασθένεια ή αναπηρία μετά την έκδοση της άδειας διαμονής.

Άρθρο 7.- 1. Κατά την υποβολή της αίτησης οικογενειακής επανένωσης, το οικείο κράτος μέλος μπορεί να απαιτήσει το πρόσωπο που υπέβαλε την αίτηση να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι ο συντηρών διαθέτει:

α) κατάλυμα το οποίο να θεωρείται κανονικό για αντίστοιχη οικογένεια στην αυτή περιοχή και το οποίο να πληροί τις γενικές προδιαγραφές ασφάλειας και υγιεινής που ισχύουν στο οικείο

κράτος μέλος·

β) ασφάλιση ασθενείας για τον ίδιο/την ίδια και τα μέλη της οικογένειάς του/της, που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος·

γ) σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου/της ίδιας και των μελών της οικογένειάς του/της, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη αξιολογούν τους πόρους αυτούς με βάση τη φύση και τον τακτικό χαρακτήρα τους και μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο των κατώτατων εθνικών μισθών και συντάξεων καθώς και τον αριθμό των μελών της οικογένειας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους υπηκόους των τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με μέτρα ενσωμάτωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες ή/και τα μέλη της οικογένειάς τους που αναφέρονται στο άρθρο 12, τα μέτρα ενσωμάτωσης του πρώτου εδαφίου μπορούν να εφαρμόζονται μόνον εφόσον έχει επιτραπεί η οικογενειακή επανένωση των προσώπων αυτών.

Άρθρο 8.- Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν να έχει διαμείνει ο συντηρών νόμιμα στην επικράτειά τους για διάστημα το οποίο να μην υπερβαίνει τα δύο έτη, προτού επιτραπεί στα μέλη της οικογένειάς του/της να επανενωθούν μαζί του/της.

Κατά παρέκκλιση, όταν η περί οικογενειακής επανένωσης νομοθεσία ενός κράτους μέλους η οποία ισχύει κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της παρούσας οδηγίας λαμβάνει υπόψη την ικανότητα υποδοχής του εν λόγω κράτους, τότε το κράτος μέλος αυτό μπορεί να προβλέπει περίοδο αναμονής τριών ετών κατ' ανώτατο όριο μεταξύ της υποβολής της αίτησης οικογενειακής επανένωσης και της έκδοσης άδειας διαμονής των μελών της οικογένειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: Οικογενειακή επανένωση προσφύγων

Άρθρο 9.- 1. Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται στην οικογενειακή επανένωση προσφύγων οι οποίοι έχουν αναγνωρισθεί από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν την εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου στους πρόσφυγες των οποίων οι οικογενειακοί δεσμοί είναι προγενέστεροι της εισόδου τους.

3. Το παρόν κεφάλαιο ισχύει υπό την επιφύλαξη τυχόν κανόνων για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα σε μέλη της οικογένειας.

Άρθρο 10.- 1. Το άρθρο 4 ισχύει για τον ορισμό των μελών των οικογενειών, πλην της παραγράφου 1 τρίτο εδάφιο, η οποία δεν ισχύει για τα τέκνα προσφύγων.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση με άλλα μέλη της οικογένειας μη αναφερόμενα στο άρθρο 4, εφόσον για τη συντήρησή τους υπεύθυνος είναι ο πρόσφυγας.

3. Αν ο πρόσφυγας είναι μη συνοδευόμενος ανήλικος, τα κράτη μέλη:

α) επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, των εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντων του, χωρίς να εφαρμόζουν τους οριζόμενους από το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) όρους·

β) μπορούν να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, του νόμιμου επιτρόπου του/της ή άλλου μέλους της οικογένειας, εφόσον ο πρόσφυγας δεν έχει εξ αίματος ανιόντες ή αυτοί δεν μπορούν να εντοπισθούν.

Άρθρο 11.- 1. Το άρθρο 5 ισχύει όσον αφορά την υποβολή και την εξέταση αίτησης υπό την

επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.

2. Όταν ο πρόσφυγας αδυνατεί να προσκομίσει επίσημα δικαιολογητικά που να αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς, το κράτος μέλος εξετάζει άλλα αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία αξιολογούνται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και αφορούν την ύπαρξη αυτών των δεσμών. Απόφαση απόρριψης της αίτησης δεν μπορεί να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην απουσία των εν λόγω δικαιολογητικών.

Άρθρο 12.- 1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 7, τα κράτη μέλη δεν απαιτούν από τον πρόσφυγα ή/και το μέλος ή τα μέλη της οικογένειάς του/της να προσκομίσει, προκειμένου για αιτήσεις που αφορούν τα μέλη της οικογένειας που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1, αποδεικτικά στοιχεία για το ότι ο πρόσφυγας πληροί τις απαιτήσεις που καθορίζονται στο άρθρο 7.

Με την επιφύλαξη διεθνών υποχρεώσεων, όταν η οικογενειακή επανένωση είναι δυνατή σε τρίτη χώρα με την οποία ο συντηρών ή/και μέλος της οικογένειας έχει ιδιαίτερους δεσμούς, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο.

Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τον πρόσφυγα να πληροί τους όρους που ορίζονται στο άρθρο 7 παράγραφος 1, εάν η αίτηση οικογενειακής επανένωσης δεν υποβλήθηκε εντός τριών μηνών από τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

2. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 8, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαιτούν από τον πρόσφυγα να έχει διαμείνει στο έδαφός τους επί ορισμένο διάστημα, προτού επιτραπεί στο μέλος ή στα μέλη της οικογένειάς του/της να επανενωθούν μαζί του/της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI : Είσοδος και διαμονή των μελών της οικογένειας

Άρθρο 13.- 1. Μόλις η αίτηση οικογενειακής επανένωσης γίνει δεκτή, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος επιτρέπει την είσοδο του μέλους ή των μελών της οικογένειας. Στο πλαίσιο αυτό, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος χορηγεί στα πρόσωπα αυτά κάθε διευκόλυνση για να λάβουν τις απαιτούμενες θεωρήσεις.

2. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος χορηγεί στα μέλη της οικογένειας μια πρώτη άδεια διαμονής, διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους. Η άδεια αυτή είναι ανανεώσιμη.

3. Η διάρκεια των αδειών διαμονής που χορηγούνται στο μέλος/στα μέλη της οικογένειας δεν υπερβαίνει κατ' αρχήν την ημερομηνία λήξεως της ισχύος της άδειας διαμονής του συντηρού-ντος.

Άρθρο 14.- 1. Τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος έχουν, εξίσου με αυτόν, δικαίωμα:

α) πρόσβασης στην εκπαίδευση·

β) πρόσβασης στη μισθωτή εργασία και σε ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα·

γ) πρόσβασης στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στη βασική και περαιτέρω κατάρτιση και επανακατάρτιση.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, υπό ποιους όρους τα μέλη της οικογένειας ασκούν μισθωτή εργασία ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα. Οι όροι αυτοί ορίζουν προθεσμία η οποία σε καμία περίπτωση δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες και, κατά τη διάρκεια της οποίας, τα κράτη μέλη μπορούν να εξετάζουν την κατάσταση της αγοράς εργασίας τους πριν να επιτραπεί στα μέλη της οικογένειας να ασκήσουν μισθωτή εργασία ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν την πρόσβαση στη μισθωτή εργασία ή σε ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα των εξ αίματος και πρώτου βαθμού ανιόντων ή των ενήλικων

αγάμων τέκνων στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 4 παράγραφος 2.

Άρθρο 15.- 1. Το αργότερο έπειτα από πέντε έτη διαμονής και εφόσον στο μέλος της οικογένειας δεν έχει χορηγηθεί άδεια διαμονής για άλλους λόγους εκτός της οικογενειακής επανένωσης, ο/η σύζυγος ή ο εκτός γάμου σύντροφος και το τέκνο που έχει ενηλικιωθεί έχουν δικαίωμα να απαιτούν, κατόπιν αίτησης, εφόσον απαιτείται, αυτόνομη άδεια διαμονής, ανεξάρτητη από την άδεια του συντηρούντος.

Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη χορήγηση της άδειας διαμονής που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στον/στη σύζυγο ή στον εκτός γάμου σύντροφο, σε περιπτώσεις ρήξης του οικογενειακού δεσμού.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν αυτόνομη άδεια διαμονής στα ενήλικα τέκνα και στους εξ αίματος ανιόντες, στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 4 παράγραφος 2.

3. Σε περίπτωση χηρείας, διαζυγίου, χωρισμού ή θανάτου εξ αίματος ανιόντων ή κατιόντων πρώτου βαθμού, μπορεί να χορηγείται αυτόνομη άδεια διαμονής, κατόπιν αίτησης, εφόσον απαιτείται, στα πρόσωπα που έχουν εισέλθει στο κράτος μέλος δυνάμει οικογενειακής επανένωσης. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις οι οποίες εξασφαλίζουν τη χορήγηση αυτόνομης άδειας διαμονής σε περίπτωση ιδιαιτέρως δυσχερών περιστάσεων.

4. Οι όροι της χορήγησης και της διάρκειας της αυτόνομης άδειας διαμονής θεσπίζονται από το εθνικό δίκαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII : Κυρώσεις και ένδικα μέσα

Άρθρο 16.- 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αίτηση εισόδου και διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης ή, ενδεχομένως, να ανακαλούν ή να αρνούνται να ανανεώσουν την άδεια διαμονής μέλους της οικογένειας, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν δεν πληρούνται ή δεν πληρούνται πλέον οι όροι που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.

Κατά την ανανέωση της άδειας διαμονής, όταν ο συντηρών δεν έχει επαρκείς πόρους χωρίς προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του κράτους μέλους, όπως αναφέρεται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο γ), το κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη τις συνεισφορές των μελών της οικογένειας στο εισόδημα του νοικοκυριού.

β) όταν ο συντηρών και το μέλος ή τα μέλη της οικογένειάς του δεν διάγουν ή δεν διάγουν πλέον πραγματικό συζυγικό ή οικογενειακό βίο.

γ) όταν διαπιστώνεται ότι ο συντηρών ή ο εκτός γάμου σύντροφός του έχει συνάψει γάμο ή διατηρεί σταθερή σχέση μακράς διάρκειας με άλλο πρόσωπο.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να απορρίπτουν αίτηση εισόδου και διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης, να ανακαλούν ή να αρνούνται να ανανεώσουν την άδεια διαμονής των μελών της οικογένειας, εφόσον καταδεικνύεται:

α) ότι χρησιμοποιήθηκαν ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες, πλαστά ή παραποιημένα έγγραφα, ότι διαπράχθηκε με οποιοδήποτε τρόπο απάτη ή χρησιμοποιήθηκαν άλλα παράνομα μέσα.

β) ότι ο γάμος, η σχέση συμβίωσης ή η υιοθεσία συνήφθησαν με αποκλειστικό σκοπό να επιτραπεί στο οικείο πρόσωπο να εισέλθει ή να διαμείνει σε ένα κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη, όταν προβαίνουν στη σχετική αξιολόγηση, μπορούν να λαμβάνουν ιδίως υπόψη τους το γεγονός ότι ο γάμος, η σχέση συμβίωσης ή η υιοθεσία συνήφθη μετά την έκδοση της άδειας διαμονής του συντηρούντος.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλούν ή να αρνούνται την ανανέωση της άδειας διαμο-

νής μέλους της οικογένειας, εφόσον η διαμονή του συντηρούντος τερματισθεί και το μέλος της οικογένειας δεν διαθέτει ακόμη αυτόνομο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 15.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να διενεργούν ειδικούς ελέγχους και επιθεωρήσεις όταν υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες για την ύπαρξη απάτης ή εικονικών γάμων, σχέσεων συμβίωσης ή υιοθεσιών, όπως ορίζονται στην παράγραφο 2. Ειδικοί έλεγχοι μπορούν επίσης να διενεργούνται επ' ευκαιρία της ανανέωσης της άδειας διαμονής μελών της οικογένειας.

Άρθρο 17.- Τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη το χαρακτήρα και τη σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του προσώπου και τη διάρκεια διαμονής του στο κράτος μέλος καθώς και την ύπαρξη οικογενειακών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής του, σε περίπτωση απόρριψης αίτησης, ανάκλησης ή άρνησης της ανανέωσης της άδειας διαμονής, ή σε περίπτωση λήψης μέτρου απομάκρυνσης εις βάρος του συντηρούντος ή μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 18.- Στις περιπτώσεις απόρριψης αίτησης οικογενειακής επανένωσης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας διαμονής ή λήψης μέτρου απομάκρυνσης, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν στο συντηρούντα ή/και στα μέλη της οικογένειας το δικαίωμα άσκησης προσφυγής.

Η διαδικασία και η αρμοδιότητα για την άσκηση του δικαιώματος που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, καθορίζεται από τα οικεία κράτη μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: Τελικές διατάξεις

Άρθρο 19.- Περιοδικά, και για πρώτη φορά όχι αργότερα από την 3η Οκτωβρίου 2007, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στα κράτη μέλη και προτείνει τις, ενδεχομένως, απαραίτητες τροποποιήσεις. Αυτές οι προτάσεις τροποποιήσεων αφορούν κατά προτεραιότητα τα άρθρα 3, 4, 7, 8 και 13.

Άρθρο 20.- Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία όχι αργότερα από την 3η Οκτωβρίου 2005. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 21.- Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 22.- Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 2003.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

F. Frattini

ΠΔ 131/2006

*Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ
σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης
(ΦΕΚ 143, τ. Α')*

όπως τροποποιήθηκε με το

ΠΔ 167/2008⁴⁷

*Συμπλήρωση Π.Δ. 131/2006 «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ
του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης»
(ΦΕΚ 223, τ. Α')*

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 3 και του άρθρου 4 του ν. 1338/1983 «Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου» (Α 34), όπως το άρθρο 3 τροποποιήθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του ν. 1440/1984 «Συμμετοχή της Ελλάδος στο κεφάλαιο, στα αποθεματικά και στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακος και Χάλυβος και του Οργανισμού Εφοδιασμού ΕΥΡΑΤΟΜ» (Α 70) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 65 του ν. 1892/1990 «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α 101), όπως το άρθρο 4 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 του ν. 1440/1984 και τροποποιήθηκε από το άρθρο 48 του ν. 3427/2005 (Α 312).

2. Το άρθρο 90 του Προεδρικού Διατάγματος υπ' αριθμ. 63/2005 «Κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» (Α' 98).

3. Την υπ' αριθμ. 37930/ΔΙΟΕ1264/14.10.2005 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Καθορισμός αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών» (Β.1432/14.10.2005) και ιδίως τις διατάξεις του άρθρου 7.

4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

5. Την υπ' αριθμ. 113/2006 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εξωτερικών, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης, αποφασίζουμε:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Σκοπός (άρθρο 1 Οδηγίας)

Άρθρο 1.- Σκοπός του παρόντος είναι η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 «σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης» (ΕΕ L 251/12 της 3.10.2003) και ο καθορισμός των όρων υπό τους οποίους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ελληνική επικράτεια.

Ορισμοί (άρθρο 2 Οδηγίας)

Άρθρο 2.- Για τον σκοπό του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος, νοούνται ως:

1. υπήκοος τρίτης χώρας, το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ,

⁴⁷ Η ισχύς του διατάγματος 167/2008 αρχίζει, σύμφωνα με το άρθρο 7, από 13.7.2006.

2. συντηρών, ο υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα και υποβάλλει αίτηση οικογενειακής επανένωσης, προκειμένου να επιτραπεί η είσοδος και διαμονή στα μέλη της οικογένειάς του στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος,

3. οικογενειακή επανένωση, η είσοδος και η διαμονή στη Χώρα των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα, προκειμένου να διατηρηθεί η ενότητα της οικογένειάς του, ασχέτως εάν οι οικογενειακοί δεσμοί δημιουργήθηκαν πριν ή μετά την είσοδό του,

4. άδεια διαμονής, κάθε είδους πιστοποίηση που παρέχεται από τις ελληνικές αρχές και με βάση την οποία επιτρέπεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην Ελληνική Επικράτεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1030/2002 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, «για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών» (ΕΕ L 157/15.6.2002),

5. πρόσφυγας, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που απολαύει καθεστώτος πρόσφυγα κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951, η οποία κυρώθηκε με το Ν.Δ. 3989/1959 (Α 201), όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 και το οποίο κυρώθηκε με τον Α.Ν. 389/1968 (Α 125),

6. ασυνόδευτος ανήλικος, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο οποίος φθάνει στην Ελλάδα χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο υπεύθυνο για τη φροντίδα του, σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο που εφαρμόζεται στον τόπο προέλευσης, για όσο χρόνο δεν τελεί υπό την ουσιαστική φροντίδα ενός τέτοιου προσώπου, ή ο ανήλικος που αφέθηκε ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα,

7. αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης αίτησης οικογενειακής επανένωσης πρόσφυγα είναι οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας που είναι υπεύθυνες για να κινήσουν τη διαδικασία και να εξετάσουν το αίτημα παροχής ασύλου, ήτοι: Τα Τμήματα Ασύλου των Διευθύνσεων Αλλοδαπών Αττικής και Θεσσαλονίκης, τα Τμήματα Ασφαλείας των Κρατικών Αερολιμένων και οι Υποδιευθύνσεις καθώς και τα Τμήματα Ασφαλείας των Αστυνομικών Διευθύνσεων.

Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 3 Οδηγίας)

Άρθρο 3 .- 1. Το παρόν εφαρμόζεται όταν ο συντηρών κατέχει άδεια διαμονής που έχει εκδοθεί από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, διάρκειας ισχύος τουλάχιστον ενός έτους, η οποία του παρέχει τη δυνατότητα να αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής, εφόσον τα μέλη της οικογένειάς του είναι υπήκοοι τρίτης χώρας, ανεξάρτητα από το καθεστώς τους.

2. Το παρόν Προεδρικό Διάταγμα δεν εφαρμόζεται όταν ο συντηρών:

α. έχει υποβάλει αίτηση να του αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα, επί της οποίας δεν έχει ακόμα εκδοθεί Υπουργική απόφαση,

β. έχει λάβει άδεια διαμονής δυνάμει προσωρινής προστασίας ή ζητεί άδεια να διαμείνει με αυτό το καθεστώς και αναμένει την έκδοση σχετικής απόφασης,

γ. έχει λάβει άδεια διαμονής στην Ελλάδα δυνάμει επικουρικών μορφών προστασίας, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, την εθνική νομοθεσία ή τις πρακτικές των κρατών μελών, ή ζητεί άδεια να διαμείνει με αυτό το καθεστώς και αναμένει την έκδοση σχετικής απόφασης.

3. Το παρόν Προεδρικό Διάταγμα δεν εφαρμόζεται στα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Το παρόν Προεδρικό Διάταγμα εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων διατάξεων:

α. διμερών και πολυμερών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας ή της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και τρίτων χωρών, αφετέρου,

β. του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 18ης Οκτωβρίου 1961 (Ν. 1426 /1984, Α 32), ως

ισχύει.

Μέλη της οικογένειας (άρθρο 4 Οδηγίας)

Άρθρο 4 .- 1. Ως μέλη οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που εισέρχονται στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης, νοούνται:

α. Ο έτερος των συζύγων, εφόσον έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, καθώς και τα κάτω των 18 ετών άγαμα, κοινά τέκνα τους, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν νομίμως υιοθετηθεί στην Ελλάδα ή με απόφαση που είναι αυτοδικαίως εκτελεστή ή έχει κηρυχθεί εκτελεστή ή έχει αναγνωρισθεί το δεδικασμένο της στην Ελλάδα,

β. Τα λοιπά, κάτω των 18 ετών, άγαμα τέκνα του συντηρούντος ή του ετέρου των συζύγων, συμπεριλαμβανομένων των τέκνων που έχουν, κατά τα ανωτέρω, υιοθετηθεί, εφόσον η άσκηση της επιμέλειας έχει νομίμως ανατεθεί για μεν τα τέκνα του συντηρούντος σε αυτό, για δε τα τέκνα του ετέρου συζύγου στο σύζυγο αυτόν.

2. Σε περίπτωση πολυγαμίας, αν ο συντηρών έχει ήδη σύζυγο που ζει μαζί του στην Ελλάδα, δεν επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση με άλλη σύζυγο. Δεν επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση ανήλικων τέκνων του συντηρούντος και άλλης συζύγου, εκτός των περιπτώσεων που του έχει ανατεθεί νομίμως η επιμέλεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Προϋποθέσεις για την οικογενειακή επανένωση (άρθρα 5, 7, 8 Οδηγίας)

Άρθρο 5 .- 1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας που κατοικεί νόμιμα στην Ελλάδα για διάστημα δύο ετών δικαιούται να ζητήσει, κατόπιν αίτησής του, την είσοδο και διαμονή στη Χώρα μελών της οικογένειάς του, κατά το άρθρο 4 του παρόντος. Η αίτηση υποβάλλεται και εξετάζεται όταν τα μέλη αυτά διαμένουν εκτός της ελληνικής επικράτειας.

2. Για την άσκηση του δικαιώματος της προηγούμενης παραγράφου, ο συντηρών θα πρέπει να αποδεικνύει την οικογενειακή σχέση με τα μέλη της οικογένειάς του για τα οποία ζητεί την επανένωση στην Ελλάδα, καθώς και ότι πληροί ο ίδιος, σωρευτικά, τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

α. διαθέτει κατάλυμα ικανό να καλύψει τις ανάγκες του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του για τα οποία ζητεί την επανένωση,

β. διαθέτει ετήσιο προσωπικό εισόδημα σταθερό και τακτικό, επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, το οποίο δεν προέρχεται από προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής της Χώρας. Το εισόδημα αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τις ετήσιες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη, προσαυξημένο κατά 20% για τη σύζυγο και κατά 15% για κάθε τέκνο. Η ανωτέρω προσαύξηση του 15% για κάθε τέκνο δεν απαιτείται στην περίπτωση κατά την οποία και οι δύο σύζυγοι διαμένουν νομίμως στην Ελλάδα,

γ. διαθέτει πλήρη ασφάλιση ασθένειας ως προς το σύνολο των κινδύνων που καλύπτονται για τις αντίστοιχες κατηγορίες εργαζομένων ημεδαπών, η οποία να μπορεί να καλύψει και τα μέλη της οικογένειάς του.

3. Για τη διακρίβωση ύπαρξης της οικογενειακής σχέσης το αρμόδιο όργανο μπορεί να καλεί τον συντηρούντα σε προσωπική συνέντευξη.

4. Η αίτηση του συντηρούντος συνοδεύεται από τα εξής δικαιολογητικά:

α. ακριβές φωτοαντίγραφο ισχύοντος διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου αναγνωρισμένου από τη χώρα μας και της ισχύουσας άδειας διαμονής του,

β. πρόσφατο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, από το οποίο να προκύπτει ο συγγενικός δεσμός, επίσημα μεταφρασμένο και επικυρωμένο από τις αρμόδιες Ελληνικές αρχές,

γ. επικυρωμένο συμβόλαιο αγοράς κατοικίας ή θεωρημένη σύμβαση μίσθωσης κατοικίας

από Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία ή άλλο επικυρωμένο έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι ο συντηρών διαθέτει κατάλυμα ικανό να καλύψει τις ανάγκες του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του,

δ. αντίγραφο του Εκκαθαριστικού Σημειώματος της Εφορίας του τελευταίου οικονομικού έτους ή άλλο επίσημο στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι διαθέτει ετήσιο εισόδημα μεγαλύτερο ή ίσο των οκτώ χιλιάδων πεντακοσίων ευρώ (8.500), προσαυξημένο κατά 20% για τον έτερο σύζυγο και κατά 15% για κάθε τέκνο, κατά τα οριζόμενα στο στοιχείο β της παραγράφου 2 του ιδίου άρθρου,

ε. βεβαίωση του ασφαλιστικού φορέα στον οποίο είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης, η οποία μπορεί να καλύψει και τα μέλη της οικογένειάς του που θα συντηρούνται από αυτόν,

στ. στην περίπτωση οικογενειακής επανένωσης με ανήλικό τέκνο της παραγράφου 2 του άρθρου 4, έγγραφο αρμόδιας αρχής της χώρας κατοικίας του τέκνου, από το οποίο να αποδεικνύεται η ανάθεση της επιμέλειας αποκλειστικά στο συντηρούντα.

Υποβολή και εξέταση της αίτησης για έγκριση της οικογενειακής επανένωσης (άρθρα 5, 6, 13 Οδηγίας)

Άρθρο 6 .- 1. Ο συντηρών καταθέτει αίτηση οικογενειακής επανένωσης, συνοδευόμενη από τα δικαιολογητικά της παραγράφου 4 του άρθρου 5 του παρόντος, στο αρμόδιο όργανο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α 212).

2. Το αρμόδιο για την εξέταση του αιτήματος όργανο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005, υποχρεούται να ζητήσει άμεσα τη γνώμη της οικείας αστυνομικής αρχής για θέματα που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της Χώρας, καθώς και τη γνώμη της αρμόδιας ελληνικής προξενικής αρχής, με σκοπό τη διακρίβωση ύπαρξης της οικογενειακής σχέσης, ιδίως μέσω προσωπικών συνεντεύξεων με τα μέλη της οικογένειας και την εξέταση κινδύνων που προκύπτουν για τη δημόσια υγεία. Οι ανωτέρω γνώμες παρέχονται εντός αποκλειστικής τριμήνου προθεσμίας. Το αρμόδιο όργανο εξετάζει την αίτηση ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων των άρθρων 4 και 5 του παρόντος. Κατά την εξέταση της αίτησης για οικογενειακή επανένωση εκτιμάται ιδιαιτέρως και το συμφέρον των ανηλίκων τέκνων.

Το αρμόδιο όργανο, αφού λάβει υπόψη τις ανωτέρω γνώμες, εκδίδει σχετική απόφαση.

3. Το αρμόδιο όργανο διαβιβάζει την απόφαση στην οικεία ελληνική προξενική αρχή, η οποία, εφόσον το αίτημα έχει γίνει δεκτό, χορηγεί στα μέλη της οικογένειας τις απαιτούμενες ειδικές θεωρήσεις εισόδου, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί απαγόρευσης εισόδου του άρθρου 8 του Ν. 3386/2005.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Χορήγηση της άδειας διαμονής (άρθρο 5 Οδηγίας)

Άρθρο 7.- 1. Το κάθε μέλος της οικογένειας, μετά την είσοδό του στη Χώρα και πριν από τη λήξη της θεώρησης εισόδου, υποβάλλει αίτηση για χορήγηση της οικείας άδειας διαμονής, συνοδευόμενη από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, στο αρμόδιο όργανο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005. Για τα ανήλικα τέκνα η αίτηση υποβάλλεται από εκείνον που ασκεί την επιμέλεια και τους χορηγείται ατομική άδεια διαμονής.

2. Η αίτηση για τη χορήγηση της άδειας διαμονής συνοδεύεται από τα εξής δικαιολογητικά:

- α. ακριβές φωτοαντίγραφο ισχύοντος διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου αναγνωρισμένου από τη χώρα μας, με την ισχύουσα θεώρηση εισόδου για οικογενειακή επανένωση,
- β. τρεις (3) έγχρωμες φωτογραφίες,

γ. παράβολο με τη μορφή αποδεικτικού διπλότυπου τύπου Β' από την αρμόδια για την παραλαβή της αίτησης υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 92 του ν. 3386/2005.

3. Το αρμόδιο όργανο εκδίδει απόφαση με την οποία χορηγούνται οι άδειες διαμονής.

4. Η διαδικασία της οικογενειακής επανένωσης ολοκληρώνεται το αργότερο μέσα σε εννέα μήνες αφότου υποβλήθηκε η αίτηση του άρθρου 6, παράγραφος 1, με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, για την έγκριση της οικογενειακής επανένωσης. Σε περίπτωση συνδρομής εξαιρετικών λόγων, η ανωτέρω προθεσμία μπορεί να υπερβαίνει τους εννέα (9) μήνες και μέχρι τρεις (3) μήνες.

Διάρκεια και ανανέωση άδειας διαμονής (άρθρο 13, 16 Οδηγίας)

Άρθρο 8.- 1. Στα μέλη της οικογένειας χορηγείται αρχική άδεια διαμονής με ημερομηνία λήξεως αυτήν της άδειας διαμονής του συντηρούντος. Κατά την ανανέωση, η άδεια διαμονής των μελών ακολουθεί την τύχη της άδειας διαμονής του συντηρούντος. Στην περίπτωση που ο συντηρών αποκτήσει την ιδιότητα του επί μακρόν διαμένοντος η άδεια διαμονής των μελών της οικογένειάς του ανανεώνεται ανά διετία. Στην περίπτωση που ο συντηρών έχει ήδη αποκτήσει την ιδιότητα του επί μακρόν διαμένοντος, η αρχική άδεια διαμονής στα μέλη της οικογένειάς του για τα οποία έχει αιτηθεί οικογενειακή επανένωση χορηγείται για ένα (1) έτος και ανανεώνεται ανά διετία.

2. Κατά την ανανέωση της άδειας διαμονής, όταν ο συντηρών δεν έχει επαρκείς πόρους χωρίς προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής της Χώρας, όπως αναφέρεται στην περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του παρόντος, λαμβάνονται υπόψη οι συνεισφορές των μελών της οικογένειας στο συνολικό εισόδημα της οικογένειας.

3. Το μέλος της οικογένειας, που επιθυμεί την ανανέωση της άδειας διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης υποχρεούται, πριν από τη λήξη της, να καταθέσει αίτηση στο αρμόδιο κατά περίπτωση όργανο, συνοδευόμενη από τα εξής δικαιολογητικά:

α. ακριβές φωτοαντίγραφο ισχύοντος διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου αναγνωρισμένου από τη χώρα μας, με την ισχύουσα άδεια διαμονής,

β. επικυρωμένο αντίγραφο της ισχύουσας άδειας διαμονής του συντηρούντος,

γ. επικυρωμένο αντίγραφο της φορολογικής δήλωσης ή αντίγραφο του εκκαθαριστικού σημειώματος του συντηρούντος και των μελών της οικογένειάς του, για το προηγούμενο οικονομικό έτος, από την οποία να προκύπτει το εισόδημα τους.

Το αποδεικτικό στοιχείο για εισόδημα των μελών της οικογένειας απαιτείται στην περίπτωση που αυτό προσμετράται, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου,

δ. πρόσφατο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, από το οποίο να προκύπτει ο συγγενικός δεσμός, επίσημα μεταφρασμένο και επικυρωμένο από τις αρμόδιες Ελληνικές αρχές,

ε. βεβαίωση ασφάλισης για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης,

στ. στην περίπτωση που η κατοικία έχει αλλάξει υποβάλλεται θεωρημένη σύμβαση μίσθωσης της νέας κατοικίας από Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία ή δήλωση Ε9 στην περίπτωση ιδιοκτησίας,

ζ. παράβολο με τη μορφή αποδεικτικού διπλότυπου τύπου Β από την αρμόδια για την παραλαβή της αίτησης υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 92 του ν. 3386/2005,

η. τρεις (3) έγχρωμες φωτογραφίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Απόρριψη αίτησης, ανάκληση ή μη ανανέωση άδειας διαμονής (άρθρο 5, 6, 16, 17 Οδηγίας)

Άρθρο 9.- 1. Η άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση δεν χορηγείται, ανακαλείται ή δεν ανανεώνεται, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. συντρέχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια. Η εξέταση λόγων που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της Χώρας αποτελεί προαπαιτούμενο στοιχείο κατά την έγκριση της οικογενειακής επανένωσης και την αρχική χορήγηση της άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειας. Οι αρμόδιες Υπηρεσίες Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Περιφερειών υποχρεούνται στο τέλος κάθε μήνα να αποστέλλουν στις κατά τόπους αστυνομικές διευθύνσεις ή διευθύνσεις ασφάλειας της Ελληνικής Αστυνομίας καταστάσεις με τα ακριβή στοιχεία των υπηκόων τρίτων χωρών, των οποίων ανανεώθηκαν οι άδειες διαμονής. Η συνδρομή των λόγων δημόσιας τάξης και ασφάλειας, που ανακύπτουν μετά τη χορήγηση της αρχικής άδειας διαμονής, συνιστούν αιτία ανάκλησής της,

β. συντρέχουν λόγοι δημόσιας υγείας. Οι μόνες ασθένειες που μπορούν να δικαιολογήσουν άρνηση της εισόδου ή του δικαιώματος διαμονής είναι εκείνες που προβλέπονται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, καθώς και άλλες λοιμώδεις, μεταδοτικές ή παρασιτικές ασθένειες, οι οποίες επιβάλλουν τη λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας. Η διαπίστωση, μετά την έκδοση της αρχικής άδειας διαμονής, ότι ο ενδιαφερόμενος πάσχει από ασθένεια, από την οποία προεβλήθη μετά την είσοδό του στη Χώρα, δεν αποτελεί λόγο για τη μη ανανέωση της άδειας διαμονής του ή την απομάκρυνσή του από το έδαφος της Χώρας,

γ. κατά την ανάκληση ή τη μη ανανέωση της άδειας διαμονής μέλους της οικογένειας του συντηρούντος για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας, εξετάζονται, πέραν των ανωτέρω διατάξεων καθώς και των σχετικών προβλέψεων του άρθρου 8 του Ν. 3386/2005, η σοβαρότητα ή το είδος του αδικήματος που διεπράχθη και οι κίνδυνοι που προέρχονται από αυτό το άτομο,

δ. δεν πληρούνται ή δεν πληρούνται πλέον οι όροι που ορίζονται στο παρόν,

ε. ο συντηρών και τα μέλη της οικογένειάς του έπαυσαν να διαγράφουν πραγματικό συζυγικό ή οικογενειακό βίο,

στ. αποδειχθεί, με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, ότι χρησιμοποιήθηκαν ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες, πλαστά ή παραποιημένα έγγραφα, ότι διαπράχθηκε, με οποιοδήποτε τρόπο απάτη ή χρησιμοποιήθηκαν άλλα παράνομα μέσα,

ζ. διαπιστωθεί ότι η οικογενειακή σχέση, ιδίως ο γάμος, η υιοθεσία ή η αναγνώριση τέκνων έχει συναφθεί με σκοπό την καταστρατήγηση των διατάξεων του παρόντος, προκειμένου να επιτευχθεί η είσοδος ή διαμονή στη Χώρα. Η οικογενειακή σχέση θεωρείται ότι έχει συναφθεί για τον σκοπό αυτό, ιδίως όταν τα μέλη της οικογένειας αγνοούν θέματα που σχετίζονται με την προσωπική κατάσταση των ετέρων μελών αυτής ή συντρέχουν περιστάσεις από τις οποίες πιθανολογείται ότι δεν έχει υπάρξει ποτέ συμβίωση μεταξύ των μελών της οικογένειας.

η. η διαμονή του συντηρούντος τερματισθεί και το μέλος της οικογένειας δεν διαθέτει αυτοτελές δικαίωμα διαμονής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του παρόντος.

2. Έλεγχχοι μπορούν να διενεργούνται σε κάθε περίπτωση που περιέρχεται στη γνώση των υπηρεσιών της παραγράφου 1 και για οποιοδήποτε περιστατικό που μπορεί να δικαιολογήσει ανάκληση της άδειας διαμονής.

3. Για την απόρριψη αίτησης, την ανάκληση ή την άρνηση ανανέωσης της άδειας διαμονής, ή σε περίπτωση λήψης μέτρου απομάκρυνσης εις βάρος του συντηρούντος ή μελών της οικογένειάς του, συνεκτιμάται ο χαρακτήρας και η σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του προσώπου, η διάρκεια διαμονής του στη Χώρα, καθώς και η ύπαρξη οικογενειακών, πολιτιστικών και

κοινωνικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Δικαιώματα και υποχρεώσεις μελών οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας (άρθρο 14 Οδηγίας)

Άρθρο 10.- 1. Τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος έχουν, εξίσου με αυτόν, δικαίωμα:

α. πρόσβασης στην εκπαίδευση,

β. πρόσβασης στη μισθωτή εργασία και σε ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα. Το μέλος της οικογένειας που επιθυμεί να απασχοληθεί σε μισθωτή εργασία ή ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, υποβάλλει αίτηση για το σκοπό αυτό, στο όργανο που του χορήγησε την άδεια διαμονής. Η πρόσβαση αυτή, τελεί υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με την κοινή υπουργική απόφαση της παρ. 1 του άρθρου 90 του νόμου Ν. 3386/2005. Για το πρώτο δωδεκάμηνο διάστημα διαμονής από τη χορήγηση της αρχικής άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση, το αρμόδιο όργανο αποφασίζει βάσει των κενών θέσεων εργασίας ανά ειδικότητα, όπως αυτές έχουν καθοριστεί κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του Ν. 3386/2005,

γ. πρόσβασης στον επαγγελματικό προσανατολισμό, τη βασική και περαιτέρω κατάρτιση καθώς και την επανακατάρτιση.

2. οι κάτοχοι αδειών διαμονής για οικογενειακή επανένωση υπόκεινται στα γενικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005.

Αυτοτελής άδεια διαμονής μελών οικογένειας (άρθρο 15 Οδηγίας)

Άρθρο 11.- 1. Πρόσωπα που έχουν γίνει δεκτά για λόγους οικογενειακής επανένωσης δικαιούνται, κατόπιν αίτησής τους, η οποία συνοδεύεται από τα κατά την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου δικαιολογητικά, να αποκτήσουν αυτοτελή άδεια διαμονής στην Ελλάδα στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. παρέλευσης πενταετίας από τη χορήγηση της αρχικής άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση, εφόσον δεν έχει χορηγηθεί άδεια διαμονής για έναν από τους λοιπούς λόγους του νόμου Ν. 3386/2005,

β. ενηλικίωσης.

2. Αυτοτελής άδεια διαμονής μπορεί να χορηγείται στα πρόσωπα που έχουν γίνει δεκτά δυνάμει οικογενειακής επανένωσης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. θανάτου του συντηρούντος, εφόσον τα μέλη της οικογένειας διαμένουν στη Χώρα τουλάχιστον επί ένα έτος πριν το θάνατό του,

β. σε περίπτωση διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή αποδεδειγμένης διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, εφόσον:

i. ο γάμος διήρκεσε, έως την έναρξη της δίκης έκδοσης διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή αποδεδειγμένης διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, επί τρία, τουλάχιστον, έτη από τα οποία το ένα έτος έχει διανυθεί στη Χώρα.

ii. συντρέχουν ιδιαιτέρως δυσχερείς καταστάσεις, όπως σε περίπτωση που το μέλος της οικογένειας υπήρξε θύμα οικογενειακής βίας, ενόσω υφίστατο ο γάμος.

3. Το κάθε μέλος της οικογένειας, υποβάλλει αίτηση για τη χορήγηση αυτοτελούς άδειας διαμονής, εφόσον πληροί μία εκ των ανωτέρω προϋποθέσεων, στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του, συνοδευόμενη από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α. ακριβές φωτοαντίγραφο ισχύοντος διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου αναγνωρισμένου από τη χώρα μας, με την ισχύουσα άδεια διαμονής,

β. ακριβή φωτοαντίγραφα προηγούμενων αδειών διαμονής για οικογενειακή επανένωση

- από τις οποίες να αποδεικνύεται συνολικά η πενταετής νόμιμη διαμονή του στην Ελλάδα, για το σκοπό αυτό, για την περίπτωση παρέλευσης της πενταετίας ή
- γ. ληξιαρχική πράξη γέννησης, για την περίπτωση της ενηλικίωσης ή
 - δ. ληξιαρχική πράξη θανάτου του συντηρούντος για την περίπτωση θανάτου ή
 - ε. απόφαση διαζυγίου ή ακύρωση του γάμου συνοδευόμενη από επικυρωμένο αντίγραφο ληξιαρχικής πράξης γάμου, για την περίπτωση διαζυγίου ή
 - στ. επικυρωμένο αντίγραφο της καταγγελίας που έχει υποβάλλει σε αρμόδια Ελληνική αρχή στην περίπτωση άσκησης ενδοοικογενειακής βίας,
 - ζ. στην περίπτωση που η κατοικία έχει αλλάξει υποβάλλεται επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του νέου συμβολαίου μίσθωσης κατοικίας ή δήλωση Ε9 στην περίπτωση ιδιοκτησίας,
 - η. παράβολο με τη μορφή αποδεικτικού διπλότυπου τύπου Β από την αρμόδια για την παραλαβή της αίτησης υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 92 του ν. 3386/2005,
 - θ. τρεις (3) έγχρωμες φωτογραφίες.
4. Η διάρκεια της αυτοτελούς άδειας διαμονής δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος. Περαιτέρω ανανέωσή της επιτρέπεται για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005.
5. Το δικαίωμα διαμονής των ανήλικων τέκνων ακολουθεί την τύχη του δικαιώματος διαμονής του γονέα, στον οποίον έχει ανατεθεί η επιμέλεια.
6. Για τα τέκνα που ενηλικιώνονται, η αυτοτελής άδεια διαμονής, κατά παρέκκλιση της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, μπορεί ν' ανανεώνεται ανά έτος, και σε κάθε περίπτωση έως και τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους. Περαιτέρω ανανέωσή της επιτρέπεται για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005.
7. Σε περίπτωση που η ανωτέρω αυτοτελής άδεια διαμονής ανανεωθεί για σπουδές, ο υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί, μετά το πέρας των σπουδών του, να την ανανεώσει αυτοτελώς για ένα έτος. Περαιτέρω ανανέωσή της επιτρέπεται για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3386/2005.

Δικαίωμα προσφυγής (άρθρο 5, 18 Οδηγίας)

- Άρθρο 12.-** 1. Κάθε απόφαση απόρριψης αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση πρέπει να είναι αιτιολογημένη, σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν. 2690/1999 (ΦΕΚ 45, τ. Α'), όπως ισχύει.
2. Για τις αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος και αφορούν οικογενειακή επανένωση υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στη Χώρα, πλην των προσφύγων, επιτρέπεται η άσκηση αίτησης θεραπείας, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 2690/1999 (ΦΕΚ 45, τ. Α'), όπως ισχύει. Κατά των αποφάσεων που αφορούν οικογενειακή επανένωση προσφύγων, μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Προϊσταμένου του Κλάδου Ασφάλειας και Τάξης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας εντός δέκα (10) ημερών από την επίδοσή της.
3. Σε περιπτώσεις απόρριψης αίτησης οικογενειακής επανένωσης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας διαμονής ή λήψης μέτρου απομάκρυνσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 15 του Ν. 3068/2002 (ΦΕΚ 274. τ. Α').

Μέλη της οικογένειας πρόσφυγα (άρθρο 10 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)

Άρθρο 13 .- 1. Αλλοδαπός ο οποίος έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, υπό τους περιορισμούς της παρ. 2 του άρθρου 4, την είσοδο και εγκατάσταση μαζί του των αναφερόμενων στην παρ. 1 του ιδίου άρθρου προσώπων και επιπλέον :

α. των ενήλικων άγαμων τέκνων αυτού ή του συζύγου του, εφόσον αυτά δεν μπορούν αντικειμενικά να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους,

β. των γονέων του, εφόσον οι τελευταίοι σύμφωνα με υπεύθυνη δήλωση του πρόσφυγα συνοικούσαν και συντηρούνταν από αυτόν πριν την άφιξή τους στην Ελλάδα και στερούνται της απαραίτητης οικογενειακής υποστήριξης στη χώρα καταγωγής και

γ. του εκτός γάμου συντρόφου του, με τον οποίο διατηρεί σταθερή σχέση μακράς διάρκειας δεόντως αποδεδειγμένη.

2. Εάν ο πρόσφυγας είναι ασυνόδευτος ανήλικος επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση :

α. με τους εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντες του, ανεξάρτητα από τη συνδρομή των προβλεπόμενων στην περίπτωση β' της παρ. 1 προϋποθέσεων και

β. με το νόμιμο επίτροπο ή άλλο μέλος της οικογένειάς του, εφόσον ο ανήλικος δεν έχει εξ αίματος ανιόντες ή αυτοί δεν μπορούν να εντοπισθούν.

Υποβολή και εξέταση της αίτησης για έγκριση της οικογενειακής επανένωσης πρόσφυγα (άρθρα 5 παρ. 4,11 και 12 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)

Άρθρο 14.- 1. Ο πρόσφυγας για την έλευση των αναφερόμενων στο άρθρο 13 μελών της οικογένειάς του στην Ελλάδα υποβάλλει στις αρμόδιες αρχές παραλαβής

και εξέτασης της αίτησης ασύλου τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α. Αίτηση στην οποία δηλώνει ρητά ότι επιθυμεί την έλευση των μελών της οικογένειάς του στην Ελλάδα

β. Πρόσφατο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης ή άλλο έγγραφο επίσημα μεταφρασμένο στα ελληνικά και επικυρωμένο από αρμόδια ελληνική αρχή, από το οποίο να προκύπτει ο οικογενειακός δεσμός των προς έλευση προσώπων με τον πρόσφυγα, καθώς και η ηλικία τους. Εφόσον ο πρόσφυγας δεν μπορεί να προσκομίσει τα παραπάνω έγγραφα, οι αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης ασύλου λαμβάνουν υπόψη τους άλλα πρόσφορα αποδεικτικά στοιχεία. Απόφαση απόρριψης της αίτησης δεν μπορεί να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην μη ύπαρξη των εν λόγω δικαιολογητικών.

γ. Ακριβές αντίγραφο των ταξιδιωτικών εγγράφων του μέλους ή των μελών της οικογένειας.

δ. Εφόσον η αίτηση για οικογενειακή επανένωση αφορά τους γονείς απαιτείται επιπλέον :

i) βεβαίωση δημόσιου φορέα κοινωνικής ασφάλισης με την οποία αποδεικνύεται ότι ο πρόσφυγας διαθέτει πλήρη ασφάλιση ασθένειας ως προς το σύνολο των κινδύνων που προβλέπονται για τις αντίστοιχες κατηγορίες εργαζομένων ημεδαπών, η οποία να καλύπτει και τα μέλη της οικογένειάς του που θα συντηρούνται από αυτόν, ή

ii) εκκαθαριστικό σημείωμα φορολογικής αρχής ή οποιοδήποτε άλλο δημόσιο έγγραφο, από το οποίο να αποδεικνύεται ότι διαθέτει ετήσιο προσωπικό εισόδημα σταθερό και τακτικό, επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, το οποίο δεν προέρχεται από το σύστημα κοινωνικής αρωγής της Χώρας. Το εισόδημα αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τις ετήσιες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη, προσαυξημένο κατά 20% για τη σύζυγο και κατά 15% για

⁴⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Π.Δ. 167/2008 «από την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάγματος [13.7.2006] καταργούνται οι διατάξεις του άρθρου 7 του Π.Δ. 61/1999 (ΦΕΚ 63, τ. Α').

κάθε γονέα και τέκνο και

iii) επικυρωμένο συμβόλαιο αγοράς κατοικίας ή σύμβαση μίσθωσης κατοικίας θεωρημένη από δημόσια οικονομική υπηρεσία ή άλλο επικυρωμένο έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ο πρόσφυγας διαθέτει κατάλυμα που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες στέγασης του ιδίου και της οικογένειάς του.

2. Εφόσον η αίτηση για οικογενειακή επανένωση αφορά τον εκτός γάμου σύντροφο του πρόσφυγα, λαμβάνονται υπόψη ως αποδεικτικά στοιχεία της σχέσης αυτής ιδίως η ύπαρξη κοινού τέκνου, η προηγούμενη συγκατοίκηση και κάθε άλλο πρόσφορο αποδεικτικό μέσο.

3. Εφόσον η αίτηση οικογενειακής επανένωσης δεν υποβλήθηκε εντός τριών μηνών από την αναγνώριση του πρόσφυγα απαιτείται επιπροσθέτως η υποβολή των προβλεπόμενων από την περίπτωση δ' της παραγράφου 1 δικαιολογητικών σε κάθε περίπτωση, εκτός αν πρόκειται για ασυνόδευτο ανήλικο.

4. Οι αρμόδιες αρχές της παραγράφου 1 ελέγχουν τα δικαιολογητικά και υποβάλλουν αυτά μαζί με τις προτάσεις τους στη Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας. Για τη διακρίβωση της ύπαρξης οικογενειακής σχέσης, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να καλούν τον πρόσφυγα και το μέλος ή τα μέλη της οικογένειάς του σε συνέντευξη και να ενεργούν οιαδήποτε άλλη σχετική έρευνα κρίνεται αναγκαία.

5. Η Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας αποφαινεται επί της αιτήσεως οικογενειακής επανένωσης και κοινοποιεί την απόφαση στον ενδιαφερόμενο εντός εννέα (9) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατά τις οποίες η διακρίβωση της συνδρομής των προϋποθέσεων της οικογενειακής επανένωσης προσκρούει σε αντικειμενικές δυσκολίες δικαιολογείται η εξέταση αιτήματος μέσα σε δύο (2) μήνες μετά τη συμπλήρωση του εννεαμήνου. Κατά την εξέταση της αίτησης λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον των ανήλικων τέκνων.

Είσοδος και διαμονή μελών οικογένειας πρόσφυγα (άρθρο 13 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)

Άρθρο 15.- 1. Η Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας διαβιβάζει την απόφαση για την οικογενειακή επανένωση, μέσω της Υπηρεσίας Διεκπεραίωσης του Υπουργείου Εξωτερικών, στην οικεία ελληνική προξενική αρχή, η οποία χορηγεί την απαιτούμενη θεώρηση εισόδου με την επιφύλαξη των διατάξεων περί απαγόρευσης εισόδου του άρθρου 8 του Ν.3386/2005 (ΦΕΚ 212, τ. Α'). Στη θεώρηση αναγράφεται ο σκοπός άφιξης του αλλοδαπού, καθώς επίσης και ο αριθμός πρωτοκόλλου της απόφασης για την οικογενειακή επανένωση.

2. Τα μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, που εισήλθαν στη Χώρα υπό τις διατυπώσεις της προηγούμενης παραγράφου, υποχρεούνται μέσα σε ένα μήνα από την άφισή τους να υποβάλουν, αυτοπροσώπως ή εφόσον είναι ανήλικοι δια του αιτούντος την έλευσή τους, αίτηση στις αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης του τόπου διαμονής τους για χορήγηση άδειας διαμονής. Η άδεια αυτή χορηγείται ατελώς και είναι διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους, με την επιφύλαξη της επομένης παραγράφου.

3. Η διάρκεια της άδειας διαμονής που χορηγείται σε μέλος της οικογένειας δεν δύναται να υπερβαίνει εκείνη της άδειας διαμονής του πρόσφυγα. Κατά την ανανέωση, η άδεια διαμονής των μελών ακολουθεί την τύχη της άδειας διαμονής του πρόσφυγα.

4. Για τη χορήγηση άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειάς του πρόσφυγα ενημερώνεται ο εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα.

Δικαιώματα μελών οικογένειας πρόσφυγα (άρθρο 14 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)

Άρθρο 16.- Τα μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα που ευρίσκονται νόμιμα στη Χώρα, έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τον πρόσφυγα όπως αυτά προβλέπονται στις

εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

**Απόρριψη αίτησης οικογενειακής επανένωσης πρόσφυγα, ανάκληση ή μη ανανέωση άδειας παραμονής των μελών της οικογένειάς του
(άρθρα 6,16 και 17 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)**

Άρθρο 17.- Η αίτηση οικογενειακής επανένωσης που υποβάλλεται από πρόσφυγα απορρίπτεται και η άδεια παραμονής για τους ίδιους λόγους δεν χορηγείται ή ανακαλείται ή δεν ανανεώνεται, στις περιπτώσεις του άρθρου 9, καθώς επίσης και στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι ο πρόσφυγας ή ο εκτός γάμου σύντροφός του έχει συνάψει γάμο ή διατηρεί σταθερή σχέση μακράς διάρκειας με άλλο πρόσωπο.

**Αυτοτελές δικαίωμα παραμονής μελών της οικογένειας πρόσφυγα
(άρθρο 15 Οδηγίας 2003/86/ΕΚ)**

Άρθρο 18.- Πρόσωπα που έχουν γίνει δεκτά για λόγους οικογενειακής επανένωσης με τον πρόσφυγα δικαιούνται, κατόπιν αίτησής τους να αποκτήσουν αυτοτελή άδεια διαμονής στην Ελλάδα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 11.

Έναρξη ισχύος

Άρθρο 19.- Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υπόθεση C-540/03: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως
«Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα των ανήλικων τέκνων υπηκόων τρίτων χωρών για οικογενειακή επανένωση — Οδηγία 2003/86/ΕΚ — Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων — Δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής — Υποχρέωση συνεκτιμήσεως του συμφέροντος του ανήλικου τέκνου»

Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέα J. Kokott της 8ης Σεπτεμβρίου 2005

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 27ης Ιουνίου 2006

Περίληψη της απόφασης

1. Προσφυγή ακυρώσεως — Πράξεις δεκτικές προσφυγής (Άρθρο 230 ΕΚ)
2. Κοινοτικό δίκαιο — Αρχές — Θεμελιώδη δικαιώματα — Σεβασμός της οικογενειακής ζωής (Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, άρθρα 7 και 24)
3. Θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση — Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης — Οδηγία 2003/86 (Οδηγία 2003/86 του Συμβουλίου, άρθρα 4 § 1, 5 § 5 και 17)
4. Θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση — Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης — Οδηγία 2003/86 (Οδηγία 2003/86 του Συμβουλίου, άρθρα 4 § 6, 5 § 5 και 17)
5. Θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση — Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης — Οδηγία 2003/86 (Οδηγία 2003/86 του Συμβουλίου, άρθρα 5 § 5, 8 και 17)

1. Το γεγονός ότι οι προσβαλλόμενες διατάξεις της οδηγίας αναγνωρίζουν στα κράτη μέλη κάποιο περιθώριο εκτιμήσεως και τους επιτρέπουν να εφαρμόζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εθνική κανονιστική ρύθμιση παρεκκλίνουσα από τους κανόνες της οδηγίας δεν δύναται να έχει ως αποτέλεσμα την εξαίρεση των διατάξεων αυτών από τον προβλεπόμενο από το άρθρο 230 ΕΚ έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή.

Εξάλλου, τέτοιες διατάξεις θα μπορούσαν, ως τέτοιες, να προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, εάν επέβαλλαν στα κράτη μέλη την υποχρέωση ή τους επέτρεπαν ρητώς ή σιωπηρώς να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ εθνικούς νόμους που προσβάλλουν τα εν λόγω δικαιώματα. (βλ. σκέψεις 22-23)

2. Το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής κατά την έννοια του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία προστατεύονται εντός της κοινοτικής έννομης τάξεως. Το δικαίωμα του παιδιού να διαβιοί με τους οικείους του συνεπάγεται για τα κράτη μέλη υποχρεώσεις οι οποίες μπορούν να συνίστανται σε παραλείψεις, όταν ένα από τα κράτη μέλη υποχρεούται να μην απελάσει κάποιον, ή σε πράξεις, όταν το κράτος μέλος υποχρεούται να επιτρέψει σε ένα κάποιο άτομο την είσοδο και διαμονή στο έδαφός του. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν η ΕΣΔΑ δεν κατοχυρώνει ως θεμελιώδες το δικαίωμα εισόδου ή διαμονής αλλοδαπού σε συγκεκριμένο κράτος, ο αποκλεισμός ενός προσώπου από χώρα στην οποία ζουν οι οικείοι του μπορεί να αποτελέσει περιορισμό του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω συμβάσεως.

Η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού αναγνωρίζει, ομοίως, την αρχή του σεβασμού της οικογενειακής ζωής. Θεμέλιο της εν λόγω συμβάσεως αποτελεί η αποτυπούμενη στην έκτη αιτιολογική της σκέψη παραδοχή ότι, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού

είναι αναγκαία η ανατροφή του εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της συμβάσεως αυτής ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη μεριμνούν ώστε να μην επέρχεται χωρισμός του παιδιού από τους γονείς του χωρίς τη βούλησή τους, ενώ, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, κάθε αίτηση υποβληθείσα από τέκνο ή από τους γονείς του για είσοδο σε συμβαλλόμενο κράτος ή την μετοίκηση από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση εξετάζεται από τα συμβαλλόμενα κράτη ταχέως, με θετικό πνεύμα και ανθρωπισμό.

Το άρθρο 7 του Χάρτη αναγνωρίζει ομοίως το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής. Η διάταξη αυτή πρέπει να συσχετισθεί με την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 24, παράγραφος 2, του εν λόγω Χάρτη, καθώς και με την αναγκαιότητα, που εκφράζεται στο άρθρο 24, παράγραφος 3, του Χάρτη, να διατηρεί κάθε παιδί τακτικές προσωπικές σχέσεις με τους δύο γονείς του.

Τα διάφορα αυτά κείμενα υπογραμμίζουν τη σημασία της οικογενειακής ζωής για το παιδί και συνιστούν στα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον του, αλλά δεν γεννούν υπέρ των μελών μιας οικογένειας δικαίωμα εισόδου και διαμονής στο έδαφος κράτους και δεν δύναται να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι περιορίζουν την εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη κατά την εξέταση των αιτήσεων οικογενειακής επανενώσεως.

(βλ. σκέψεις 52-53, 57-59)

3. Ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένες θετικές υποχρεώσεις, στις οποίες αντιστοιχούν σαφώς καθορισμένα δικαιώματα, καθόσον, στις περιπτώσεις που ορίζει η οδηγία, το εν λόγω άρθρο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση ορισμένων μελών της οικογένειας του συντηρούντος, χωρίς να δύνανται να κάνουν χρήση της εξουσίας τους εκτιμήσεως, ωστόσο το τελευταίο εδάφιο της εν λόγω διατάξεως συνεπάγεται, σε αυστηρώς καθορισμένες περιπτώσεις, ήτοι όταν ένα παιδί άνω των δώδεκα ετών μετοικεί στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξαρτήτως της υπόλοιπης οικογένειας, μερική διατήρηση, εκ μέρους των κρατών μελών, του περιθωρίου τους εκτιμήσεως, επιτρέποντάς τους να εξετάζουν, πριν επιτρέψουν την είσοδο και διαμονή του παιδιού δυνάμει της οδηγίας, αν πληρούται όρος ενσωματώσεως προβλεπόμενος από την εθνική νομοθεσία που ισχύει κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή.

Η διάταξη του τελευταίου εδαφίου δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, διότι το δικαίωμα αυτό δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως επιβάλλον, κατ' ανάγκην, στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση στο έδαφός τους, ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας καταλείπει απλώς στα κράτη μέλη εξουσία εκτιμήσεως, η οποία περιορίζεται στην εξέταση κριτηρίου που θέτει η εθνική νομοθεσία και την οποία το κράτος μέλος οφείλει να ασκεί τηρώντας ιδίως τις αρχές των άρθρων 5, παράγραφος 5, και 17 της οδηγίας. Εν πάση περιπτώσει, η αναγκαιότητα ενσωματώσεως μπορεί να σχετίζεται με τους θεμιτούς σκοπούς του άρθρου 8, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ.

Συναφώς, η έλλειψη ορισμού της έννοιας της ενσωματώσεως στην οδηγία 2003/86 δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως απονομή στα κράτη μέλη της εξουσίας να χρησιμοποιούν την έννοια αυτή κατά τρόπο αντίθετο προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, προς τα θεμελιώδη δικαιώματα. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη που επιθυμούν να επικαλεσθούν την παρέκκλιση δεν δύνανται να αποδίδουν στον όρο της ενσωματώσεως ακαθόριστη έννοια, αλλά οφείλουν να εφαρμόζουν το κριτήριο ενσωματώσεως που προβλέπει η εθνική νομοθεσία, η ισχύουσα κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή, προκειμένου να εξετάζουν την ιδιαίτερη κατάσταση παιδιού κάτω των δώδεκα ετών που μετοικεί στο κράτος μέλος ανεξαρτήτως των λοιπών μελών της οικογένειάς του. Συνεπώς, το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη, ρητώς ή σιω-

πηρώς, να θεσπίζουν εκτελεστικές διατάξεις αντίθετες προς το δικαίωμα οικογενειακής ζωής.

Ομοίως, όπως προκύπτει, ο κοινοτικός νομοθέτης αντιμετώπισε με επαρκή προσοχή το ζήτημα του συμφέροντος των παιδιών. Πράγματι, η διάταξη του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας πιστοποιεί ότι το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού αποτέλεσε κριτήριο πρωταρχικής σημασίας κατά τη θέσπισή της, ενώ δεν προκύπτει ότι το τελευταίο εδάφιο της διατάξεως αυτής δεν λαμβάνει αρκούντως υπόψη το συμφέρον αυτό ή επιτρέπει στα κράτη μέλη που επιλέγουν να λάβουν υπόψη κριτήριο ενσωματώσεως να μη συνεκτιμήσουν το εν λόγω συμφέρον. Αντιθέτως, το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανήλικου τέκνου.

Στο πλαίσιο αυτό, η επιλογή της ηλικίας των δώδεκα ετών δεν αποτελεί κριτήριο που παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, καθώς πρόκειται για κριτήριο που αντιστοιχεί σε στάδιο της ζωής του ανήλικου τέκνου κατά το οποίο αυτό έχει ήδη διαβιώσει επί σχετικώς μεγάλο χρονικό διάστημα σε τρίτη χώρα χωρίς τα λοιπά μέλη της οικογένειάς του και, ως εκ τούτου, η ενσωμάτωσή του σε άλλο περιβάλλον ενδέχεται να συνεπάγεται περισσότερες δυσκολίες.

Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει, αφενός, ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού ή προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, και, αφετέρου, ότι το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

(βλ. σκέψεις 60-62, 66, 70-71, 73-74, 76)

4. Το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας 2003/86, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να εφαρμόζουν τους προβλεπόμενους από την οδηγία όρους περί οικογενειακής επανενώσεως αποκλειστικά στις αιτήσεις ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει τα 15 έτη. Η διάταξη αυτή δεν μπορεί, εντούτοις, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξετάζουν αιτήσεις ανηλίκων άνω των 15 ετών ή ότι τους επιτρέπει να μην τις εξετάζουν.

Συναφώς, στερείται ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός ότι η τελευταία περίοδος της προσβαλλόμενης διατάξεως ορίζει ότι τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να κάνουν χρήση της παρεκκλίσεως επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή παιδιών των οποίων η αίτηση υποβάλλεται μετά τη συμπλήρωση των 15 ετών «για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης». Στο πλαίσιο της οδηγίας, η έννοια «οικογενειακή επανένωση» πρέπει να ερμηνευθεί ως αφορώσα την οικογενειακή επανένωση στις περιπτώσεις στις οποίες αυτή επιβάλλεται από την οδηγία. Η εν λόγω έννοια δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα στα κράτη μέλη, τα οποία έκαναν χρήση της παρεκκλίσεως, να επιτρέψουν την είσοδο και διαμονή παιδιού με σκοπό την επανένωση με τους γονείς του.

Το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας πρέπει, εξάλλου, να λαμβάνεται υπόψη σε συνδυασμό με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανήλικου τέκνου, και στο άρθρο 17 της οδηγίας, το οποίο τους επιβάλλει την υποχρέωση να συνεκτιμούν ένα σύνολο στοιχείων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι δεσμοί του ανήλικου με την οικογένειά του. Επομένως, το κράτος μέλος υποχρεούται να εξετάζει τέτοιες αιτήσεις προς το συμφέρον του παιδιού και χάριν της οικογενειακής ζωής.

Δεν προκύπτει, εξάλλου, ότι το επιλεγέν όριο ηλικίας των 15 ετών αποτελεί κριτήριο αντίθετο προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας.

Επομένως, προκύπτει αφενός ότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας δεν μπορεί να

θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού ή προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, και, αφετέρου, ότι το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

(βλ. σκέψεις 85-90)

5. Καίτοι το άρθρο 8 της οδηγίας 2003/86, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τους κανόνες περί οικογενειακής επανένωσης, εντούτοις δεν αποκλείει την οικογενειακή επανένωση, αλλά καταλείπει στα κράτη μέλη περιορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως, επιτρέποντάς τους να βεβαιώνονται ότι η οικογενειακή επανένωση θα πραγματοποιείται υπό ευνοϊκές συνθήκες, αφότου ο συντηρών θα έχει διαμείνει στο κράτος υποδοχής επί διάστημα επαρκές ώστε να μπορεί να εικάζεται σταθερή εγκατάσταση και ορισμένος βαθμός ενσωματώσεώς του. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους κράτους μέλους συνεκτίμηση αυτών των στοιχείων και η δυνατότητα μεταθέσεως της οικογενειακής επανένωσης σε δύο ή, αναλόγως της περιπτώσεως, σε τρία έτη δεν είναι αντίθετες προς το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται, ιδίως, με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Εξάλλου, όπως προκύπτει από το άρθρο 17 της οδηγίας, η διάρκεια κατοικίας στο κράτος μέλος αποτελεί απλώς και μόνον ένα από τα στοιχεία που το κράτος μέλος οφείλει να λαμβάνει υπόψη κατά την εξέταση μιας αιτήσεως και ότι περίοδος αναμονής δεν μπορεί να επιβάλλεται χωρίς να συνεκτιμάται, σε ειδικές περιπτώσεις, το σύνολο των ασκούντων επιρροή στοιχείων. Τούτο ισχύει και για το κριτήριο της ικανότητας υποδοχής του κράτους μέλους, το οποίο μπορεί μεν να αποτελεί ένα από τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση μιας αιτήσεως, δεν μπορεί δε να ερμηνευθεί ως επιτρέπον την επιβολή οποιουδήποτε συστήματος ποσοστώςων ή τριετούς προθεσμίας χωρίς συνεκτίμηση των ιδιαίτερων περιστάσεων που συντρέχουν σε ειδικές περιπτώσεις. Πράγματι, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 17 της οδηγίας ανάλυση του συνόλου των στοιχείων δεν επιτρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον η ικανότητα υποδοχής και επιβάλλει πραγματική εξέταση της ικανότητας αυτής κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το μείζον συμφέρον του ανήλικου τέκνου.

Συνεπώς, αφενός, το άρθρο 8 της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής ή προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού και, αφετέρου, το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

(βλ. σκέψεις 97-101, 103)

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως)
της 27ης Ιουνίου 2006

«Μεταναστευτική πολιτική – Δικαίωμα των ανήλικων τέκνων υπηκόων τρίτων χωρών για οικογενειακή επανένωση – Οδηγία 2003/86/ΕΚ – Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων – Δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής – Υποχρέωση συνεκτιμήσεως του συμφέροντος του ανήλικου τέκνου»

Στην υπόθεση C-540/03,
με αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, η οποία ασκήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2003,

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους H. Duintjer Tebbens και A. Caiola, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο, προσφεύγον,

κατά

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενου από τον O. Petersen και την M. Simm, καθού,

υποστηριζόμενου από την

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη C. O'Reilly και τον C. Ladenburger, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο, παρεμβαίνουσα,
και από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από την A. Tiemann, καθώς και από τους W.-D. Plessing και M. Lumma, παρεμβαίνουσα,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C.W. A. Timmermans, A. Rosas (εισηγητή) και K. Schiemann, προέδρους τμήματος, J.-P. Puissochet, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, E. Levits και A. Ó Caoimh, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Ιουνίου 2005,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1. Με το δικόγραφο της προσφυγής του, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητεί την ακύρωση του άρθρου 4, παράγραφοι 1, τελευταίο εδάφιο, και 6, και του άρθρου 8 της οδηγίας 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ L 251, σ. 12, στο εξής: οδηγία).

2. Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 2004, επετράπη στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να παρέμβουν προς υποστήριξη των αιτημάτων του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η οδηγία

3. Η οδηγία, βάση της οποίας αποτελεί η Συνθήκη ΕΚ και, ιδίως, το άρθρο 63, παράγραφος 3, στοιχείο α', αυτής, ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ασκείται το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης του οποίου απολαμβάνουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών που κατοικούν νομίμως εντός των κρατών μελών.

4. Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα μέτρα που αφορούν την οικογενειακή επανένωση θα πρέπει να θεσπίζονται σύμφωνα με την υποχρέωση προστασίας της οικογένειας και σεβασμού της οικογενειακής ζωής, που αναφέρεται σε πολλές πράξεις διεθνούς δικαίου. Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, από το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2000, C 364, σ. 1, στο εξής: Χάρτης).»

5. Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας διευκρινίζει:

«Η δυνατότητα περιορισμού του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης παιδιών άνω των δώδεκα ετών, τα οποία ως κύρια κατοικία δεν έχουν αυτή του συντηρούντος, προβλέπεται προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ικανότητα ενσωμάτωσης των παιδιών στις πιο μικρές ηλικίες και να τους εξασφαλισθεί η απόκτηση της απαραίτητης εκπαίδευσης και των αναγκαίων γλωσσικών γνώσεων στο σχολείο.»

6. Κατά το άρθρο της 3, η οδηγία εφαρμόζεται όταν ο συντηρών κατέχει άδεια διαμονής, εκδοθείσα από κράτος μέλος, διάρκειας ισχύος μεγαλύτερης ή ίσης με ένα έτος και υφίσταται εύλογη προοπτική να αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής, εφόσον τα μέλη της οικογένειάς του είναι υπήκοοι τρίτης χώρας, ανεξαρτήτως του νομικού τους καθεστώτος.

7. Το άρθρο 3, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων διατάξεων:

α) διμερών και πολυμερών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας ή της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και τρίτων χωρών, αφετέρου·

β) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 18ης Οκτωβρίου 1961, του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 3ης Μαΐου 1987 και της ευρωπαϊκής σύμβασης για το νομικό καθεστώς των μεταναστών εργαζομένων της 24ης Νοεμβρίου 1977.»

8. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας, ιδίως των ανήλικων τέκνων, συμπεριλαμβανομένων των θετών τέκνων, του συντηρούντος και του/της συζύγου του, καθώς και των ανήλικων τέκνων του συντηρούντος ή του/της συζύγου του, όταν ο γονέας έχει την επιμέλεια και την ευθύνη συντηρήσεως των τέκνων. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, η ηλικία των ανήλικων τέκνων τα οποία αφορά το άρθρο αυτό πρέπει να είναι μικρότερη της ηλικίας ενηλικίωσης που προβλέπει το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους, ενώ τα τέκνα δεν θα πρέπει να είναι έγγαμα. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση, όταν κάποιο τέκνο είναι ηλικίας άνω των δώδεκα ετών και φθάνει ανεξάρτητα από την υπόλοιπη οικογένειά του, το κράτος μέλος μπορεί, πριν επιτρέψει την είσοδο και τη διαμονή του δυνάμει της παρούσας οδηγίας, να εξετάζει κατά πόσον πληροί όρο ενσωμάτωσης προβλεπόμενο από την ισχύουσα νομοθεσία του κατά την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.»

9. Το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν ότι οι αιτήσεις για οικογενειακή επανένωση ανήλικων τέκνων πρέπει να υποβάλλονται πριν από την ηλικία των δεκαπέντε ετών, όπως προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία τους [...] κατά την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Εάν η αίτηση υποβληθεί μετά την ηλικία αυτή, τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να εφαρμόσουν την παρέκκλιση αυτή επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή των τέκνων για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης.»

10. Το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε, κατά την εξέταση της αιτήσεως, να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το μείζον συμ-

φέρων του ανήλικου τέκνου.

11. Το άρθρο 8 της οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν να έχει διαμείνει ο συντηρών νόμιμα στην επικράτειά τους για διάστημα το οποίο να μην υπερβαίνει τα δύο έτη, προτού επιτραπεί στα μέλη της οικογένειάς του/της να επανενωθούν μαζί του/της.

Κατά παρέκκλιση, όταν η περί οικογενειακής επανένωσης νομοθεσία ενός κράτους μέλους η οποία ισχύει κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της παρούσας οδηγίας λαμβάνει υπόψη την ικανότητα υποδοχής του εν λόγω κράτους, τότε το κράτος μέλος αυτό μπορεί να προβλέπει περίοδο αναμονής τριών ετών κατ' ανώτατο όριο μεταξύ της υποβολής της αίτησης οικογενειακής επανένωσης και της έκδοσης άδειας διαμονής των μελών της οικογένειας.»

12. Το άρθρο 16 της οδηγίας απαριθμεί ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αίτηση εισόδου και διαμονής προς οικογενειακή επανένωση ή, ενδεχομένως, να ανακαλούν την άδεια διαμονής μέλους της οικογένειας ή να απορρίπτουν την αίτηση ανανέωσης της ισχύος της.

13. Το άρθρο 17 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τον χαρακτήρα και τη σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του προσώπου και τη διάρκεια διαμονής του στο κράτος μέλος, καθώς και την ύπαρξη οικογενειακών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής του, σε περίπτωση απόρριψης αίτησης, ανάκλησης ή άρνησης της ανανέωσης της άδειας διαμονής ή σε περίπτωση λήψης μέτρου απομάκρυνσης εις βάρος του συντηρούντος ή μελών της οικογένειάς του.»

14. Κατά το άρθρο 18 της οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν το δικαίωμα ασκήσεως ένδικης προσφυγής κατά των αποφάσεων απορρίψεως αιτήσεως οικογενειακής επανένωσης, ανακλήσεως ή μη ανανέωσης άδειας διαμονής, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις αρμοδιότητες που καθορίζονται από αυτά.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

Επί της ενστάσεως που αντλείται από τον ισχυρισμό ότι η προσφυγή δεν ασκείται εν τοις πράγμασι κατά πράξεως των κοινοτικών οργάνων

15. Οι διατάξεις των οποίων ζητείται η ακύρωση συνιστούν παρεκκλίσεις από τις υποχρεώσεις που επιβάλλει στα κράτη μέλη η οδηγία, καθώς επιτρέπουν στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις οι οποίες, κατά το Κοινοβούλιο, προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Το εν λόγω κοινοτικό όργανο εκτιμά ότι προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνιστά κατ' ουσίαν η ίδια η οδηγία καθόσον επιτρέπει την εφαρμογή τέτοιων εθνικών νομοθεσιών. Το Κοινοβούλιο επικαλείται, συναφώς, την απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-101/01, Lindqvist (Συλλογή 2003, σ. I-12971, σκέψη 84).

16. Το Συμβούλιο επισημαίνει, αντιθέτως, ότι η οδηγία καταλείπει στα κράτη μέλη περιθώριο δράσεως, επιτρέποντάς τους να διατηρούν ή να θεσπίζουν εθνικές διατάξεις που δεν προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Κατά την άποψη του Συμβουλίου, το Κοινοβούλιο δεν αποδεικνύει για ποιο λόγο διατάξεις που ενδεχομένως προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις οποίες θεσπίζουν και εφαρμόζουν τα κράτη μέλη συνιστούν δραστηριότητα των οργάνων κατά την έννοια του άρθρου 46, στοιχείο δ', ΕΕ, η οποία υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου όσον αφορά τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

17. Εν πάση περιπτώσει, το Συμβούλιο διερωτάται πώς το Δικαστήριο θα μπορούσε να ασκήσει αμιγώς αφηρημένο έλεγχο νομιμότητας ως προς διατάξεις του κοινοτικού δικαίου οι οποίες περιορίζονται στην παραπομπή σε εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις των οποίων δεν είναι γνωστό ούτε το περιεχόμενο ούτε ο τρόπος εφαρμογής. Η αναγκαιότητα να λαμβάνονται υπόψη οι συγκεκριμένες περιστάσεις προκύπτει από την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, C-60/00,

Carpenter (Συλλογή 2002, σ. Ι-6279), και από την προμνημονευθείσα απόφαση Lindqvist.

18. Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο έλεγχος, εκ μέρους του Δικαστηρίου, του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο οποίος αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, δεν μπορεί να ασκείται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η διάταξη μιας οδηγίας υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν συγκεκριμένα μέτρα που προσβάλλουν τα θεμελιώδη αυτά δικαιώματα, αλλά πρέπει να εκτείνεται και στην περίπτωση κατά την οποία η οδηγία επιτρέπει ρητώς τη θέσπιση τέτοιων μέτρων. Κατά την Επιτροπή, δεν πρέπει να προσδοκάται ότι τα κράτη μέλη θα διαπιστώνουν εξ ιδίας αντιλήψεως ότι ένα συγκεκριμένο μέτρο το οποίο επιτρέπεται από μια κοινοτική οδηγία συνιστά προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Επιτροπή καταλήγει ότι ο έλεγχος του Δικαστηρίου δεν μπορεί να αποκλεισθεί για τον λόγο ότι οι επίμαχες διατάξεις της οδηγίας παραπέμπουν απλώς στα δίκαια των κρατών μελών.

19. Η Επιτροπή υποστηρίζει, πάντως, ότι το Δικαστήριο θα όφειλε να ακυρώσει διατάξεις όπως αυτές που αποτελούν αντικείμενο της υπό κρίση προσφυγής, μόνον εάν ήταν αδύνατη η εκ μέρους του ερμηνεία τους κατά τρόπο σύμφωνο με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Εάν, βάσει των συνηθών κανόνων ερμηνείας, η επίμαχη διάταξη καταλείπει περιθώριο εκτιμήσεως, το Δικαστήριο οφείλει να την ερμηνεύσει σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

20. Το Κοινοβούλιο αντιτείνει ότι μια εκ των προτέρων ερμηνεία της οδηγίας από το Δικαστήριο, όπως αυτή που προτείνει η Επιτροπή, θα είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή ενός προληπτικού μέτρου το οποίο θα οδηγούσε σε νόσφιση των αρμοδιοτήτων του κοινοτικού νομοθέτη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

21. Όπως έπραξε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 43 έως 45 των προτάσεών του, επιβάλλεται η προσέγγιση της υπό κρίση διαφοράς από πλευράς παραδεκτού της προσφυγής. Το Συμβούλιο αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, το γεγονός ότι, με την προσφυγή του, το Κοινοβούλιο βάλλει κατά πράξεως των οργάνων, υποστηρίζοντας ότι μόνον η εφαρμογή εθνικών διατάξεων που διατηρήθηκαν σε ισχύ ή θεσπίσθηκαν σύμφωνα με την οδηγία δύναται, κατά περίπτωση, να συνιστά προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

22. Συναφώς, το γεγονός ότι οι προσβαλλόμενες διατάξεις της οδηγίας αναγνωρίζουν στα κράτη μέλη κάποιο περιθώριο εκτιμήσεως και τους επιτρέπουν να εφαρμόζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εθνική κανονιστική ρύθμιση παρεκκλίνουσα από τους κανόνες της οδηγίας δεν δύναται να έχει ως αποτέλεσμα την εξαίρεση των διατάξεων αυτών από τον προβλεπόμενο από το άρθρο 230 ΕΚ έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή.

23. Εξάλλου, μια διάταξη κοινοτικής πράξεως θα μπορούσε να προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα, εάν επέβαλλε στα κράτη μέλη την υποχρέωση ή τους επέτρεπε ρητώς ή σιωπηρώς να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ εθνικούς νόμους που προσβάλλουν τα εν λόγω δικαιώματα.

24. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η ένσταση απαραδέκτου που αντλείται από τον ισχυρισμό ότι η προσφυγή δεν ασκείται εν τοις πράγμασι κατά πράξεως των κοινοτικών οργάνων πρέπει να απορριφθεί.

Επί της δυνατότητας διαχωρισμού των διατάξεων των οποίων ζητείται η ακύρωση από το υπόλοιπο κείμενο της οδηγίας

25. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τονίζει προκαταρκτικώς τη σημασία που η ίδια αποδίδει στο άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας, στο οποίο εντοπίζεται ένα από τα κεντρικά σημεία του συμβιβασμού λόγω του οποίου κατέστη δυνατή η έκδοση της οδηγίας, για την οποία ήταν απαραίτητη η ομοφωνία. Υπενθυμίζει ότι η μερική ακύρωση μιας πράξεως είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η πράξη αποτελείται από περισσότε-

ρα στοιχεία, διακριτά μεταξύ τους, ένα από τα οποία δεν είναι σύννομο διότι αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο. Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατό να διαχωρισθεί ο κανόνας περί οικογενειακής επανενώσεως του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας από το υπόλοιπο κείμενό της. Ενδεχόμενη απόφαση περί μερικής ακυρώσεως θα συνεπαγόταν νόσφιση των αρμοδιοτήτων του κοινοτικού νομοθέτη και, για τον λόγο αυτό, μόνον η ολική ακύρωση της οδηγίας είναι δυνατή.

26. Το Κοινοβούλιο αμφισβητεί την άποψη ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν αποτελεί στοιχείο δυνάμενο να αποσπασθεί από την οδηγία για τον λόγο και μόνον ότι η διάταξή του είναι αποτέλεσμα πολιτικού συμβιβασμού που κατέστησε δυνατή την έκδοση της οδηγίας. Κατά το εν λόγω κοινοτικό όργανο, είναι σημαντικό να διαπιστωθεί απλώς αν ο διαχωρισμός ενός στοιχείου από την οδηγία είναι νομικώς δυνατός. Κατά το Κοινοβούλιο, καθόσον οι προσβαλλόμενες με την προσφυγή διατάξεις συνιστούν παρεκκλίσεις από τους γενικούς κανόνες της οδηγίας, η ακύρωσή τους δεν διακυβεύει ούτε την οικονομία ούτε την αποτελεσματικότητα της οδηγίας στο σύνολό της, τη σημασία της οποίας για την καθιέρωση του δικαιώματος της οικογενειακής επανενώσεως αναγνωρίζει το Κοινοβούλιο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

27. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η μερική ακύρωση κοινοτικής πράξεως είναι δυνατή μόνον εφόσον τα στοιχεία των οποίων ζητείται η ακύρωση δύνανται να διαχωρισθούν από την υπόλοιπη πράξη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 2002, C-29/99, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2002, σ. I-11221, σκέψεις 45 και 46· της 21ης Ιανουαρίου 2003, C-378/00, Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 2003, σ. I-937, σκέψη 29· της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-239/01, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10333, σκέψη 33· της 24ης Μαΐου 2005, C-244/03, Γαλλία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 2005, σ. I-4021, σκέψη 12, και της 30ής Μαρτίου 2006, C-36/04, Ισπανία κατά Συμβουλίου, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 9).

28. Ομοίως, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση της δυνατότητας διαχωρισμού οσάκις η μερική ακύρωση πράξεως μπορεί να συνεπάγεται μεταβολή της ουσίας της (απόφαση της 31ης Μαρτίου 1998, C-68/94 και C-30/95, Γαλλία κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-1375, σκέψη 257, και προμνημονευθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Συμβουλίου, σκέψη 46, Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 34, Γαλλία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 13, και Ισπανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 13).

29. Στην υπό κρίση υπόθεση, η εξέταση της δυνατότητας διαχωρισμού ή μη των διατάξεων των οποίων ζητείται η ακύρωση προϋποθέτει την εξέταση της ουσίας της διαφοράς, ήτοι του περιεχομένου των εν λόγω διατάξεων, προκειμένου το Δικαστήριο να μπορέσει να εκτιμήσει αν η ακύρωσή τους μεταβάλλει το πνεύμα και την ουσία της οδηγίας.

Η προσφυγή

Επί των κανόνων δικαίου βάσει των οποίων μπορεί να ελεγχθεί η νομιμότητα της οδηγίας

30. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι οι διατάξεις των οποίων ζητείται η ακύρωση προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και, ιδίως, το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή και το δικαίωμα ίση μεταχείρισεως, όπως αυτά κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, τις οποίες η Ένωση οφείλει να τηρεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφος 2, ΕΕ στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 46, στοιχείο δ', ΕΕ, όσον αφορά τη δραστηριότητα των οργάνων.

31. Το Κοινοβούλιο αναφέρεται καταρχάς στο δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, το οποίο, κατά την ερμηνεία του Δικαστηρίου, κατοχυρώνει και το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (προμνημονευθείσα απόφαση *Carpenter*, σκέψη 42, και απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2003, C-109/01, *Akrich*, Συλλογή 2003, σ. I-9607, σκέψη 59). Τα ίδια δικαιώματα κατοχυρώνονται και με το άρθρο 7 του Χάρτη, ως προς τον οποίο το Κοινοβούλιο επισημαίνει ότι, καθόσον αυτός περιλαμβάνει έναν κατάλογο των υφιστάμενων θεμελιωδών δικαιωμάτων, συνιστά, ακόμη και αν δεν παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, ένα χρήσιμο γνώμονα για την ερμηνεία των διατάξεων της ΕΣΔΑ. Το Κοινοβούλιο παραθέτει επίσης το άρθρο 24 του Χάρτη, που αφορά τα δικαιώματα του παιδιού, η δεύτερη και τρίτη παράγραφος του οποίου ορίζουν, αντιστοίχως, ότι «[σ]ε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού» και ότι «[κ]άθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του».

32. Δεύτερον, το Κοινοβούλιο επικαλείται την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων με βάση την ηλικία των προσώπων, η οποία λαμβάνεται υπόψη από το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ και κατοχυρώνεται ρητώς με το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη.

33. Το Κοινοβούλιο επικαλείται επίσης διάφορες διατάξεις διεθνών συμβάσεων που υπογράφηκαν υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών: το άρθρο 24 του διεθνούς συμφώνου για αστικά και πολιτικά δικαιώματα, το οποίο υιοθετήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1966 και τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαρτίου 1976, τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία υπογράφηκε στις 20 Νοεμβρίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, τη διεθνή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους, η οποία υπογράφηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1990 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2003, καθώς και τη διακήρυξη της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, της 20ής Νοεμβρίου 1959 [ψήφισμα 1386(XIV)]. Το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει, επίσης, τη σύσταση R (94) 14 της επιτροπής των υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη, της 22ας Νοεμβρίου 1994, σχετικά με συνεκτικές και ολοκληρωμένες πολιτικές για την οικογένεια, καθώς και τη σύσταση R (99) 23 της ίδιας επιτροπής προς τα κράτη μέλη, της 15ης Δεκεμβρίου 1999, για την οικογενειακή επανένωση προσφύγων και άλλων ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει, τέλος, τα συντάγματα διαφόρων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

34. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι η Κοινότητα δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος των διαφόρων πράξεων δημοσίου διεθνούς δικαίου τις οποίες επικαλείται το Κοινοβούλιο. Εν πάση περιπτώσει, οι κανόνες αυτοί επιτάσσουν απλώς τον σεβασμό και τη συνεκτίμηση του συμφέροντος των παιδιών, χωρίς να δημιουργούν κάποιο απόλυτο δικαίωμα στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης. Το Συμβούλιο παρατηρεί, επίσης, ότι παρέλκει η εξέταση της προσφυγής από πλευράς του Χάρτη, δεδομένου ότι ο Χάρτης δεν αποτελεί πηγή του κοινοτικού δικαίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

35. Τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση των οποίων εξασφαλίζει το Δικαστήριο. Προς τούτο, το Δικαστήριο εμπνέεται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και από τις ενδείξεις που παρέχουν οι διεθνείς πράξεις περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τις οποίες έχουν συνεργαστεί ή στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη. Η σημασία της ΕΣΔΑ είναι, συναφώς, ιδιαίτερη (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, *EPT*, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 41· γνωμοδότηση 2/94 της 28ης Μαρτίου 1996, Συλλογή 1996, I-1759, σκέψη 33· αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 *P. Connolly* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-1611,

σκέψη 37· της 22ας Οκτωβρίου 2002, C-94/00, Roquette Frères, Συλλογή 2002, σ. I-9011, σκέψη 25· της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger, Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 71, και της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-36/02, Omega, Συλλογή 2004, σ. I-9609, σκέψη 33).

36. Εξάλλου, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, της ΕΕ, «[η] Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την [ΕΣΔΑ] και όπως [απορρέουν] από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου».

37. Το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει, στο πλαίσιο διαφόρων υποθέσεων, ότι το διεθνές σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα συγκαταλέγεται μεταξύ των διεθνών πράξεων περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου τις οποίες το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη για την εφαρμογή των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 1989, 374/87, Orkem κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 3283, σκέψη 31· της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi, Συλλογή 1990, σ. I-3763, σκέψη 68, και της 17ης Φεβρουαρίου 1998, C-249/96, Grant, Συλλογή 1998, σ. I-621, σκέψη 44). Τούτο ισχύει και για την προαναφερθείσα σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία, όπως και το ως άνω σύμφωνο, δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη.

38. Όσον αφορά τον Χάρτη, η πανηγυρική διακήρυξή του έγινε στη Νίκαια, στις 7 Δεκεμβρίου 2000, από το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Μολονότι ο Χάρτης αυτός δεν αποτελεί δεσμευτική νομική πράξη, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να αναγνωρίσει τη σημασία του, βεβαιώνοντας, με τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, ότι η οδηγία τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται όχι μόνον από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, αλλά και από τον Χάρτη. Εξάλλου, όπως προκύπτει από το προοίμιό του, κύριος σκοπός του Χάρτη είναι να επιβεβαιώσει «τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις κοινοτικές συνθήκες, την [ΕΣΔΑ], τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Κοινότητα και το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου [...] και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

39. Όπως, πάντως, προκύπτει, οι λοιπές διεθνείς πράξεις που επικαλείται το Κοινοβούλιο, υπό την επιφύλαξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη για τον οποίο θα γίνει λόγος στη σκέψη 107 της παρούσας αποφάσεως, δεν περιλαμβάνουν διατάξεις προστατεύουσες τα δικαιώματα του παιδιού κατά τρόπο πιο αυστηρό από αυτόν των διατάξεων που περιλαμβάνονται στις προαναφερθείσες πράξεις.

Επί του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας

40. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η αιτιολογία του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας, η οποία διαλαμβάνεται στη δωδέκατη αιτιολογική της σκέψη, δεν είναι πειστική και ότι ο κοινοτικός νομοθέτης συγχέει τις έννοιες «κριτήριο ενσωματώσεως» και «σκοπός ενσωματώσεως». Εφόσον ένας από τους σημαντικότερους τρόπους επιτυχούς ενσωματώσεως ανήλικου τέκνου είναι η επανένωση με την οικογένειά του, θα ήταν ανοίκεια η υποβολή του σε εξέταση περί του βαθμού ενσωματώσεώς του, πριν το τέκνο, μέλος της οικογένειας του συντηρούντος, επανενωθεί με τον συντηρούντα γονέα. Μια τέτοια πρακτική θα καθιστούσε ανέφικτη την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως και θα συνιστούσε αναίρεση αυτού.

41. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει επίσης ότι, επειδή η οδηγία δεν ορίζει την έννοια της ενσωματώσεως, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να περιορίζουν σημαντικά το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως.

42. Κατά το εν λόγω κοινοτικό όργανο, το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως προστατεύεται από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ενώ ένα κριτήριο ενσωματώσεως που προβλέπεται από την εθνική

νομοθεσία δεν εμπίπτει στους νόμιμους λόγους που δύνανται να δικαιολογήσουν παρέμβαση, όπως οι διαλαμβανόμενοι στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ, ήτοι η εθνική ασφάλεια, η δημόσια ασφάλεια, η οικονομική ευημερία της χώρας, η προάσπιση της τάξεως και η πρόληψη των ποινικών παραβάσεων, η προστασία της υγείας ή της ηθικής και η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων. Κατά το Κοινοβούλιο, κάθε παρέμβαση πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να δικαιολογείται και να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας ουδόλως επιτάσσει τη στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων.

43. Η οδηγία είναι, εξάλλου, αντιφατική, καθόσον δεν προβλέπει κανένα περιορισμό, βασιζόμενο στο κριτήριο ενσωματώσεως, ως προς τον/τη σύζυγο του συντηρούντος.

44. Κατά το Κοινοβούλιο, η οδηγία εισάγει, επίσης, διάκριση βασιζόμενη αποκλειστικώς στην ηλικία του παιδιού, η οποία δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς και είναι αντίθετη προς το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ. Συγκεκριμένα, κατά το Κοινοβούλιο, ο σκοπός ενθαρρύνσεως των γονέων να επιδιώξουν την επανένωση με τα τέκνα τους πριν αυτά συμπληρώσουν τα δώδεκα έτη δεν λαμβάνει υπόψη τους οικονομικούς και κοινωνικούς περιορισμούς που εμποδίζουν μια οικογένεια να δεχθεί ένα παιδί για μεγαλύτερο ή μικρότερο χρονικό διάστημα στο κράτος μέλος υποδοχής. Εξάλλου, ο σκοπός ενσωματώσεως μπορεί να επιτευχθεί και με μέσα λιγότερα δραστικά, όπως με μέτρα ενσωματώσεως του ανήλικου μετά την είσοδό του στο κράτος μέλος υποδοχής.

45. Τέλος, το Κοινοβούλιο τονίζει ότι η συγκεκριμένη ρήτρα *standstill* είναι λιγότερη αυστηρή από τις συνήθεις ρήτρες *standstill*, καθόσον η εθνική νομοθεσία πρέπει να υφίσταται μόνον κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή. Το περιθώριο που καταλείπεται στα κράτη μέλη λειτουργεί αντίθετα προς τον σκοπό της οδηγίας, ήτοι την καθιέρωση κοινών κριτηρίων για την άσκηση του δικαιώματος της οικογενειακής επανενώσεως.

46. Το Συμβούλιο, υποστηριζόμενο από τη Γερμανική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, επισημαίνει ότι το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής δεν ισοδυναμεί με δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως. Κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αρκεί να είναι δυνατή η οικογενειακή ζωή, επί παραδείγματι, στο κράτος καταγωγής.

47. Το Συμβούλιο υπογραμμίζει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, περιπτώσεις απορρίψεως αιτήσεων οικογενειακής επανενώσεως στο πλαίσιο μεταναστατευτικής πολιτικής έχουν κριθεί δικαιολογημένες με επίκληση ενός εκ των λόγων του άρθρου 8, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ. Κατά το Συμβούλιο, μια τέτοια απόρριψη θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από τον σκοπό του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας, ήτοι την επιτυχή ενσωμάτωση των ανήλικων μεταναστών, με ενθάρρυνση των οικογενειών μεταναστών που ζουν χωριστά να επιδιώξουν τη μετοίκηση των ανήλικων τέκνων στο κράτος μέλος υποδοχής πριν αυτά συμπληρώσουν τα δώδεκα έτη.

48. Κατά την άποψη του Συμβουλίου, η ηλικία των δώδεκα ετών δεν έχει επιλεγεί αυθαίρετα, αλλά αιτιολογείται από το γεγονός ότι, πριν από την ηλικία αυτή, τα παιδιά βρίσκονται σε στάδιο αναπτύξεως καθοριστικό για την ικανότητα εντάξεώς τους σε μια κοινωνία. Η θέση αυτή εκφράζεται με τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας. Το Συμβούλιο επισημαίνει, συναφώς, ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν δέχθηκε ότι υφίστατο παράβαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ σε υποθέσεις σχετικές με την επανένωση ανήλικων κάτω των δώδεκα ετών.

49. Κατά το Συμβούλιο, η εφαρμογή του κριτηρίου ενσωματώσεως στα παιδιά ηλικίας άνω των δώδεκα ετών και όχι στον/στη σύζυγο του συντηρούντος δικαιολογείται από το γεγονός ότι, κατά κανόνα, τα παιδιά θα περάσουν μεγαλύτερο μέρος του βίου τους στο κράτος μέλος υποδοχής σε σχέση με τους γονείς τους.

50. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι η οδηγία δεν προδικάζει το αποτέλεσμα της σταθμίσεως

των ατομικών και των συλλογικών συμφερόντων που εμπλέκονται εν προκειμένω και υπενθυμίζει ότι τα άρθρα 17 και 5, παράγραφος 5, της οδηγίας υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα που προστατεύονται από την ΕΣΔΑ και από τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

51. Το Συμβούλιο υποστηρίζει επίσης ότι η ρήτρα *standstill* του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα αυτής της διατάξεως. Η παραπομπή στην «ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή» της οδηγίας είναι μια θεμιτή πολιτική επιλογή του κοινοτικού νομοθέτη, η οποία δικαιολογείται από το γεγονός ότι το κράτος μέλος που επιθυμούσε να επικαλεστεί την παρέκκλιση αυτή δεν είχε ολοκληρώσει τη νομοθετική διαδικασία εκδόσεως των συγκεκριμένων εθνικών κανόνων. Το κριτήριο που επικράτησε κρίθηκε προτιμότερο από την αναβολή εκδόσεως της οδηγίας έως την περάτωση της ως άνω διαδικασίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

52. Πρέπει, εξ αρχής, να υπομνησθεί ότι το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής κατά την έννοια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προστατεύονται εντός της κοινοτικής έννομης τάξεως (προμνημονευθείσες αποφάσεις *Carpenter*, σκέψη 41, και *Akrich*, σκέψεις 58 και 59). Το δικαίωμα του παιδιού να διαβιό με τους οικείους του συνεπάγεται για τα κράτη μέλη υποχρεώσεις οι οποίες μπορούν να συνίστανται σε παραλείψεις, όταν ένα από τα κράτη μέλη υποχρεούται να μην απελάσει κάποιον, ή σε πράξεις, όταν το κράτος μέλος υποχρεούται να επιτρέψει σε ένα κάποιο άτομο την είσοδο και διαμονή στο έδαφός του.

53. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, ακόμη και αν η ΕΣΔΑ δεν κατοχυρώνει ως θεμελιώδες το δικαίωμα εισόδου ή διαμονής αλλοδαπού σε συγκεκριμένο κράτος, ο αποκλεισμός ενός προσώπου από χώρα στην οποία ζουν οι οικείοι του μπορεί να αποτελέσει περιορισμό του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω συμβάσεως (προμνημονευθείσες αποφάσεις *Carpenter*, σκέψη 42, και *Akrich*, σκέψη 59).

54. Εξάλλου, όπως έκρινε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με την απόφαση *Sen* κατά Κάτω Χωρών της 21ης Δεκεμβρίου 2001, § 31, «το άρθρο 8 [της ΕΣΔΑ] μπορεί να συνεπάγεται θετικές υποχρεώσεις συμφυείς με έναν εν τοις πράγμασι “σεβασμό” της οικογενειακής ζωής. Οι εφαρμοστέες επί τέτοιων υποχρεώσεων αρχές είναι ανάλογες προς αυτές που διέπουν τις αρνητικές υποχρεώσεις. Και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να σταθμίζονται ορθώς τα συμφέροντα του ατόμου και της κοινωνίας ως όλου (βλ. ΕΔΔΑ, αποφάσεις *Gül* κατά Ελβετίας της 19ης Φεβρουαρίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-I, σ. 174, § 38, και *Ahmut* κατά Κάτω Χωρών της 28ης Νοεμβρίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI, σ. 2030, § 63)».

55. Με τη σκέψη 36 της προμνημονευθείσας αποφάσεως *Sen* κατά Κάτω Χωρών, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπενθύμισε ως ακολούθως τις αρχές που ισχύουν για τον θεσμό της οικογενειακής επανενώσεως, όπως αυτές διατυπώθηκαν με τις προμνημονευθείσες αποφάσεις *Gül* κατά Ελβετίας, § 38, και *Ahmut* κατά Κάτω Χωρών, § 67:

«α) Η έκταση της υποχρεώσεως ενός κράτους να επιτρέπει την είσοδο στο έδαφός του οικείων προσώπων των μεταναστών εξαρτάται από την κατάσταση των ενδιαφερομένων και από το γενικό συμφέρον.

β) Σύμφωνα με καθιερωμένη αρχή του διεθνούς δικαίου, τα κράτη έχουν το δικαίωμα, υπό την επιφύλαξη των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει με συνθήκες, να ελέγχουν την είσοδο αλλοδαπών στο έδαφός τους.

γ) Στον τομέα της μεταναστεύσεως, το άρθρο 8 δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως επιβάλλον σε ένα κράτος τη γενική υποχρέωση να σέβεται την επιλογή των συζύγων ως προς την κοινή τους κα-

τοικία και να επιτρέπει την οικογενειακή επανένωση στο έδαφός του.»

56. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επισήμανε, με την ανάλυσή του, ότι λαμβάνει υπόψη την ηλικία των παιδιών, την κατάστασή τους στη χώρα καταγωγής τους και τον βαθμό εξαρτήσεώς τους από τους οικείους τους (προμνημονευθείσα απόφαση Sen κατά Κάτω Χωρών, § 37· βλ., επίσης, απόφαση Rodrigues da Silva κατά Κάτω Χωρών της 31ης Ιανουαρίου 2006, § 39).

57. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει, ομοίως, την αρχή του σεβασμού της οικογενειακής ζωής. Θεμέλιο της εν λόγω συμβάσεως αποτελεί η αποτυπούμενη στην έκτη αιτιολογική της σκέψη παραδοχή ότι, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού είναι αναγκαία η ανατροφή του εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της συμβάσεως αυτής ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη μεριμνούν ώστε να μην επέρχεται χωρισμός του παιδιού από τους γονείς του χωρίς τη βούλησή τους, ενώ, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, κάθε αίτηση υποβληθείσα από τέκνο ή από τους γονείς του για είσοδο σε συμβαλλόμενο κράτος ή την μετοίκηση από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση εξετάζεται από τα συμβαλλόμενα κράτη ταχέως, με θετικό πνεύμα και ανθρωπισμό.

58. Το άρθρο 7 του Χάρτη αναγνωρίζει ομοίως το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής. Η διάταξη αυτή πρέπει να συσχετισθεί με την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 24, παράγραφος 2, του εν λόγω Χάρτη, καθώς και με την αναγκαιότητα, που εκφράζεται στο άρθρο 24, παράγραφος 3, του Χάρτη, να διατηρεί κάθε παιδί τακτικές προσωπικές σχέσεις με τους δύο γονείς του.

59. Τα διάφορα αυτά κείμενα υπογραμμίζουν τη σημασία της οικογενειακής ζωής για το παιδί και συνιστούν στα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον του, αλλά δεν γεννούν υπέρ των μελών μιας οικογένειας δικαίωμα εισόδου και διαμονής στο έδαφος κράτους και δεν δύνανται να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι περιορίζουν την εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη κατά την εξέταση των αιτήσεων οικογενειακής επανενώσεως.

60. Πέραν των διατάξεων αυτών, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένες θετικές υποχρεώσεις, στις οποίες αντιστοιχούν σαφώς καθορισμένα δικαιώματα, καθόσον, στις περιπτώσεις που ορίζει η οδηγία, το εν λόγω άρθρο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση ορισμένων μελών της οικογένειας του συντηρούντος, χωρίς να δύνανται να κάνουν χρήση της εξουσίας τους εκτιμήσεως.

61. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας συνεπάγεται, σε αυστηρώς καθορισμένες περιπτώσεις, ήτοι όταν ένα παιδί άνω των δώδεκα ετών μετοικεί στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξαρτήτως της υπόλοιπης οικογένειας, μερική διατήρηση, εκ μέρους των κρατών μελών, του περιθωρίου τους εκτιμήσεως, επιτρέποντάς τους να εξετάζουν, πριν επιτρέψουν την είσοδο και διαμονή του παιδιού δυνάμει της οδηγίας, αν πληρούται όρος ενσωματώσεως προβλεπόμενος από την εθνική νομοθεσία που ισχύει κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή.

62. Μολοντούτο, το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής. Πράγματι, στο πλαίσιο οδηγίας επιβάλλουσας στα κράτη μέλη συγκεκριμένες θετικές υποχρεώσεις, τα κράτη αυτά διατηρούν περιορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο δεν διαφέρει από αυτό που τους αναγνωρίζει, με τη σχετική προς το δικαίωμα αυτό νομολογία του, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προκειμένου να προβαίνουν σε κατά περίπτωση στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων.

63. Επιπλέον, σύμφωνα με την επιβαλλόμενη από το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας υποχρέωση, κατά τη στάθμιση των συμφερόντων, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το μείζον συμφέρον του ανήλικου τέκνου.

64. Πρέπει, επιπλέον, να ληφθεί υπόψη το άρθρο 17 της οδηγίας, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τη φύση και τη σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του ατόμου και τη διάρκεια διαμονής του στο κράτος μέλος, καθώς και την ύπαρξη οικογενειακών, πολιτισμικών και κοινωνικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής του. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως, τα κριτήρια αυτά είναι ανάλογα προς εκείνα που λαμβάνει υπόψη το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όταν εξετάζει αν ένα κράτος, το οποίο απέρριψε αίτηση οικογενειακής επανένωσης, στάθμισε ορθώς τα εμπλεκόμενα συμφέροντα.

65. Τέλος, η ηλικία ενός παιδιού και το γεγονός ότι μετοικεί στο κράτος μέλος ανεξαρτήτως των λοιπών μελών της οικογένειάς του αποτελούν παραμέτρους οι οποίες συνεκτιμώνται επίσης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο λαμβάνει υπόψη τους δεσμούς που έχει ένα παιδί με τα λοιπά μέλη της οικογένειάς του στη χώρα καταγωγής του, αλλά και τους δεσμούς που το συνδέουν με το πολιτισμικό και γλωσσικό περιβάλλον της χώρας αυτής (βλ., μεταξύ άλλων, προμνημονευθείσες αποφάσεις *Ahmut κατά Κάτω Χωρών*, § 69, και *Gül κατά Ελβετίας*, § 42).

66. Όσον αφορά το κριτήριο ενσωματώσεως, δεν προκύπτει ότι είναι καθαυτό αντίθετο προς το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Όπως προαναφέρθηκε, το δικαίωμα αυτό δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως επιβάλλον, κατ' ανάγκην, στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση στο έδαφός τους, ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας καταλείπει απλώς στα κράτη μέλη εξουσία εκτιμήσεως, η οποία περιορίζεται στην εξέταση κριτηρίου που θέτει η εθνική νομοθεσία και την οποία το κράτος μέλος οφείλει να ασκεί τηρώντας ιδίως τις αρχές των άρθρων 5, παράγραφος 5, και 17 της οδηγίας. Εν πάση περιπτώσει, η αναγκαιότητα ενσωματώσεως μπορεί να σχετίζεται με τους θεμιτούς σκοπούς του άρθρου 8, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ.

67. Αντίθετα προς την άποψη που υποστηρίζει το Κοινοβούλιο, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν συγχέει το κριτήριο ενσωματώσεως του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας με τον σκοπό ενσωματώσεως των ανηλίκων, ο οποίος, κατά το Κοινοβούλιο, θα μπορούσε να επιτευχθεί με μέσα όπως είναι τα μέτρα διευκόλυνσεως της ενσωματώσεώς τους μετά την είσοδο στο κράτος μέλος υποδοχής. Πρόκειται για δύο διαφορετικά στοιχεία. Όπως προκύπτει από τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, η δυνατότητα περιορισμού του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης παιδιών άνω των δώδεκα ετών, των οποίων η αρχική κατοικία δεν ταυτίζεται με αυτή του συντηρούντος, προβλέπεται προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα ενσωματώσεως των παιδιών από νεότερη ηλικία και προκειμένου αυτά να λαμβάνουν την απαραίτητη εκπαίδευση και τις γλωσσικές γνώσεις στο σχολείο.

68. Συγκεκριμένα, ο κοινοτικός νομοθέτης έκρινε ότι, μετά την ηλικία των δώδεκα ετών, η επίτευξη της ενσωματώσεως δεν είναι τόσο ευχερής και, για τον λόγο αυτό, αναγνώρισε στο κράτος μέλος τη δυνατότητα να συνεκτιμά έναν ελάχιστο βαθμό ικανότητας ενσωματώσεως, όταν αποφασίζει να επιτρέψει την είσοδο και διαμονή δυνάμει της οδηγίας.

69. Επομένως, αφενός, το κριτήριο ενσωματώσεως του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας μπορεί να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο εξετάσεως αιτήσεως οικογενειακής επανένωσης και, αφετέρου, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν αντιφάσκει επιτρέποντας στα κράτη μέλη, στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη, να εξετάζουν αν μια αίτηση πληροί αυτό το κριτήριο, στο πλαίσιο μιας οδηγίας η οποία, όπως προκύπτει από την τέταρτη αιτιολογική της σκέψη, έχει ως γενικό σκοπό να διευκολύνει την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη, επιτρέποντας την οικογενειακή επανένωση χάριν του οικογενειακού βίου.

70. Η έλλειψη ορισμού της έννοιας της ενσωματώσεως δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως απονομή στα κράτη μέλη της εξουσίας να χρησιμοποιούν την έννοια αυτή κατά τρόπο αντίθετο προς

τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, προς τα θεμελιώδη δικαιώματα. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη που επιθυμούν να επικαλεσθούν την παρέκκλιση δεν δύνανται να αποδίδουν στον όρο της ενσωματώσεως ακαθόριστη έννοια, αλλά οφείλουν να εφαρμόζουν το κριτήριο ενσωματώσεως που προβλέπει η εθνική νομοθεσία που ισχύει κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή, προκειμένου να εξετάζουν την ιδιαίτερη κατάσταση παιδιού κάτω των δώδεκα ετών που μετοικεί στο κράτος μέλος ανεξαρτήτως των λοιπών μελών της οικογένειάς του.

71. Συνεπώς, το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη, ρητώς ή σιωπηρώς, να θεσπίζουν εκτελεστικές διατάξεις αντίθετες προς το δικαίωμα οικογενειακής ζωής.

72. Το Κοινοβούλιο δεν κατέδειξε τους λόγους για τους οποίους, όπως υποστηρίζει, η ρήτρα standstill του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας αντιβαίνει σε υπέρτερο κανόνα δικαίου. Εφόσον ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προσέβαλλε το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής αναγνωρίζοντας, σε ορισμένες περιπτώσεις, στα κράτη μέλη την ευχέρεια να λαμβάνουν υπόψη κριτήριο ενσωματώσεως, είχε την εξουσία να θέσει όρια στην ευχέρεια αυτή. Συνεπώς, το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία περί του συνεκτιμητέου κριτηρίου ενσωματώσεως έπρεπε να υφίσταται μόνον κατά την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή και όχι κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της ή εκδόσεώς της, δεν ασκεί εν προκειμένω ουσιαστική επιρροή.

73. Ομοίως, όπως προκύπτει, ο κοινοτικός νομοθέτης αντιμετώπισε με επαρκή προσοχή το ζήτημα του συμφέροντος των παιδιών. Πράγματι, η διάταξη του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας πιστοποιεί ότι το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού αποτέλεσε κριτήριο πρωταρχικής σημασίας κατά τη θέσπισή της, ενώ δεν προκύπτει ότι το τελευταίο εδάφιο της διατάξεως αυτής δεν λαμβάνει αρκούντως υπόψη το συμφέρον αυτό ή επιτρέπει στα κράτη μέλη που επιλέγουν να λάβουν υπόψη κριτήριο ενσωματώσεως να μη συνεκτιμήσουν το εν λόγω συμφέρον. Αντιθέτως, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανήλικου τέκνου.

74. Στο πλαίσιο αυτό, η επιλογή της ηλικίας των δώδεκα ετών δεν αποτελεί κριτήριο που παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, καθώς πρόκειται για κριτήριο που αντιστοιχεί σε στάδιο της ζωής του ανήλικου τέκνου κατά το οποίο αυτό έχει ήδη διαβιώσει επί σχετικώς μεγάλο χρονικό διάστημα σε τρίτη χώρα χωρίς τα λοιπά μέλη της οικογένειάς του και, ως εκ τούτου, η ενσωμάτωσή του σε άλλο περιβάλλον ενδέχεται να συνεπάγεται περισσότερες δυσκολίες.

75. Ομοίως, η διαφορετική μεταχείριση του/της συζύγου του συντηρούντος και του τέκνου κάτω των δώδεκα ετών δεν μπορεί να θεωρηθεί αδικαιολόγητη διάκριση εις βάρος του ανήλικου τέκνου. Συγκεκριμένα, σκοπός του γάμου είναι η δημιουργία κοινότητας βίου μεταξύ των συζύγων, με την προοπτική της διάρκειας, ενώ ένα παιδί άνω των δώδεκα ετών δεν θα μείνει κατ' ανάγκην επί μακρόν με τους γονείς του. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη η επιλογή του νομοθέτη να λάβει υπόψη τις διαφορετικές αυτές καταστάσεις και, συνεπώς, δεν συνιστά αντίφαση η εκ μέρους του ρύθμισή τους με διαφορετικούς κανόνες.

76. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει, αφενός, ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού ή προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, και, αφετέρου, ότι το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

Επί του άρθρου 4, παράγραφος 6, της οδηγίας

77. Για λόγους παρεμφερείς προς αυτούς που προέβαλε ως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να θέτουν ως προϋπόθεση την υποβολή αιτήσεων οικογενειακής επανενώσεως εκ μέρους ανηλίκων τέκνων προ της συμπλήρωσής του δεκάτου πέμπτου έτους ηλικίας, συνιστά, ομοίως, προσβολή του δικαιώματος για σεβασμό της οικογενειακής ζωής και παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Κατά το Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη διατηρούν, επίσης, την ευχέρεια να θεσπίζουν νέες διατάξεις, εισάγουσες περιοριστικές παρεκκλίσεις, έως την ημερομηνία θέσεως της οδηγίας σε εφαρμογή. Τέλος, η υποχρέωση των κρατών μελών που κάνουν χρήση της παρεκκλίσεως να εξετάζουν τις αιτήσεις εισόδου και διαμονής που υποβάλλονται από ανηλίκους άνω των 15 ετών για «άλλους», πλην της οικογενειακής επανενώσεως, «λόγους», οι οποίοι δεν ορίζονται ειδικώς, καταλείπει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στις εθνικές αρχές και δημιουργεί νομική αβεβαιότητα.

78. Όπως και στην περίπτωση του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας, το Κοινοβούλιο επισημαίνει ότι η ενσωμάτωση θα μπορούσε να επιτευχθεί με μέσα λιγότερο δραστικά από μια διάκριση λόγω ηλικίας η οποία δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς και είναι, συνεπώς, αυθαίρετη.

79. Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, σε εθνικό επίπεδο, το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας προσφέρεται για μια εφαρμογή σύμφωνη με τα θεμελιώδη δικαιώματα και, ιδίως, ανάλογη προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Σκοπός της διατάξεως είναι η ενθάρρυνση των οικογενειών μεταναστών να επιδιώξουν τη μετοίκηση των ανηλίκων τέκνων τους όταν αυτά βρίσκονται ακόμη σε πολύ νεαρά ηλικία, προκειμένου να διευκολυνθεί η ενσωμάτωσή τους. Κατά το Συμβούλιο, πρόκειται για θεμιτό σκοπό, ο οποίος εντάσσεται στη μεταναστευτική πολιτική και άπτεται του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 8, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ.

80. Το ευρύ περιεχόμενο της έννοιας «άλλοι λόγοι» δεν πρέπει να επικρίνεται ως πηγή νομικής αβεβαιότητας, καθόσον σκοπεί στην εξασφάλιση ευνοϊκής αντιμετώπισης στην πλειονότητα των υποβαλλόμενων αιτήσεων.

81. Κατά το Συμβούλιο, η ηλικία των 15 ετών επελέγη προκειμένου να καλύπτει τον μεγαλύτερο αριθμό περιπτώσεων, χωρίς, παράλληλα, να εμποδίζει τη φοίτηση του ανηλίκου σε σχολεία του κράτους μέλους υποδοχής. Επομένως, δεν υφίσταται αυθαίρετη διάκριση. Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι η επιλογή αυτή εμπίπτει στο περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει ως νομοθετικό όργανο.

82. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, διότι τα δικαιώματα που οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αντλούν από την εν λόγω σύμβαση εξακολουθούν να διαφυλάσσονται πλήρως. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξετάζουν πάσα άλλη νομική βάση επί της οποίας θα μπορούσε να στηριχθεί αίτηση εισόδου και διαμονής του παιδιού στο έδαφός τους και να δέχονται την αίτηση αν πληρούνται οι νομικές προϋποθέσεις. Στο πλαίσιο της υποχρέωσης αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη δικαίωμα αντλούμενο απευθείας από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και εξετάζουν κατά περίπτωση τις αιτήσεις εισόδου και διαμονής που υποβάλλονται από ανηλίκους 15 ετών και άνω.

83. Κατά την Επιτροπή, το όριο ηλικίας των 15 ετών δεν είναι αδικαιολόγητο και εξηγείται από τη σχέση μεταξύ του άρθρου 4, παράγραφος 6, της οδηγίας και της περιόδου αναμονής τριών ετών που προβλέπει το άρθρο 8 της ίδιας οδηγίας. Σκοπός της διατάξεως είναι η μη χορήγηση άδειας διαμονής σε άτομα που, εν τω μεταξύ, έχουν ενηλικιωθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

84. Πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής, ο έλεγχος του Δικαστηρίου αφορά το ζήτημα αν η προσβαλλόμενη διάταξη σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και, ειδικότερα, το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής, την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος των παιδιών και την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Επιβάλλεται, ιδίως, να εξετασθεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας επιτρέπει ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να μην τηρούν τις θεμελιώδεις αυτές αρχές καθόσον τους επιτρέπει, κατά παρέκκλιση από τις λοιπές διατάξεις του άρθρου 4 της οδηγίας, να θέτουν προϋπόθεση συναρτώμενη με την ηλικία του ανηλίκου για τον οποίο υποβάλλεται αίτηση εισόδου και διαμονής στο έδαφός τους, στο πλαίσιο οικογενειακής επανενώσεως.

85. Δεν προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη διάταξη προσβάλλει το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Πράγματι, το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να εφαρμόζουν τους προβλεπόμενους από την οδηγία όρους περί οικογενειακής επανενώσεως αποκλειστικά στις αιτήσεις ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει τα 15 έτη. Η διάταξη αυτή δεν μπορεί, εντούτοις, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξετάζουν αιτήσεις ανηλίκων άνω των 15 ετών ή ότι τους επιτρέπει να μην τις εξετάζουν.

86. Συναφώς, στερείται ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός ότι η τελευταία περίοδος της προσβαλλόμενης διατάξεως ορίζει ότι τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να κάνουν χρήση της παρεκκλίσεως επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή παιδιών των οποίων η αίτηση υποβάλλεται μετά τη συμπλήρωση των 15 ετών «για άλλους λόγους, εκτός της οικογενειακής επανένωσης». Στο πλαίσιο της οδηγίας, η έννοια «οικογενειακή επανένωση» πρέπει να ερμηνευθεί ως αφορώσα την οικογενειακή επανένωση στις περιπτώσεις στις οποίες αυτή επιβάλλεται από την οδηγία. Η εν λόγω έννοια δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα στα κράτη μέλη, τα οποία έκαναν χρήση της παρεκκλίσεως, να επιτρέψουν την είσοδο και διαμονή παιδιού με σκοπό την επανένωση με τους γονείς του.

87. Το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας πρέπει, εξάλλου, να λαμβάνεται υπόψη σε συνδυασμό με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανήλικου τέκνου, και στο άρθρο 17 της οδηγίας, το οποίο τους επιβάλλει την υποχρέωση να συνεκτιμούν ένα σύνολο στοιχείων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι δεσμοί του ανήλικου με την οικογένειά του.

88. Επομένως, μολονότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας έχει ως αποτέλεσμα να επιτρέπει σε κράτος μέλος να μη δέχεται την εφαρμογή των γενικών όρων του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας επί αιτήσεων υποβαλλόμενων από ανηλίκους άνω των 15 ετών, το κράτος μέλος υποχρεούται να εξετάζει τέτοιες αιτήσεις προς το συμφέρον του παιδιού και χάριν της οικογενειακής ζωής.

89. Για τον προεκτεθέντα στη σκέψη 74 της παρούσας αποφάσεως λόγο, δεν προκύπτει, κατά μείζονα λόγο, ότι το επιλεγέν όριο ηλικίας των 15 ετών αποτελεί κριτήριο αντίθετο προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Ομοίως, για τον εκτεθέντα στη σκέψη 72 της παρούσας αποφάσεως λόγο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η ρήτρα *standstill*, όπως αυτή διατυπώνεται, είναι αντίθετη προς κάποιον υπέρτερο κανόνα δικαίου.

90. Από το σύνολο των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει, αφενός, ότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού ή προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, και, αφετέρου, ότι το εν λόγω

άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

Επί του άρθρου 8 της οδηγίας

91. Το Κοινοβούλιο υπογραμμίζει ότι οι περίοδοι των δύο και τριών ετών που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας περιορίζουν σημαντικά το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως. Το άρθρο αυτό, που δεν επιβάλλει υποχρέωση κατά περίπτωση εξετάσεως των αιτήσεων, επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν μέτρα δυσανάλογα σε σχέση με την ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των εμπλεκόμενων συμφερόντων.

92. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η επιτρεπόμενη από το άρθρο 8, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας παρέκκλιση ενέχει τον κίνδυνο διαφορετικής αντιμετώπισης παρόμοιων περιπτώσεων, αναλόγως του αν η ισχύουσα στο οικείο κράτος μέλος νομοθεσία λαμβάνει ή όχι υπόψη την ικανότητά του υποδοχής. Τέλος, κατά το Κοινοβούλιο, ένα κριτήριο βασιζόμενο στην ικανότητα υποδοχής του κράτους μέλους ισοδυναμεί με καθεστώς ποσοστώσεων, το οποίο δεν είναι σύμφωνο με τις επιταγές του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Το εν λόγω κοινοτικό όργανο επισημαίνει συναφώς ότι το Verfassungsgerichtshof (Αυστρία) έχει κρίνει μη σύμφωνο με το Σύνταγμα της Αυστρίας το εφαρμοζόμενο από τη Δημοκρατία της Αυστρίας περιοριστικό σύστημα ετήσιων ποσοστώσεων (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2003, υπόθεση G 119,120/03-13).

93. Το Συμβούλιο τονίζει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας δεν επιβάλλει περίοδο αναμονής και ότι η περίοδος αναμονής δεν ισοδυναμεί με απόρριψη της αιτήσεως οικογενειακής επανενώσεως. Το εν λόγω κοινοτικό όργανο υποστηρίζει επίσης ότι η περίοδος αναμονής αποτελεί σύνηθες στοιχείο της μεταναστευτικής πολιτικής της πλειονότητας των κρατών μελών, το οποίο δεν έχει κριθεί παράνομο από τα αρμόδια δικαστήρια. Η περίοδος αναμονής υπηρετεί ένα θεμιτό σκοπό της μεταναστευτικής πολιτικής, ήτοι την επιτυχή ενσωμάτωση των μελών της οικογενείας στην κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής, εξασφαλίζοντας ότι η οικογενειακή επανένωση θα επέλθει μόνον αφότου ο συντηρών θα έχει δημιουργήσει στο κράτος μέλος υποδοχής μια στερεή βάση, τόσο από οικονομικής όσο και από οικογενειακής απόψεως, ώστε να εγκαταστήσει την οικογένειά του.

94. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι η εκ μέρους των κρατών μελών διαφορετική αντιμετώπιση του ζητήματος δεν αποτελεί παρά συνέπεια της διαδικασίας σταδιακής προσεγγίσεως των νομοθεσιών και υπογραμμίζει ότι, εν αντιθέσει προς την άποψη που υποστηρίζει το Κοινοβούλιο, το άρθρο 8 της οδηγίας συμβάλλει σημαντικά στην προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, λαμβανομένου υπόψη του αυστηρού χαρακτήρα της ρήτρας *standstill* που περιλαμβάνει.

95. Το Συμβούλιο αμφισβητεί την άποψη ότι η αναφορά του άρθρου 8, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας στην ικανότητα υποδοχής του κράτους μέλους ισοδυναμεί με καθεστώς ποσοστώσεων. Το κριτήριο αυτό χρησιμεύει αποκλειστικά στον προσδιορισμό των κρατών μελών που μπορούν να παρατείνουν την περίοδο αναμονής σε τρία έτη. Κατά το Συμβούλιο, οι εκτιμήσεις του Κοινοβουλίου σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως στα κράτη μέλη στερούνται πρακτικού αντικρίσματος.

96. Κατά την Επιτροπή, η περίοδος αναμονής που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας έχει τον χαρακτήρα κανόνα διοικητικής διαδικασίας ο οποίος δεν αποκλείει το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως. Ο κανόνας αυτός επιδιώκει ένα θεμιτό σκοπό και δη κατά τρόπο σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας. Η Επιτροπή υπογραμμίζει συναφώς ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο συντηρών έχει την κατοικία του στο κράτος μέλος υποδοχής αποτελεί, όπως και η ικανότητα υποδοχής του κράτους, ένα σημαντικό παράγοντα τον οποίο η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου λαμβάνει υπόψη κατά τη στάθμιση των συμφερόντων. Εν πάση περιπτώσει, η εθνική νομοθεσία οφείλει, όπως έκρινε το Verfassungsgerichtshof,

να παρέχει τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως οικογενειακής επανενώσεως απευθείας βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ προ της εκπνοής της περιόδου αναμονής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

97. Όπως και οι λοιπές προσβαλλόμενες με την παρούσα προσφυγή διατάξεις, το άρθρο 8 της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τους κανόνες περί οικογενειακής επανενώσεως που προβλέπει η εν λόγω οδηγία. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 8 επιτρέπει στα κράτη μέλη να θέτουν ως όρο, πριν επιτρέψουν στα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος να επανενωθούν μαζί του, την προηγούμενη νόμιμη διαμονή του συντηρούντος επί δύο, κατ' ανώτατο όριο, έτη στο έδαφός τους. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου αυτού επιτρέπει στα κράτη μέλη των οποίων η νομοθεσία λαμβάνει υπόψη την ικανότητά τους υποδοχής να προβλέπουν περίοδο αναμονής τριών ετών, κατ' ανώτατο όριο, μεταξύ της υποβολής της αιτήσεως οικογενειακής επανένωσης και της χορηγήσεως άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειας.

98. Επομένως, η διάταξη αυτή δεν αποκλείει την οικογενειακή επανένωση, αλλά καταλείπει στα κράτη μέλη περιορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως, επιτρέποντάς τους να βεβαιώνονται ότι η οικογενειακή επανένωση θα πραγματοποιείται υπό ευνοϊκές συνθήκες, αφότου ο συντηρών θα έχει διαμείνει στο κράτος υποδοχής επί διάστημα επαρκές ώστε να μπορεί να εικάζεται σταθερή εγκατάσταση και ορισμένος βαθμός ενσωματώσεώς του. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους κράτους μέλους συνεκτίμηση αυτών των στοιχείων και η δυνατότητα μεταθέσεως της οικογενειακής επανένωσης σε δύο ή, αναλόγως της περιπτώσεως, σε τρία έτη δεν είναι αντίθετες προς το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται, ιδίως, με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

99. Επιβάλλεται, εντούτοις, να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 17 της οδηγίας, η διάρκεια κατοικίας στο κράτος μέλος αποτελεί απλώς και μόνον ένα από τα στοιχεία που το κράτος μέλος οφείλει να λαμβάνει υπόψη κατά την εξέταση μιας αιτήσεως και ότι περίοδος αναμονής δεν μπορεί να επιβάλλεται χωρίς να συνεκτιμάται, σε ειδικές περιπτώσεις, το σύνολο των ασκούντων επιρροή στοιχείων.

100. Τούτο ισχύει και για το κριτήριο της ικανότητας υποδοχής του κράτους μέλους, το οποίο μπορεί μεν να αποτελεί ένα από τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση μιας αιτήσεως, δεν μπορεί δε να ερμηνευθεί ως επιτρέπον την επιβολή οποιουδήποτε συστήματος ποσοστώσεων ή τριετούς προθεσμίας χωρίς συνεκτίμηση των ιδιαίτερων περιστάσεων που συντρέχουν σε ειδικές περιπτώσεις. Πράγματι, η λεπτομερής αναφορά του άρθρου 17 της οδηγίας σε ένα σύνολο στοιχείων δεν επιτρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον η ικανότητα υποδοχής και επιβάλλει πραγματική εξέταση της ικανότητας αυτής κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

101. Κατά την εξέταση αυτή, τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης, όπως υπενθυμίζεται με τη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, να μεριμνούν ώστε να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το μείζον συμφέρον του ανήλικου τέκνου.

102. Η συνύπαρξη διαφορετικών καταστάσεων, αναλόγως της επιλογής των κρατών μελών να κάνουν χρήση ή όχι της δυνατότητας επιβολής προθεσμίας δύο ετών ή τριών ετών, όταν η ισχύουσα κατά την ημερομηνία εκδόσεως της οδηγίας νομοθεσία λαμβάνει υπόψη την ικανότητά τους υποδοχής, αποτελεί έκφανση των δυσχερειών που παρουσιάζει η προσέγγιση των νομοθεσιών σε έναν τομέα ο οποίος, μέχρι τούδε, ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Όπως αναγνωρίζει το Κοινοβούλιο, η οδηγία στο σύνολό της είναι σημαντική για την ομοιόμορφη άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης. Εν προκειμένω, δεν προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης, επιτρέποντας στα κράτη μέλη που διέθεταν ή επιθυμούσαν να θεσπίσουν ειδική νομοθεσία για τη ρύθμιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης, υπερέβη τα όρια που επιβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα.

103. Συνεπώς, αφενός, το άρθρο 8 της οδηγίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής ή προς την υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού και, αφετέρου, το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε διάταξη επιτρέπουσα ρητώς ή σιωπηρώς στα κράτη μέλη να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

104. Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία καταλείπει στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως αρκετά ευρύ ώστε να μπορούν να εφαρμόζουν τους κανόνες της κατά τρόπο σύμφωνο με τις επιταγές που απορρέουν από την αρχή της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων (βλ. υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf, Συλλογή 1989, σ. 2609, σκέψη 22).

105. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οι επιταγές που απορρέουν από τη διασφάλιση των γενικών αρχών που ισχύουν εντός της κοινοτικής έννομης τάξεως, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα θεμελιώδη δικαιώματα, δεσμεύουν ομοίως τα κράτη μέλη όταν αυτά εφαρμόζουν κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις και, συνεπώς, τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά το μέτρο του δυνατού, να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις αυτές κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις εν λόγω επιταγές (βλ., αποφάσεις της 24ης Μαρτίου 1994, C-2/92, Bostock, Συλλογή 1994, σ. I-955, σκέψη 16· της 18ης Μαΐου 2000, C-107/97, Rombi και Arkopharma, Συλλογή 2000, σ. I-3367, σκέψη 65· βλ., υπό την έννοια αυτή, προμνημονευθείσα απόφαση ΕΡΤ, σκέψη 43).

106. Η εφαρμογή της οδηγίας υπόκειται στον έλεγχο των εθνικών δικαστηρίων, καθώς, όπως ορίζει το άρθρο της 18, «[σ]τις περιπτώσεις απόρριψης αίτησης οικογενειακής επανένωσης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας διαμονής ή λήψης μέτρου απομάκρυνσης, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν στο συντηρούντα ή/και στα μέλη της οικογένειάς [του] το δικαίωμα άσκησης προσφυγής». Απόκειται στα εθνικά δικαστήρια που αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την ερμηνεία ή το κύρος της οδηγίας αυτής να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα κατά τους όρους των άρθρων 68 ΕΚ και 234 ΕΚ.

107. Όσον αφορά τα κράτη μέλη που δεσμεύονται από τις νομοθετικές αυτές πράξεις, πρέπει, επίσης, να υπομνησθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας ορίζει ότι η εν λόγω οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 18ης Οκτωβρίου 1961, του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη της 3ης Μαΐου 1987 και της ευρωπαϊκής συμβάσεως για το νομικό καθεστώς των μεταναστών εργαζομένων της 24ης Νοεμβρίου 1977, καθώς και τις διατάξεις διμερών και πολυμερών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας ή της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αphenός, και τρίτων χωρών, αφετέρου.

108. Δεδομένου ότι η προσφυγή είναι αβάσιμη, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν οι προσβαλλόμενες διατάξεις μπορούν να διαχωρισθούν από το υπόλοιπο κείμενο της οδηγίας.

109. Συνεπώς, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

110. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι το Συμβούλιο ζήτησε την καταδίκη του Κοινοβουλίου και το Κοινοβούλιο ηττήθηκε, πρέπει αυτό να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 69, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του ιδίου κανονισμού, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Επιτροπή, παρεμβαίνουσες στη διαφορά, φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

3) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την εξέταση DNA, ως μέσου απόδειξης των οικογενειακών δεσμών στο προσφυγικό πλαίσιο

I. Εισαγωγή

1. Τα τελευταία χρόνια, τα κράτη⁴⁹ καταφεύγουν όλο και περισσότερο στην εξέταση DNA ως μέσο απόδειξης των οικογενειακών σχέσεων, προκειμένου για την οικογενειακή συνένωση των προσφυγικών οικογενειών⁵⁰. Η υποβολή των ενδιαφερομένων σε παρόμοιες εξετάσεις αφορά επίσης διάφορες καταστάσεις του προσφυγικού πλαισίου. Πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου οι πρόσφυγες που διαμένουν στη χώρα που επιβάλλει την εξέταση ζητούν την οικογενειακή συνένωση με συγγενείς τους, που ζουν σε άλλη χώρα και μπορεί να είναι ή να μην είναι πρόσφυγες. Η εξέταση DNA εφαρμόζεται επίσης στις περιπτώσεις όπου πρόσωπα που δεν είναι πρόσφυγες και ζουν σε κάποια χώρα ζητούν την οικογενειακή συνένωση με μέλη της οικογένειάς τους που είναι πρόσφυγες σε άλλη χώρα. Σε άλλες περιπτώσεις, οι χώρες μετεγκατάστασης υποχρεώνουν τα μέλη των οικογενειών των προσφύγων να υποβληθούν σε εξέταση DNA προκειμένου να επαληθεύσουν τις σχέσεις που επικαλέστηκαν κατά την υποβολή του σχετικού αιτήματός τους.

2. Εκτός από τις συγκεκριμένες συνέπειες που αφορούν στους λόγους για τους οποίους υποβάλλονται οι ενδιαφερόμενοι στην εξέταση DNA, είναι σοβαρές οι επιπτώσεις στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ενότητας της οικογένειας. Υπό το πρίσμα της αυξημένης εφαρμογής της εξέτασης DNA για την επαλήθευση των οικογενειακών δεσμών σε προσφυγικές καταστάσεις στόχος του παρόντος σημειώματος είναι η παροχή βασικών κατευθυντήριων οδηγιών για δύο καίρια ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά στο προσφυγικό πλαίσιο, δηλαδή, (i) για το γενικό ζήτημα του τρόπου με τον οποίο πραγματοποιείται η εξέταση DNA με σκοπό τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και (ii) για την τήρηση των αρχών της ενότητας της οικογένειας όταν σκοπός της εξέτασης DNA είναι να εξακριβωθούν οι οικογενειακοί δεσμοί. Κατ' αρχήν παρουσιάζεται η εξέταση DNA, στη συνέχεια παρατίθενται σκέψεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και αναλύονται οι αρχές που διέπουν την ενότητα της οικογένειας σε σχέση με αυτήν την ιατρική εξέταση στο προσφυγικό πλαίσιο και τέλος ανακεφαλαιώνονται οι οδηγίες, όπως προκύπτουν από τα ειδικότερα μέρη του παρόντος σημειώματος. Τέλος, εκτίθενται συμπληρωματικές οδηγίες ώστε να είναι ολοκληρωμένη η παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο πρέπει να διενεργείται η εξέταση DNA στο πλαίσιο προσέγγισης διαπνεόμενης από το σεβασμό της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του σεβασμού της αρχής της ενότητας της οικογένειας.

II. Η εξέταση DNA

3. Η εξέταση DNA είναι μοριακή μεθοδολογική εξέταση με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη ή μη συγκεκριμένης ακολουθίας δεσοξυριβονουκλεϊκού οξέος (DNA), το οποίο είναι το κληρονομικό ή γενετικό υλικό που υπάρχει σε κάθε κύτταρο του ανθρώπινου σώματος. Όλα τα κύτταρα του σώματος ενός ανθρώπου έχουν το ίδιο DNA. Έτσι, η εξέταση DNA αποτελεί επιστημονική μέθοδο με την οποία προσδιορίζεται η ταυτότητα ενός προσώπου με τη σύγκριση δειγμάτων του σώματός του. Εφαρμόζεται επίσης για να αποδειχθούν οι σχέσεις προσώπων με τη σύγκριση του γενετικού υλικού τους αφού όλα τα πρόσωπα που έχουν μεταξύ τους δεσμούς αίματος έχουν παρόμοια γενετική αλληλουχία. Δείγματα κυττάρων μπορούν να ληφθούν από το αίμα, το σάλιο ή από τρίχες.

⁴⁹ Πολλά κράτη έχουν υιοθετήσει την εξέταση DNA για την απόδειξη των οικογενειακών σχέσεων, μεταξύ των οποίων η Δανία, η Γαλλία, οι ΗΠΑ.

⁵⁰ Σε αυτό το πλαίσιο οικογενειακή συνένωση σημαίνει την αποκατάσταση της οικογενειακής ζωής των μελών της οικογένειας που έχει διασπαστεί στη χώρα που επιβάλλει την εξέταση DNA με την εισδοχή τους στην επικράτειά της προκειμένου να συνενωθούν με την υπόλοιπη οικογένεια με κριτήριο τους οικογενειακούς δεσμούς.

4. Η εξέταση DNA, ως μέσο απόδειξης των οικογενειακών δεσμών, εφαρμόζεται τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Στο μέτρο που περιορίζεται σε διαπιστωμένους γενετικούς δεσμούς, εξυπηρετεί κυρίως την επιβεβαίωση των σχέσεων γονέων - παιδιών, αδερφών, παπούδων/γιαγιάδων και εγγονών και θείων - ανιψιών. Λαμβάνοντας υπόψη την επιστημονική τους φύση, τα αποτελέσματα αυτών των εξετάσεων θεωρούνται συμπερασματικά με την έννοια ότι αποτελούν τεκμήριο ή άλλης μορφής απόδειξη της επικαλούμενης οικογενειακής σχέσης.

III. Η εξέταση DNA και το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής

5. Με δύο τρόπους επηρεάζει η εξέταση DNA το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής⁵¹. Πρώτον, δεδομένου ότι το DNA αποκαλύπτει πληροφορίες για την κληρονομικότητα και την ταυτότητα του προσώπου που υποβάλλεται στην εξέταση τα δείγματα που λαμβάνονται μπορεί να παραβιάσουν το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής όταν δεν είναι προσεκτικά οριοθετημένο το σχετικό γενικό πλαίσιο. Δεύτερον, υπάρχει κίνδυνος αποκάλυψης των προσωπικών δεδομένων που λαμβάνονται από τα δείγματα DNA σε τρίτους μη εξουσιοδοτημένους όταν δεν πληρούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις διαχείρισης, αποθήκευσης ή διάθεσης τους. Επομένως, οι ανεπαρκείς εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων μπορεί να συνιστούν «εισβολή στην προσωπική σφαίρα» του ενδιαφερόμενου και να παραβιάζουν το δικαίωμά του στην προστασία της ιδιωτικής ζωής⁵².

6. Το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου εγγυάται στον καθένα την προστασία της ιδιωτικής του ζωής, της τιμής του και της υπόληψής του από αυθαίρετες ή παράνομες προσβολές ή επιθέσεις. Όμως, η παρεχόμενη προστασία δεν είναι απόλυτη⁵³. Ειδικότερα, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων οι «επεμβάσεις επιτρέπονται» μόνο σύμφωνα με νομοθετικά ή άλλα μέτρα που καθορίζουν λεπτομερώς τις ειδικότερες περιστάσεις και οριοθετούν τους τύπους τους⁵⁴. Επιπλέον, οποιαδήποτε επέμβαση πρέπει να συνιστά μέσο ανάλογο και εύλογο του επιδιωκόμενου θεμιτού στόχου που είναι το συμφέρον της κοινωνίας και να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις, το σκοπό και το αντικείμενο του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων⁵⁵.

7. Το άρθρο 23 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων ορίζει ότι η «οικογένεια» έχει δικαίωμα στην προστασία της κοινωνίας και του κράτους⁵⁶. Εφαρμόζοντας αυτό το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα στο προσφυγικό πλαίσιο τα κράτη έχουν έννομο συμφέρον να διασφαλίζουν τον ορθό και έγκυρο εντοπισμό των προσώπων που επικαλούνται οικογενειακούς δεσμούς ως μέλη οικογενειών προσφύγων. Έχουν επίσης έννομο συμφέρον να καταπο-

⁵¹ «Η εξέταση DNA έχει σημαντικές επιπτώσεις στο σεβασμό του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής στο πλαίσιο του άρθρου 17 του Συμφώνου [Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων]. Η Δανία υποχρεούται να διασφαλίσει ότι οι εξετάσεις DNA πραγματοποιούνται μόνον όταν είναι αναγκαίες και κατάλληλες για τον καθορισμό του οικογενειακού δεσμού στον οποίο στηρίζεται η άδεια διαμονής (άρθρο 23)». Βλέπε Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τη Δανία, έγγραφο [CCPR/CO/70/DNK, 31.10.2000](#).

⁵² Εκτός από τη δυνατότητα εντοπισμού ενός προσώπου και εξακρίβωσης των σχέσεών του το DNA περιλαμβάνει βιολογικές πληροφορίες, για παράδειγμα σχετικές με κληρονομικές ασθένειες. Επίσης, η εξέταση DNA μπορεί να πραγματοποιηθεί με δείγματα ληφθέντα χωρίς τη γνώση του ενδιαφερόμενου.

⁵³ Βλέπε άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Ν. 2462/1997, ΦΕΚ 25, τ. Α'), άρθρο 15 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν.2101/1992, ΦΕΚ 192, τ. Α), άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ 256, τ. Α').

⁵⁴ Βλέπε γενικά: [Human Rights Committee, General Comment No. 16: Article 17 \(Right to Privacy\), The Right to Respect of Privacy, Family, Home and Correspondence and Protection of Honour and Reputation, 8.4.1988](#).

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Βλέπε επίσης το άρθρο 10 του [Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα](#) (Ν. 1532/1985, ΦΕΚ 45, τ. Α') που προβλέπει ότι «η μεγαλύτερη κατά το δυνατό προστασία και βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί στην οικογένεια».

λεμούν τις δόλιες πρακτικές, προκειμένου να διαφυλάττουν την ακεραιότητα των διαδικασιών της οικογενειακής συνένωσης και της αποτελεσματικής εφαρμογής του άρθρου 23 του Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Θεωρείται μέσο ανάλογο και επομένως νομικά δικαιολογημένο η εξέταση DNA που αποσκοπεί στη διατήρηση της ενότητας της οικογένειας και στην καταπολέμηση της απάτης.

8. Ωστόσο, για να εξασφαλιστεί η προστασία από κάθε μορφής αυθαίρετη επέμβαση επιβάλλεται να ρυθμίζεται προσεκτικά το γενικότερο πλαίσιο της εξέτασης DNA. Πρέπει να προβλέπονται με σαφήνεια οι προϋποθέσεις της εξέτασης για την απόδειξη των οικογενειακών σχέσεων, οι μέθοδοι λήψης του δείγματος του γενετικού υλικού, τα δεδομένα που εξάγονται καθώς και τα μέτρα προστασίας τους.

9. Εξίσου σημαντική είναι η ρύθμιση της διαχείρισης των δεδομένων που εξάγονται από τα δείγματα DNA. Επιβάλλεται η προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα των σχετικών δεδομένων στο διηνεκές και η ενημέρωση μόνον των εξουσιοδοτημένων να λάβουν γνώση. Επίσης, αυστηρό πρέπει να είναι το πλαίσιο της διάθεσης και, ανάλογα με την περίπτωση, της αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που πρέπει να διέπεται από τα διεθνή πρότυπα προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

10. Σύμφωνα με τα ισχύοντα για όλες τις περιπτώσεις όπου απαιτείται η συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου όσοι υποχρεούνται να υποβληθούν σε εξέταση DNA πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν εάν αποδέχονται ή όχι να υποβληθούν σε αυτήν. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να παρέχεται στα παιδιά που είναι ώριμα και μπορούν να εκθέσουν τη γνώμη τους, καθώς και στους υπεύθυνους φροντίδας / επιτρόπους των ασυνόδευτων ή χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που καλούνται να υποβληθούν στη σχετική εξέταση. Για να είναι τεκμηριωμένη η σχετική απόφαση τους, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να ενημερώνονται για τις λεπτομέρειες της εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων των λόγων για τους οποίους διενεργείται, για τη μεθοδολογία της, για τα αποτελέσματά της και τυχόν κινδύνους καθώς και για τις διαθέσιμες εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Εξίσου σημαντική είναι η υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να διευκρινίζουν τις συνέπειες της άρνησης υποβολής στην εξέταση.

11. Σχετικά με τα παραπάνω, πριν υποβληθούν στην εξέταση, οι ενδιαφερόμενοι δικαιούνται να έχουν πρόσβαση στις κατάλληλες συμβουλευτικές υπηρεσίες, που παρέχονται από την αρχή που την επιβάλλει. Η παροχή των σχετικών συμβουλών είναι απαραίτητη γιατί εγγυάται την ολοκληρωμένη ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τη φύση της εξέτασης και για τις συνέπειές της, και μεταξύ άλλων, για την πιθανότητα εξαγωγής απρόσμενων αποτελεσμάτων για μακροχρόνια αναγνωρισμένες οικογενειακές σχέσεις. Η συμβουλευτική είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνον πριν αλλά και μετά την εξέταση, ειδικότερα επειδή αμβλύνει τυχόν συναισθηματικά ή ψυχολογικά τραύματα στην περίπτωση απρόβλεπτων αποτελεσμάτων και συμβάλει στη μείωση ενδεχόμενων κινδύνων ασφάλειας ή προστασίας.

IV. Η εξέταση DNA ως μέσο διαπίστωσης των οικογενειακών σχέσεων στο προσφυγικό πλαίσιο

12. Η ύπαρξη οικογενειακών σχέσεων είναι πραγματικό γεγονός επιδεκτικό απόδειξης. Τα σχετικά στοιχεία μπορεί να είναι έγγραφα ή προφορικά. Ειδικότερα αναγνωρίζεται ότι οι πρόσφυγες διαφεύγουν συχνά από τη χώρα καταγωγής τους χωρίς προσωπικά έγγραφα. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, απλά δεν εκδίδονται τα έγγραφα πιστοποίησης της προσωπικής κατάστασης. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να υπάρχουν καταστάσεις όπου οι σχέσεις αποδεικνύονται μόνο με την προφορική μαρτυρία των ενδιαφερόμενων προσφύγων. Επομένως, η συνέντευξη με τα μέλη της οικογένειας θα πρέπει να αποτελεί κατ' αρχήν το κύριο μέσο απόδειξης των οικογενειακών σχέσεων. Όταν υπάρχουν έγγραφα, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως επιβεβαιωτικά των σχε-

τικών ισχυρισμών⁵⁷. Ωστόσο, τούτο πρέπει να αποφευχθεί γιατί συχνά, εξαιτίας της πίεσης που ασκείται για την επίδειξη παρόμοιων εγγράφων, οι πρόσφυγες αναγκάζονται να αναλάβουν πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα επιστροφή στην πατρίδα τους και / ή προσέγγιση των αρχών της χώρας καταγωγής τους, διακινδυνεύοντας τη σύλληψη, την κράτηση ή άλλες υπέρμετρες συνέπειες.

13. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες θεωρεί ότι η εξέταση DNA, ως μέσο εξακρίβωσης των οικογενειακών σχέσεων, πρέπει να εφαρμόζεται μόνον όταν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες και αφού έχουν αξιολογηθεί όλα τα άλλα είδη της απόδειξης ή όταν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις για δόλια πρόθεση οπότε θεωρείται η μόνη αξιόπιστη μέθοδος για την εξακρίβωση της απάτης.

14. Δεν σημαίνει πρόθεση εξαπάτησης η απόδειξη περί μη ύπαρξης δεσμού αίματος. Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πολιτισμικές και κοινωνικές διαστάσεις των οικογενειακών σχέσεων. Στο προσφυγικό πλαίσιο η φύση που αποδίδεται στις οικογενειακές σχέσεις μπορεί να κατανοηθεί σε συνάρτηση με το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των προσφύγων. Επιπρόσθετα, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες πιστεύει ότι προκειμένου για την οικογενειακή συνένωση οι ενδιαφερόμενοι τείνουν να μην αλλοιώνουν μη υφιστάμενους δεσμούς αίματος όταν έχουν τη βεβαιότητα ότι χαρακτηρίζονται μέλη της οικογένειας τα πρόσωπα που πάντα αντιμετώπιζαν και θεωρούσαν μέλη της οικογένειάς τους και με τα οποία έχουν αναπτύξει ισχυρούς προσωπικούς δεσμούς ή διατηρούν σχέσεις αμοιβαίας εξάρτησης⁵⁸.

15. Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει οικουμενικός και μοναδικός ορισμός της έννοιας της «οικογένειας». Το διεθνές δίκαιο αναγνωρίζει διάφορες μορφές οικογένειας. Στο Σχόλιό της για το άρθρο 23 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων⁵⁹ η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει ότι ο όρος «οικογένεια» πρέπει να ερμηνεύεται «διασταλτικά» ώστε να «περιλαμβάνει όλους όσους αποτελούν την οικογένεια, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της κοινωνίας του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους»⁶⁰. Με τα Πορίσματα No. 24 (XXXII) για την Οικογενειακή Συνένωση και No. 88 (L) για την Προστασία της Οικογένειας των Προσφύγων η Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καλεί τα κράτη να εφαρμόζουν φιλελεύθερα κριτήρια για τον προσδιορισμό των μελών της οικογένειας προκειμένου για την εισδοχή τους στο έδαφός τους ώστε να προάγουν «την ολοκληρωμένη συνένωση της οικογένειας»⁶¹. Επομένως, ο ορισμός της «οικογένειας» εξαρτάται από τις κοινωνικές πρακτικές και τις αξίες κάθε πολιτισμού, που μπορεί να υπαγορεύσει πώς προσδιορίζονται οι σχέσεις

⁵⁷ Υπενθυμίζεται ότι σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να απαιτείται από τους πρόσφυγες να επικοινωνήσουν με τη χώρα καταγωγής τους προκειμένου να εφοδιαστούν με έγγραφα.

⁵⁸ Βλέπε: UNHCR, Policy and Procedural Guidelines: Addressing Resettlement Fraud Perpetrated by Refugees, March 2008.

⁵⁹ Άρθρο 23 παρ.1 του Συμφώνου: «Η οικογένεια είναι η φυσική και θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και έχει δικαίωμα στην προστασία της κοινωνίας και του κράτους».

⁶⁰ Βλέπε Human Rights Committee: General Comment No. 19: Article 23 (The Family) Protection of the Family, the Right to Marriage and Equality of the Spouses, 27 July 1990. « Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι μπορεί να διαφέρουν από κράτος σε κράτος ακόμη και από περιοχή σε περιοχή του ίδιου κράτους ορισμένες πτυχές της έννοιας της οικογένειας. Επομένως, δεν είναι εφικτός ένας τυποποιημένος ορισμός της έννοιας αυτής. Όμως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι όταν μια ομάδα προσώπων αντιμετωπίζεται ως οικογένεια σύμφωνα με τη νομοθεσία και την πρακτική ενός κράτους, πρέπει να απολαμβάνει την προστασία που ορίζει το άρθρο 23»(παράγραφος 2). Στο Γενικό Σχόλιο No. 16 για το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων που προβλέπει την προστασία του δικαιώματος από την αυθαίρετη ή παράνομη παρενόχληση της ιδιωτικής ζωής, της οικογένειας, της οικίας ή της αλληλογραφίας (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 6) η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει στην παράγραφο 5: «Όσον αφορά στον όρο οικογένεια, ο σκοπός του Συμφώνου επιβάλλει να ερμηνεύεται διασταλτικά στο πλαίσιο του άρθρου 17 ώστε να περιλαμβάνει όλα τα μέλη της οικογένειας, όπως είναι αντιληπτή στην κοινωνία του ενδιαφερόμενου συμβαλλόμενου κράτους».

⁶¹ Βλέπε επίσης τα Πορίσματα No. 9 (XXVIII), No. 84 (XLVIII) και No. 85 (XLIX).

καθώς και τη μακροχρόνια συναισθηματική εξάρτηση και την αμοιβαία αποδοχή των σχέσεων⁶². Πρέπει να επιδιώκεται η φιλελεύθερη αναγνώριση των οικογενειακών σχέσεων ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός της αρχής της ενότητας της οικογένειας.

V. Σύνοψη των βασικών κατευθύνσεων για την εξέταση DNA ως μέσου απόδειξης των οικογενειακών σχέσεων στο προσφυγικό πλαίσιο

α) Η προσέγγιση της εξέτασης DNA για την απόδειξη των οικογενειακών σχέσεων με γνώμονα το σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας

16. Ενόψει της παρεμβατικής φύσης της και των κινδύνων της παραβίασης του δικαιώματος κάθε προσώπου στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής επαναλαμβάνεται ότι είναι απαραίτητη η υιοθέτηση κάθε μέτρου που διασφαλίζει ότι εφαρμόζεται ως έσχατο μέσο η εξέταση DNA για την εξακρίβωση των οικογενειακών σχέσεων. Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι η εξέταση DNA θεωρείται η μόνη αξιόπιστη μέθοδος απόδειξης της απάτης η εφαρμογή της εγγυάται το σημαντικό στόχο της διαφύλαξης της ακεραιότητας των σχετικών προγραμμάτων, όταν είναι ισχυρές οι ενδείξεις της πρόθεσης εξαπάτησης του ενδιαφερόμενου που επικαλείται την ύπαρξη οικογενειακών σχέσεων.

17. Τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν σαφή κριτήρια για τις περιπτώσεις όπου η εξέταση DNA θεωρείται απαραίτητη για τον καθορισμό των οικογενειακών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένης της εισδοχής στην επικράτειά τους για λόγους οικογενειακής συνένωσης.

18. Η προσέγγιση της εξέτασης DNA με γνώμονα το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της αξιοπρέπειας προκειμένου για τη διαπίστωση των οικογενειακών σχέσεων πρέπει να ρυθμίζεται με αυστηρότητα ώστε να διασφαλίζεται η παροχή εγγυήσεων για τη μη διακριτική μεταχείριση και για το σεβασμό του δικαιώματος του ενδιαφερόμενου στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής.

19. Πριν την εξέταση απαιτείται ρητή και ενημερωμένη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου. Στους ανήλικους που είναι ικανοί να εκφράζουν τις απόψεις τους πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης της απόφασης, να εκφράζουν τις θέσεις τους και τη συγκατάθεσή τους⁶³. Οι γονείς των ανηλίκων θα πρέπει να συγκατατίθενται πριν την εξέταση του παιδιού τους, ενώ στην περίπτωση των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους ανηλίκων απαιτείται η συγκατάθεση του υπεύθυνου της φροντίδας τους και / ή του επιτρόπου. Ανάλογα με την περίπτωση, στους γονείς που έχουν αποχωριστεί από τα παιδιά τους πρέπει να παρέχεται κάθε συνδρομή για να επικοινωνήσουν μαζί τους και να συναποφασίσουν. Η εξέταση DNA στα παιδιά πρέπει να διέπεται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού⁶⁴.

20. Η εξέταση DNA πρέπει να διενεργείται από εξειδικευμένο προσωπικό ευαισθητοποιημένο στους κανόνες τήρησης του απορρήτου.

21. Πριν την εξέταση DNA για την εξακρίβωση των οικογενειακών σχέσεων επιβάλλεται η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών που πρέπει να διασφαλίζεται από την αρχή που την απαιτεί. Αυτού του είδους η συμβουλευτική πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις σχετικές πληροφορίες ώστε οι ενδιαφερόμενοι να αποφασίζουν έγκυρα γνωρίζοντας τις τεχνικές λεπτομέρειες της εξέτασης, τους λόγους για τους οποίους διενεργείται, καθώς και τις συνέπειες της άρνησης υποβολής σε αυτήν. Επίσης, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να ενημερωθούν για το ενδεχόμενο των απρόβλεπτων αποτελεσμάτων. Τούτο συμβάλει στην αποτροπή των ενδεχόμενων κινδύνων προστασίας

⁶² Βλέπε επίσης: [Note on Family Reunification](#), 18 July 1983.

⁶³ Άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁶⁴ Το άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζει ότι «σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά ... πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Βλέπε επίσης UNHCR, [Guidelines on Determining the Best Interests of the Child](#), May 2008.

που οφείλονται στο προκαλούμενο από τα απρόσμενα αποτελέσματα συναισθηματικό τραύμα⁶⁵.

22. Στο πλαίσιο της συμβουλευτικής που προηγείται της εξέτασης DNA οι άμεσα ενδιαφερόμενοι ή άλλοι πρέπει να κληθούν να αποκαλύψουν τις σχέσεις που αντιμετωπίζουν πολιτισμικά ως δεσμούς αίματος παρότι δεν ισχύει τούτο από βιολογικής άποψης. Επιβάλλεται να διευκρινίζεται η επιλογή που παρέχεται σε αυτά τα μέλη της οικογένειας να συνενωθούν με τους κυρίως αιτούντες στο πλαίσιο της οικογενειακής συνένωσης ή της διαδικασίας μετεγκατάστασης. Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι, με την επιφύλαξη ισχυρών και σαφών ελαφρυντικών περιστάσεων, είναι καταδικασμένη σε αποτυχία η αίτησή τους όταν η εξέταση DNA διαψεύδει τη σχέση που επικαλέστηκαν⁶⁶.

23. Η συμβουλευτική που προηγείται της εξέτασης DNA πρέπει να παρέχεται από εξειδικευμένο προσωπικό και σε περιβάλλον εμπιστευτικότητας. Στους ενδιαφερόμενους πρέπει να παρέχεται χρόνος να εξετάσουν τις επιλογές που διαθέτουν.

24. Για τη συναισθηματική και ψυχική ευεξία των ενδιαφερομένων η αρχή που απαιτεί τη διενέργεια της εξέτασης DNA οφείλει να επιδείξει ιδιαίτερη ευαισθησία κατά την ανακοίνωση των αρνητικών αποτελεσμάτων. Επιβάλλεται να εξεταστεί με ποιο τρόπο, σε ποιον και με ποια σειρά προτεραιότητας ανακοινώνονται οι σχετικές πληροφορίες. Μετά την εξέταση είναι απαραίτητες η στενή παρακολούθηση των ενδιαφερομένων και η παροχή συμβουλών που αποτρέπουν εν δυνάμει κινδύνους προστασίας. Στην περίπτωση αρνητικού αποτελέσματος, θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα μιας δεύτερης ευκαιρίας ώστε να εξασφαλιστεί η μέγιστη αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση που η εξέταση DNA στην οποία υποβάλλονται πρόσωπα που εμπíπτουν στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει διενεργηθεί εν γνώσει, με τη συνεργασία ή την υποστήριξη της οργάνωσης και τα αποτελέσματα αφορούν στην καταλληλότητα ή στην ακεραιότητα των επιχειρησιακών προγραμμάτων της πρέπει να προβλεφθεί η υπογραφή κατάλληλων πρωτοκόλλων για την επίσημη ενημέρωσή της.

25. Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της εξέτασης DNA πρέπει να πληροί αυστηρά τους κανόνες της εμπιστευτικότητας. Ο φορέας ή το προσωπικό που διενεργεί την εξέταση υποχρεούται να κοινοποιεί τα αποτελέσματα μόνο στην αιτούσα αρχή. Όσον αφορά τα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη η αρχή που απαίτησε την εξέταση οφείλει να ενημερώσει για τα αποτελέσματα μόνον τα πρόσωπα που υποβλήθηκαν σε αυτήν ή, στην περίπτωση των παιδιών, τους γονείς τους ή του υπεύθυνους της φροντίδας τους και / ή επιτρόπους που συγκατατέθηκαν για λογαριασμό τους. Εκτός αυτού του κύκλου των προσώπων, οιαδήποτε περαιτέρω κοινοποίηση των αποτελεσμάτων προϋποθέτει τη συγκατάθεση των υποβληθέντων στην εξέταση, και, στην περίπτωση των παιδιών, των γονέων ή των επιτρόπων τους, ανάλογα με την περίπτωση.

26. Για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στο πλαίσιο της επαλήθευσης των οικογενειακών σχέσεων δεν πρέπει να συλλέγονται δείγματα DNA, πλην εκείνου που είναι αναγκαίο για την απόδειξη του οικογενειακού δεσμού. Οι σχετικές πληροφορίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για οποιοδήποτε άλλο σκοπό (π.χ. ιατρικές εξετάσεις ή ποινικές έρευνες) παρά μόνο για την εξακρίβωση των οικογενειακών σχέσεων.

27. Κάθε υλικό της εξέτασης πρέπει να καταστρέφεται μετά την έκδοση της σχετικής απόφασης. Στην περίπτωση της αποθήκευσής του, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να ενημερωθούν για τους λόγους και για τον τόπο της αποθήκευσής του και να παράσχουν τη σχετική συγκατάθεσή τους.

β) Η ενότητα των οικογενειών των προσφύγων και η εξέταση DNA

28. Η εξέταση DNA μπορεί να αποτελεί επέμβαση στην ιδιωτική ζωή και να έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις. Από την άλλη πλευρά, μπορεί να είναι η μόνη εναλλακτική λύση για την

⁶⁵ Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις παιδιών που γεννήθηκαν μετά από βιασμό της μητέρας τους από άγνωστο.

⁶⁶ Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 10.

αντιμετώπιση σημαντικών επιχειρησιακών στόχων. Επιβάλλεται η συνετή και προσεκτική προσφυγή στη μέθοδο της εξέτασης DNA για την απόδειξη οικογενειακών δεσμών στο προσφυγικό πλαίσιο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν έγγραφο. Κατ' αρχήν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αποδεικτικά έγγραφα, αρχεία καταγραφής, συνεντεύξεις με τους ενδιαφερομένους και άλλες μορφές επαλήθευσης της οικογενειακής σχέσης που επικαλέστηκε ο ενδιαφερόμενος. Το πλεονέκτημα της αμφιβολίας πρέπει να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου τα αποδεικτικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την οικογενειακή σχέση που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος και δεν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες.

29. Δεν πρέπει κατ' ανάγκην να συνάγεται το συμπέρασμα της πρόθεσης εξαπάτησης του ενδιαφερόμενου σε κάθε περίπτωση που η εξέταση DNA διαψεύδει το δεσμό αίματος, καθώς ενδέχεται να υπάρχουν άλλοι λόγοι για τους οποίους επικαλέστηκε μια ιδιαίτερη σχέση.

30. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες προάγει τη φιλελεύθερη και διευρυμένη έννοια του όρου της «οικογένειας» που επιτρέπει τη διατήρηση της ενότητας της οικογένειας με την οποία ζουν οι πρόσφυγες στη χώρα καταγωγής τους. Κατά την εξέταση των υποθέσεων οικογενειακής συνένωσης των προσφυγικών οικογενειών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοί και πολιτισμικοί κανόνες της κοινότητας καταγωγής του πρόσφυγα καθώς και η συναισθηματική εξάρτηση και η μακροχρόνια αποδοχή των σχέσεων που επικαλείται.

31. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συστήνει να υποβληθεί σε εξέταση DNA ένας μόνο γονέας, κατά προτίμηση η μητέρα, όταν σκοπός είναι να εξακριβωθεί η σχέση γονέα-παιδιού. Στην περίπτωση που είναι αποδεδειγμένη η σχέση μητέρας/παιδιού η απόδειξη του γάμου⁶⁷ της μητέρας με το σύντροφό της αρκεί για την επαλήθευση της σχέσης του πατέρα με το παιδί, χωρίς να καθίσταται αναγκαία η εξέταση DNA.

γ) Λοιπές εκτιμήσεις

32. Η εξέταση DNA δεν πρέπει να καθυστερεί τις συχνά χρονοβόρες διαδικασίες της οικογενειακής συνένωσης. Το κόστος της εξέτασης DNA πρέπει να επωμίζεται το κράτος που την απαιτεί. Οι σχετικές δαπάνες μπορούν να μην αναζητηθούν από τους πρόσφυγες για ανθρωπιστικούς λόγους, ή, τουλάχιστον, η ενδιαφερόμενη κυβέρνηση μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο επιστροφής τους στους ενδιαφερομένους ⁶⁸.

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Ιούνιος 2008

⁶⁷ Για την εξακρίβωση των οικογενειακών σχέσεων τούτο αφορά επίσης αρραβωνιασμένα ζευγάρια, ζευγάρια που έχουν συνάψει εθιμικό γάμο ή που ζουν μαζί για σημαντικό χρονικό διάστημα.

⁶⁸ Εναλλακτικά, όταν τα αποτελέσματα είναι θετικά μπορεί να καλυφθούν οι δαπάνες της εξέτασης από την αρχή που την απαιτεί.

Πρέπει να επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση των προσφύγων⁶⁹

Η περιοριστική πολιτική του ασύλου στις ευρωπαϊκές χώρες έπληξε τη δυνατότητα επανένωσης των οικογενειών των προσφύγων. Οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να περιορίσουν την άφιξη των στενών συγγενών των προσφύγων που έχουν ήδη εγκατασταθεί στις χώρες τους. Ο χωρισμός των μελών της οικογένειας που συνδέονται με σχέση αλληλεξάρτησης προκαλεί αδικαιολόγητο πόνο. Η πολιτική αυτή είναι αντίθετη με το δικαίωμα των προσφύγων στην οικογενειακή επανένωση που προβλέπουν οι διεθνείς κανόνες δικαίου.

Σε διάφορα διεθνή κείμενα η παγκόσμια κοινότητα έχει αναγνωρίσει ότι η οικογένεια είναι η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας⁷⁰. Επομένως, αναγνωρίζεται το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση που επιβάλλει ορισμένες υποχρεώσεις στις εθνικές αρχές. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους πρόσφυγες που σε πολλές περιπτώσεις διαφεύγοντας από τις χώρες καταγωγής τους αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την οικογένειά τους.

Ο παρατεταμένος χωρισμός των μελών της οικογένειας μπορεί να προκαλέσει έντονη πίεση και να εμποδίσει όσους φεύγουν αλλά και όσους συνεχίζουν να διαμένουν στην πατρίδα τους να ζουν φυσιολογική ζωή. Πράγματι, πολλοί πρόσφυγες αλλά και μετανάστες ζουν απομονωμένοι, χωρίς κοινωνικές σχέσεις. Έτσι, αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες ένταξης, ενώ είναι ευάλωτη η κατάσταση των μελών των οικογενειών τους – συνήθως των συζύγων και των τέκνων τους – που συνεχίζουν να ζουν στη χώρα καταγωγής, στερούμενα την προστασία των αντρών της οικογένειας και αντιμετωπίζοντας εξαιρετικές δυσκολίες στην ανεύρεση βιώσιμης διαρκούς λύσης.

Αν και τα κράτη έχουν την εξουσία να ρυθμίζουν και να ελέγχουν την είσοδο των αλλοδαπών στο έδαφός τους, το διεθνές δίκαιο, όπως έχει εξελιχθεί προοδευτικά, αναγνωρίζει το διακρατικό χαρακτήρα του δικαιώματος στην οικογενειακή συνένωση. Σήμερα, ο σεβασμός του δικαιώματος στην οικογενειακή ενότητα απαιτεί από τα κράτη όχι μόνο να αποφεύγουν τη λήψη μέτρων που χωρίζουν οικογένειες αλλά απεναντίας να υιοθετούν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για τη συνένωση των χωρισμένων οικογενειών που αδυνατούν να απολαύσουν το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή σε άλλη χώρα.

Απαρχή της προαναφερόμενης εξέλιξης του διεθνούς δικαίου ήταν η υιοθέτηση της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και η Τελική Πράξη της Συνδιάσκεψης των Πληρεξουσίων που αναγνώρισαν ότι η ενότητα της οικογένειας είναι «στοιχειώδες δικαίωμα» των προσφύγων και συνέστησαν στις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της οικογένειας του πρόσφυγα προκειμένου:

«1) να διασφαλιστεί η διατήρηση της ενότητας στην οικογένεια του πρόσφυγα, ιδίως στις περιπτώσεις όπου ο επικεφαλής της οικογένειας συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να γίνει δεκτός σε κάποια συγκεκριμένη χώρα,

2) να προστατευθούν οι ανήλικοι πρόσφυγες, και πιο συγκεκριμένα τα αγόρια και τα κορίτσια που δεν συνοδεύονται, με ειδική αναφορά στην κηδεμονία και στην υιοθεσία».

Έκτοτε, η Εκτελεστική Επιτροπή του Ύπατου Αρμοστή του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες έχει υιοθετήσει αρκετά πορίσματα για την οικογενειακή συνένωση ως ανθρώπινου δικαιώματος και

⁶⁹ Άποψη του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δικαιώματα του Ανθρώπου Thomas Hammarberg. Δημοσιεύθηκε στις 4.8.2008 στη γαλλική και στην αγγλική στην ιστοσελίδα www.commissioner.coe.int. Απόδοση στην ελληνική και επιμέλεια: Έρικα Καλαντζή.

⁷⁰ Βλέπε άρθρο 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Άρθρα 17 και 23 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, Άρθρο 74 της Τέταρτης Σύμβασης της Γενεύης για την Προστασία των Αμάχων σε Καιρό Πολέμου, Άρθρα 9, 10 και 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 9 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που υπογραμμίζει τη σημασία της προστασίας του οικογενειακού περιβάλλοντος, της κοινωνικής μονάδας που συμβάλλει στην ανατροφή των περισσότερων παιδιών) (Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ 256, τ. Α'), άρθρο 16 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του 1961 (Ν. 1426/1984, ΦΕΚ 32, τ. Α').

ως ανθρωπιστικής αρχής. Επίσης, έχει ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν νομοθεσία για την άσκηση του «δικαιώματος στην οικογενειακή συνένωση από όλους τους πρόσφυγες, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα του ανθρώπου των προσφύγων και των οικογενειών τους»⁷¹.

Στο Συμβούλιο της Ευρώπης, διάφορες συστάσεις και αποφάσεις τόσο της Επιτροπής Υπουργών όσο και της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης διαπνέονται από το ίδιο πνεύμα⁷². Ομοίως, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης προστατεύουν την οικογενειακή συνένωση.

Η Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών του 1989 για τα Δικαιώματα του Παιδιού επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς ενάντια στη θέλησή τους (άρθρο 9) και να αντιμετωπίζουν με θετικό πνεύμα, ανθρωπιστικό και ταχύτητα τις περιπτώσεις της οικογενειακής επανένωσης (άρθρο 10).

Παρόλα αυτά, έχουν υιοθετηθεί και εφαρμόζονται πολιτικές που δεν είναι πάντα θετικές, ανθρωπιστικές και γρήγορες – ούτε για τα παιδιά ούτε για τους ενήλικους. Διάφορες κυβερνήσεις επέλεξαν τη συσταλτική ερμηνεία των υποχρεώσεων τους όπως αναδεικνύει η Οδηγία που υιοθέτησε το Συμβούλιο της ΕΕ το 2003 για το Δικαίωμα στην Οικογενειακή Επανένωση. Μόνον οι σύζυγοι και οι ανύπανδροι ανήλικοι δικαιούνται να απολαμβάνουν ευνοϊκή μεταχείριση, ενώ άλλα μέλη της οικογένειας δεν απολαμβάνουν το δικαίωμα στην οικογενειακή συνένωση. Δικαίωμα στην οικογενειακή συνένωση έχουν μόνον οι πρόσφυγες που πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων ενώ αποκλείονται οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας ή άλλοι μετανάστες.

Στην πραγματικότητα διαφέρουν οι πολιτικές των ευρωπαϊκών κρατών. Πολλά επέλεξαν να υιοθετήσουν τον ορισμό της οικογένειας που περιλαμβάνει μόνον τους γονείς και τους άμεσους απογόνους τους. Έτσι αγνοούν το προφανές, ότι δηλαδή ο πυρήνας της οικογένειας εξαρτάται από τις παραδόσεις και τις καταστάσεις. Για παράδειγμα, στις περιοχές που μαστίζονται από τον πόλεμο και τον ιό HIV δεν είναι ασυνήθιστο να φροντίζουν τα παιδιά άλλα μέλη της οικογένειας. Συχνά οι παππούδες και γιαγιάδες, ή άλλα μέλη του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος εξαρτώνται από την ενεργό γενιά. Για να είναι θετική και ανθρωπιστική η σχετική πολιτική πρέπει να λαμβάνει υπόψη την πραγματική μορφολογία της οικογένειας σε εξατομικευμένη βάση.

Μερικές κυβερνήσεις υποστηρίζουν ότι σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να διασφαλίσει την οικογενειακή ενότητα η επιστροφή των νεο-αφιχθέντων στις χώρες καταγωγής τους όπου ζει η οικογένειά τους. Η θέση αυτή εμπεριέχει το μήνυμα ότι ο χωρισμός της οικογένειας προκαλείται εκουσίως. Όμως, πολλοί δεν μπορούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους για τους ίδιους ακριβώς λόγους που τους ανάγκασαν να διαφύγουν από αυτήν. Τούτο μάλιστα δεν ισχύει μόνο για όσους απολαμβάνουν την προστασία του ασύλου αλλά και για όσους επιζητούν την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή είναι δικαιούχοι της προσωρινής ή της επικουρικής προστασίας. Και στην περίπτωση αυτή η θετική και ανθρωπιστική πολιτική επιβάλλει την αξιολόγηση της πραγματικής κατάστασης της οικογένειας σε εξατομικευμένη βάση.

Οι προϋποθέσεις της ικανότητας των προσφύγων να συντηρούν τις οικογένειές τους αποτελούν συχνά τη δικαιολογητική βάση της απόρριψης των αιτημάτων για οικογενειακή συνένωση. Αποτελεί αρνητική προϋπόθεση η παροχή αρωγής στον ενδιαφερόμενο από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της χώρας υποδοχής. Αυτή η πολιτική αγνοεί σε πολλές περιπτώσεις την πραγματικότητα. Δεδομένου ότι η ενότητα της οικογένειας είναι *ανθρώπινο δικαίωμα*, η ένδεια του

⁷¹ Βλέπε τα [Πορίσματα Νο. 1, 9, 24, 85 και 88](#) της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

⁷² Βλέπε Σύσταση [Νο. \(99\) 23 της Επιτροπής Υπουργών για την ενότητα της οικογένειας των προσφύγων και άλλων προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας](#) και [Σύσταση \(2002\) 4 της Επιτροπής Υπουργών στα κράτη μέλη για το νομικών καθεστώτων των αλλοδαπών που εισέρχονται στα κράτη μέλη για λόγους οικογενειακής συνένωσης](#).

ενδιαφερόμενου δεν αποτελεί βάσιμο λόγο για την άρνηση της άσκησής του.

Είναι εντυπωσιακή η αρνητική στάση των κρατικών αρχών στα αιτήματα για οικογενειακή συνένωση. Οι αρνητικές απαντήσεις συχνά διαπνέονται από καχυποψία – σαν να προσπαθούν οι αιτούμενοι να εξαπατήσουν τις αρχές και να απολαύσουν ευνοϊκή μεταχείριση που δεν δικαιούνται. Φυσικά, υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι ενδιαφερόμενοι παρείχαν εσφαλμένες πληροφορίες για να εξασφαλίσουν την είσοδο των μελών της οικογένειάς τους αλλά είναι μεγάλο λάθος να επηρεάζεται η γενικότερη πολιτική από παρόμοια παραδείγματα.

Παρότι χρονοβόρα, πολλές χώρες υιοθέτησαν την εξέταση DNA ως μέθοδο που διευκολύνει τις κυβερνητικές αρχές να αποφασίσουν επί των αιτημάτων για οικογενειακή συνένωση. Με αυτόν τον τρόπο επαληθεύουν εάν ο ενδιαφερόμενος είναι παιδί ή γονέας του δικαιούχου που διαμένει στο έδαφός τους. Αυτή η μέθοδος αποκλείει εξ ορισμού οποιαδήποτε άλλη συγγενική σχέση, για παράδειγμα τα παιδιά που έχουν υιοθετηθεί, και δεν είναι προσαρμοσμένη στην πραγματική μορφή που έχει η οικογένεια σε πολιτισμούς από τους οποίους προέρχονται οι πρόσφυγες που ζουν στην Ευρώπη.

Ορθά επεσήμανε ο Υπάτος Αρμοστής του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες ότι η εξέταση DNA μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις αποδεκτή, η εκούσια υποβολή στην εξέταση DNA, ως μέσο αποτροπής της απάτης, πρέπει να ρυθμίζεται προσεκτικά και η ανακοίνωση των σχετικών αποτελεσμάτων πρέπει να διέπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας. Όταν κρίνεται αναγκαία, το κόστος της εξέτασης πρέπει να επωμίζονται οι αρχές που την επιβάλλουν ως προϋπόθεση.

Ως αντίδραση στην αντίληψη ότι οι αλλοδαποί συνιστούν κίνδυνο μερικές κυβερνήσεις θέσπισαν ακόμη πιο περιοριστικές διατάξεις νόμων. Πολύ συχνά, αυτά τα μέτρα είναι μεροληπτικά. Για παράδειγμα, στο Υπόμνημα προς τις Δανικές Αρχές σημειώνεται η προϋπόθεση που θέτει η εθνική νομοθεσία να είναι ο ενδιαφερόμενος πολίτης της χώρας για 28 έτη προκειμένου να δικαιούται να αιτηθεί άδεια διαμονής για τον αλλοδαπό σύντροφό του. Η ρύθμιση αυτή προβλέπει διακριτική μεταχείριση όσων δεν έχουν ζήσει στη Δανία από τα παιδικά τους χρόνια. Ανησυχία προκαλεί επίσης η ρύθμιση που προβλέπει ότι δεν δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα στην οικογενειακή συνένωση το παιδί που έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του. Αν και το μέτρο αυτό παραβιάζει τη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού οι κυβερνήσεις διακηρύσσουν ότι έχουν την εξουσία να θεσπίζουν εξαιρέσεις στο δικαίωμα του παιδιού για οικογενειακή συνένωση.

Σε αρκετές χώρες είναι ιδιαίτερα χρονοβόρος ο χειρισμός των αιτήσεων οικογενειακής συνένωσης από τη διοίκηση. Στην πραγματικότητα, οι ρυθμοί με τους οποίους εξετάζονται οι σχετικές αιτήσεις είναι εξαιρετικά αργοί και άσκοπα γραφειοκρατικοί. Μερικές χώρες απαιτούν να υποβάλλονται οι αιτήσεις στις πρεσβείες ή στα προξενία τους που βρίσκονται στη χώρα καταγωγής του ενδιαφερόμενου, διαδικασία δύσκολη αν όχι ανέφικτη. Σε άλλες περιπτώσεις απαιτούνται έγγραφα και αποδείξεις που πολύ δύσκολα μπορούν να προμηθευθούν οι ενδιαφερόμενοι από τις αρχές της χώρας καταγωγής τους. Επομένως, πρέπει να είναι ρεαλιστική η υποχρέωση της απόδειξης του συγγενικού δεσμού στο πλαίσιο της οικογενειακής συνένωσης.

Οι μάρτυρες του πόνου που βιώνουν οι χωρισμένες οικογένειες συνειδητοποιούν ότι είναι εσφαλμένη η αμφισβήτηση του δικαιώματος στην ενότητα της οικογένειας, τόσο για τους πρόσφυγες όσο και για τα μέλη των οικογενειών τους που συνεχίζουν να ζουν στη χώρα καταγωγής τους. Η διευκόλυνση της οικογενειακής συνένωσης εγγυάται την ευημερία, την προστασία, τη συναισθηματική ισορροπία και συχνά την οικονομική αυτάρκεια των προσφυγικών κοινοτήτων.